

การคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยว
ในเขตอุทยานแห่งชาติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว

ธันวาคม 2559

การคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยว
ในเขตอุทยานแห่งชาติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว

ธันวาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยว
ในเขตอุทยานแห่งชาติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว

ธันวาคม 2559

อดิษฐ์ มัตเตช. (2559). *วิธีคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ*. ปริญญาโท ปร.ด. (กีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร.สุมนรตรี นิมเนตพันธ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรินทน์ งามนิยม.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยศึกษาข้อมูลพื้นที่ด้านกายภาพ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการประกอบกิจกรรมนันทนาการ แล้วนำมาสร้างแบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติในด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านความปลอดภัย และด้านความพึงพอใจ โดยหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าความเชื่อมั่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จำนวน 400 คน ซึ่งได้สุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (Random Sampling) แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเอฟ (F-test) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธี LSD จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ จำนวนไม่เกิน 10 คน จำนวน 11 – 20 คน และจำนวนมากกว่า 20 คนขึ้นไป ผลการศึกษาพบว่า

การพัฒนาแบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 31 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 คุณภาพของแบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95 ส่วนด้านกายภาพ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการในเขตอุทยานแห่งชาติในการกางเต็นท์ค้างแรมในบริเวณต่างๆ ไม่เกินจำนวนที่รองรับได้ของพื้นที่ให้บริการทั้ง 3 โซน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาใช้บริการยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานอย่างเพียงพอ ด้านความรู้ ความเข้าใจ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีความรู้ ความเข้าใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ในเรื่องของการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้านความปลอดภัย นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีความเข้าใจเรื่องความปลอดภัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ในเรื่องของการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ด้านความพึงพอใจ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ในเรื่องของสถานที่ที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ และการเปรียบเทียบกลุ่มจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีขนาดต่างกัน ในด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านความปลอดภัย และด้านความพึงพอใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

RACREATION CARRYING CAPACITY ESTIMATIONS FOR ECO-TOURISM
IN NATIONAL PARKS

AN ABSTRACT
BY
ADISAI MUTDETH

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Philosophy degree in Sport Recreation and Tourism
at Srinakarinwirot University
December 2016

Adisai Mutdeth. (2016). *Recreation Carrying Capacity Estimations for Eco-Tourism In National Parks*. Dissertation, Ph.D. (Sport Recreation and Tourism). Bangkok: Graduate school, Srinakarinwirot University. Advisor Committee: Dr.Sumonratree Nimnatipun, Asst. Prof. Dr.Arin Ngamniyom.

This research aimed to develop a method for calculating the amount of recreational areas in the park by studying the physical space, such as the facilities and recreation activities available, This is followed up by the creation of questionnaire of recreational areas for tourists in the park; including factors such as knowledge and understanding and security and satisfaction in terms of content validity and reliability. The sample of this study included four hundred tourists visiting Kaeng Krachan National Park, selected by random sampling. Then, data were analyzed and presented by percentage, mean, standard deviation, F-test and The LSD from groups of tourists with a different number, three groups of not more than ten people, eleven to twenty people and more than twenty people. The results revealed that. The use of a questionnaire developed for recreational areas for tourists in national parks. The validity content had a means of thirty-one items and value index balance during 0.60 – 1.00. The quality of the questionnaire used in recreational areas for tourists in national parks had a reliability equal to 0.95. Physical: Kaeng Krachan National Park has a number of uses in terms of service in the park, such as staying in tents overnight in different areas. This should not exceed the capacity of the service area of the three zones. The facilities at Kaeng Krachan National Park have facilities adequate for the number of tourists traveling to Kaeng Krachan National Park Service has adequately. The aspects of Knowledge and Understanding for tourists visiting Kaeng Krachan knowledge and understanding were at a high level in terms of tourism in national parks and eco-tourism opportunities. Security: tourists traveling to Kaeng Krachan had an understanding of the overall security at a high level in terms of compliance with the regulations of the Kaeng Krachan National Park. Satisfaction: The satisfaction of tourists traveling to Kaeng Krachan was high overall. The commented on the natural beauty of the park. Compare the number of tourists with different amounts of knowledge and understanding of the aspects of security and satisfaction whereas there were significant differences at a level of .05

ประกาศคุณประการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง เรียบร้อย และสมบูรณ์โดยได้รับความเมตตากรุณาอย่างดี
ยิ่งจาก อาจารย์ ดร.สุมนรตรี นิมนติพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรินทน์ งาม
นิยม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและวิธีการแก้ไขปรับปรุงอย่างดี ขอขอบพระคุณ
อาจารย์ ดร.อุษากกร พันธุ์วานิช ประธานสอบปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ต.อ.ดร.วิชิต
สุทธกร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุง
เนื้อหาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ท.ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง ร.น. ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ
แนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวิทย์ พึ่งโพธิ์ทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัย
โรจน์ สายพันธุ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิพงษ์ชัย ร้องขันแก้ว ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็น
ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการวิจัย ให้คำแนะนำแก้ไขและปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัยจนมีคุณภาพ
ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณนายกลม นวลใย หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ
แก่งกระจาน และนายจุฬารัตน์ เสนาช่วย เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่าไม้ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจ
เครื่องมือ ให้คำแนะนำ ปรึกษา และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเพื่อปรับปรุง
เนื้อหาให้สมบูรณ์และทันสมัยยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาสันตนาการ และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานทุก
ท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะจดจำความรู้สึกดีๆ อย่างนี้ตลอดไป

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่คอยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจมาให้
ตลอด คุณค่าของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาบิดา มารดาผู้ให้กำเนิดชีวิต อบรมเลี้ยงดู
ขอขอบพระคุณญาติพี่น้องทุกท่านที่ให้การช่วยเหลือและให้การสนับสนุนในการศึกษาและการทำ
ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา จึงขอกราบ
ขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

อดิศักดิ์ มัตเตช

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
ความสำคัญของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	6
แนวความคิดเกี่ยวกับนันทนาการกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	11
การประเมินศักยภาพและการตรวจสอบการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่ง นันทนาการ	23
ความรู้เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
3 วิธีดำเนินการวิจัย	61
ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	61
พัฒนาวิธีการคำนวณ.....	62
ขั้นตอนทดลองภาคสนาม.....	64
ปรับปรุงวิธีคำนวณ.....	70
ขั้นสรุป.....	70
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปลผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	140
สรุปลผล.....	140
อภิปรายผล.....	145
ข้อเสนอแนะ.....	149
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	150
บรรณานุกรม	151
ภาคผนวก	158
ภาคผนวก ก	159
ภาคผนวก ข	169
ประวัติย่อผู้วิจัย	171

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ปัจจัยชี้วัดขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติ แก่งกระจาน	76
2 จำนวน (คน) ต่อการใช้พื้นที่ในการประกอบกิจกรรมค้างแรมในเขตอุทยานแห่งชาติ แก่งกระจาน	81
3 สิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติ โซนที่ 1 และ 2 บริเวณริมอ่างเก็บน้ำเขื่อน แก่งกระจาน	82
4 สิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติบริเวณบ้านกว้าง	85
5 สิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติบริเวณเขาพะเนินทุ่ง	88
6 สรุปกิจกรรมนันทนาการและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม	91
7 การวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ	92
8 การวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือ ด้านความปลอดภัย	93
9 การวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือ ด้านความพึงพอใจ	94
10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ จำนวน สถานภาพ และ รายได้	96
11 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการ ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติโดยรวม	97
12 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการ ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ เพศชาย	98
13 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการ ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ เพศหญิง	100
14 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการ ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุต่ำกว่า 20 ปี	101
15 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการ ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุ 21 – 30 ปี	103

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
16 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการ ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุ 31 – 40 ปี	104
17 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการ ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุ 40 ปีขึ้นไป	106
18 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการ ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จำนวน 1 – 10 คน	107
19 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการ ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จำนวน 11 – 20 คน	109
20 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการ ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จำนวน 20 คนขึ้นไป	110
21 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติโดยรวม	112
22 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติ เพศชาย	113
23 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติ เพศหญิง	115
24 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติ อายุต่ำกว่า 20 ปี	116
25 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติ อายุ 21 – 30 ปี	117
26 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติ อายุ 31 – 40 ปี	119
27 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติ อายุ 40 ปีขึ้นไป	120
28 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติ จำนวน 1 – 10 คน	121

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
29 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติ จำนวน 11 – 20 คน	123
30 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติ จำนวน 20 คนขึ้นไป	124
31 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการ ใช้ บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานโดยรวม	125
32 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการ ใช้ บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เพศชาย	127
33 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการ ใช้ บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เพศหญิง	128
34 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการ ใช้ บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อายุต่ำกว่า 20 ปี	129
35 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการ ใช้ บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อายุ 21 – 30 ปี	130
36 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการ ใช้ บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อายุ 31 – 40 ปี	132
37 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการ ใช้ บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อายุ 40 ปีขึ้นไป	133
38 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการ ใช้ บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จำนวน 1 – 10 คน	134
39 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการ ใช้ บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จำนวน 11 – 20 คน	135
40 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการ ใช้ บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จำนวน 20 คนขึ้นไป	137
41 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ เข้าไปใช้ บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยรวม จำแนกตามจำนวน	138

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	10
3 องค์ประกอบในการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว/นันทนาการ	29
4 แผนที่และจุดประกอบกิจกรรมนันทนาการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	73
5 ลานกางเต็นท์ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ โซนที่ 1 ริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน	77
6 ลานกางเต็นท์ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ โซนที่ 2 ริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน	78
7 ลานกางเต็นท์บริเวณบ้านกว้างแคมป์	79
8 ลานกางเต็นท์ บริเวณเขาพะเนินทุ่ง	80
9 สิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณโซนที่ 1 และ 2 ริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน	84
10 สิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณบ้านกว้าง	87
11 สิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณเขาพะเนินทุ่ง	90
12 แนวทางการสร้างเครื่องมือ	140

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กิจกรรมนันทนาการถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนามนุษย์เป็นอย่างมาก ช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการนั้นได้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายจากความตึงเครียดจากการใช้ชีวิตประจำวัน หรือการทำงาน และกิจกรรมนันทนาการที่ผู้คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจเลือกที่จะปฏิบัติในลำดับต้นๆ ก็คือกิจกรรมนันทนาการประเภทท่องเที่ยว จึงทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วไปด้วย จึงได้มีการส่งเสริมและพัฒนากิจการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง โดยมีการวางแผนการท่องเที่ยวของประเทศ เพื่อกำหนดทิศทางของตลาดภายในประเทศ และปรับองค์กรให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตลาดของโลก

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีจุดเด่นในเรื่องของการท่องเที่ยวเพราะมีทรัพยากรที่หลากหลายและมีแหล่งนันทนาการทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไปตามทรัพยากร ณ ที่นั้นๆ (สิรินภา ทองคำฟู, 2551: 1) สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนใจเดินทางไปท่องเที่ยวก็จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติส่วนใหญ่จะเป็น อุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่ได้รับความนิยมในการเข้าไปประกอบกิจกรรมนันทนาการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทั่วไป โดยนักท่องเที่ยวมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 3 ล้านคน เป็น 12 ล้านคนภายในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2552) จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเปราะบางเสี่ยงต่อการถูกทำลายทางธรรมชาติต้องประสบกับปัญหาหาความเสื่อมโทรมจนทำให้ไม่อาจคืนสู่สภาพดั้งเดิมได้จากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวยังแหล่งธรรมชาติที่เป็นจำนวนมากเกินที่จะรับได้อย่างต่อเนื่องเรื่อยมา

ปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ทำการอนุรักษ์ธรรมชาติด้วยการกำหนดขีดความสามารถด้านการรองรับได้ด้านนันทนาการ และการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติจำนวน 10 แห่งทั่วประเทศ เพื่อเป็นการนำร่องให้กับอุทยานแห่งชาติอื่นๆ ทั่วประเทศไทย (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2550) แต่การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านนันทนาการนั้นก็ยังเป็นการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวโดยภาพรวม ซึ่งในแต่ละอุทยานแห่งชาตินั้นก็ยังมีกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวสนใจและอยากที่จะประกอบกิจกรรมนันทนาการเหล่านี้เป็นจำนวนมาก เช่น ล่องแก่ง เส้นทางสำรวจธรรมชาติ จุดชมวิวพระอาทิตย์ตก ฯลฯ ซึ่งถือว่ายังไม่ได้มีการกำหนดปริมาณของนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมนันทนาการเหล่านี้อย่างชัดเจน หรือสอดคล้องกับกิจกรรมที่มีความหลากหลาย และใช้ทรัพยากร

แตกต่างกันตามจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปทำกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติในระดับที่ไม่เกินผลกระทบที่ธรรมชาติจะรับได้

ความนิยมในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาตินี้เอง ทำให้อุทยานแห่งชาติหลายๆ แห่งในประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพของทรัพยากรธรรมชาติไปในทางลบ รวมถึงนักท่องเที่ยวอาจจะได้รับประสบการณ์ที่ไม่พึงประสงค์จากแหล่งท่องเที่ยวกลับไป เนื่องจากเกิดความไม่ประทับใจกับความเสื่อมโทรมของแหล่งกิจกรรมนันทนาการ สภาพความแออัดของแหล่งกิจกรรมนันทนาการ และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม รวมไปถึงความไม่ปลอดภัยจากการทำกิจกรรมนันทนาการ ที่เกิดจากการไม่ควบคุมปริมาณของนักท่องเที่ยว ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวเกินกว่าสภาพแวดล้อมและพื้นที่ที่จะรองรับได้

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพัฒนาวิธีคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งนันทนาการ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดทรัพยากรทางธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายจากการทำกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยว และเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายให้เหมาะสมในแต่ละอุทยานแห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

ความมุ่งหมายในงานวิจัย

เพื่อพัฒนาการคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งนันทนาการที่ยั่งยืน

ความสำคัญของงานวิจัย

ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ และยังเป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยว 157,678 คน (ข้อมูลจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช: 2557)

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพื้นที่อุทยานแห่งชาติทางบก ได้แก่ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ซึ่งมีพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งประกอบกิจกรรมนันทนาการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

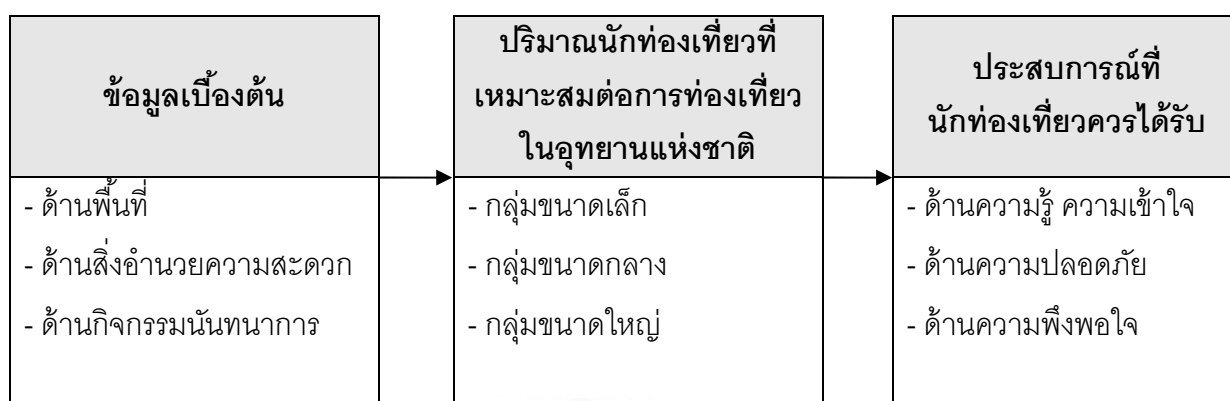
1. **ปริมาณการใช้พื้นที่** หมายถึง จำนวนคนที่พื้นที่จะรองรับได้ในระดับการใช้ประโยชน์สูงสุดของนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบกิจกรรมนันทนาการในการท่องเที่ยว โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

2. **นักท่องเที่ยว** หมายถึง ผู้ที่เข้าไปใช้บริการในการท่องเที่ยวและประกอบกิจกรรมนันทนาการในเขตอุทยานแห่งชาติ

3. **นันทนาการ** หมายถึง กิจกรรมที่ผู้เข้าไปใช้บริการได้เลือกทำในขณะท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเรียนรู้สัมผัสธรรมชาติและได้รับความพึงพอใจ โดยมีกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติครั้งนี้ คือ กิจกรรมพักผ่อน กิจกรรมดูผีเสื้อ กิจกรรมส่องนก และกิจกรรมชมเส้นทางธรรมชาติ เป็นต้น

4. **อุทยานแห่งชาติ** หมายถึง พื้นที่ซึ่งรัฐบาลเห็นว่ามีความเหมาะสมเป็นที่น่าสนใจสมควรสงวนไว้เป็นพิเศษเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติให้คงสภาพเดิมถาวรตลอดไป โดยให้เป็นประโยชน์ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการด้านท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อการศึกษาหาความรู้ตามหลักสากล และมีขนาดพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ตารางกิโลเมตร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจเอกสาร ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อนำมาเป็นแนวทางสนับสนุนการวิจัยซึ่งได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 1.1 ที่มาและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.1 ความหมายของกิจกรรมนันทนาการ
 - 2.2 หลักการจัดกิจกรรมนันทนาการ
 - 2.3 ประเภทของกิจกรรมนันทนาการ
 - 2.4 นิยามของนันทนาการกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.5 ประเภทของนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.6 องค์ประกอบและปัจจัยที่สำคัญของการจัดกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. การประเมินศักยภาพและการตรวจสอบการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งนันทนาการ
 - 3.1 การประเมินศักยภาพ
 - 3.2 การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว
 - 3.3 วัดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ
4. ความรู้เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.1 ที่มาและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

รูปแบบของการท่องเที่ยวที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เกิดขึ้นเมื่อมีการจัดการประชุม Earth summit ขึ้น ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ในการประชุมครั้งนั้นได้มุ่งเน้นความสนใจในเรื่องของการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการประชุมดังกล่าวนี้ทำให้เกิดแนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเกิดจากความต้องการหลัก 3 ประการ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544: 1) ดังนี้

1. ความต้องการให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นความต้องการของประชาชนทั่วโลกให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในแง่ของการอนุรักษ์ต่อสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ในระดับท้องถิ่นจนถึงขอบข่ายกว้างขวางทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อความคงความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้

2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวให้มีการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นความต้องการที่มีมากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าความสนุกสนานเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว

3. ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเป็นหลักประกันว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง ซึ่งชุมชนท้องถิ่นยอมรับในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ และเพื่อให้เกิดความกระจายรายได้ที่เหมาะสม

จากความต้องการทั้ง 3 ข้อนั้น ก่อให้เกิดความคิดแนวใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นเพื่อมาทดแทนหรือแข่งขันกับการท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม (Conventional tourism) โดยมีการประยุกต์รูปแบบการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ แต่รูปแบบของการท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจมากที่สุด คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ซึ่งได้รับการผลักดันและส่งเสริมให้เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน (WCED, 1987)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นคำที่เริ่มใช้อย่างเป็นทางการในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากในปี พ.ศ. 2539 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ขอความร่วมมือจากราชบัณฑิตยสถาน ในการกำหนดคำจำกัดความคำว่า Ecotourism แต่ก่อนนี้ Ecotourism และ Green tourism คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นศัพท์เทคนิคที่นักวิชาการในวงการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวคิดขึ้นมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เพื่อใช้สื่อถึงรูปแบบใหม่ของการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ดังนั้นบางครั้งอาจพบคำว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ ซึ่งมีบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ได้ให้ความหมายและคำจำกัดความไว้มากมาย ที่สำคัญดังนี้

บู (Boo. 1991) ได้ให้นิยามการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อันเนื่องจากการมีรายได้สำหรับการดูแลพื้นที่การสร้างงานให้ชุมชนท้องถิ่น และการสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542: 2-51) ได้ให้นิยามการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งสร้างจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545: 6) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า หมายถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติที่มีความหลากหลายตั้งแต่ระบบนิเวศป่าเขา ชายฝั่ง และหมู่เกาะซึ่งเป็นที่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิต

ดร.ชนันท์ เอมพันธุ์ และคนอื่นๆ (2457: 2-2) ได้ให้นิยามการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า เป็นอีกรูปแบบที่เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ต้องการทรัพยากรการท่องเที่ยว การตลาด และการบริการที่แตกต่างไปจากการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ

ประมุข เจียมสถิตย์ (2457: 13) ได้ให้นิยามว่า หมายถึง การท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ อาจรวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมซึ่งทุกฝ่ายต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน โดยมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยว ได้สัมผัส เรียนรู้ และสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบวกให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวจะต้องเป็นการให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ รวมถึงการเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น

กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช (กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช. 2556: ออนไลน์) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ว่า เป็นการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบไม่กระทำการใดที่เป็นการสร้างผลกระทบให้กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีความชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ เพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพันธุ์ และสัตว์ป่า ตลอดจนวัฒนธรรมที่มีในแหล่งธรรมชาติ นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปนิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า หมายถึง เป็นรูปแบบกิจกรรมการนันทนาการในการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างความประทับใจกับนักท่องเที่ยว และต้องส่งเสริมความยั่งยืนให้กับระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมในเรื่องของจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและชุมชน รวมถึงทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศธรรมชาติ ซึ่งจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเยี่ยมชม ศึกษา เรียนรู้ภายใต้กรอบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

มีนักวิชาการและองค์กรที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่แตกต่างกัน ดังนี้

ภราเดช พยัฆวิเชียร (2543: 49) ให้มีการคำนึงถึงเรื่องของธรรมชาติ การให้ความรู้และสื่อความหมาย ต้องเป็นกิจกรรมกลุ่มเล็กๆ มีการลดผลกระทบต่อธรรมชาติ ต้องเกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น และมีการกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์

นกวรณ ฐานะกาญจน์ (2545: 8-1) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบ 4 ส่วน คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยทำให้เกิดระบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีลักษณะเฉพาะ และสิ่งสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือ การให้ความสำคัญกับการประเมินศักยภาพของทรัพยากรและขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

2. นักท่องเที่ยว และตลาดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีแรงจูงใจแตกต่างจากนักท่องเที่ยวทั่วไป ตรงที่จะได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติทั้งทางตรง และทางอ้อม และมีจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์เป็นทุนเดิม ดังนั้นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แท้จริงจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ธรรมชาติน้อยมาก หน้าที่สำคัญของผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ชาวบ้านที่อยู่บริเวณโดยรอบ จะต้องเป็นผู้ให้ความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยว

3. การบริการที่เกี่ยวข้อง การบริการในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นสิ่งที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวประเภทอื่น เช่น การสื่อความหมายธรรมชาติ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยว สำหรับการพัฒนาลังอำนวยความสะดวก ควรเน้นการพัฒนาขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมกลมกลืนกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งที่สำคัญคือต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของการปรับตัวเข้าหาธรรมชาติให้กับนักท่องเที่ยว และควรให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และควรคำนึงถึงบทบาทของชุมชนท้องถิ่นเป็นหลักเพื่อให้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้อยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน

4. การบริหารจัดการ เป็นส่วนที่สร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในระบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในการควบคุมดูแลให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปตามหลักการที่ถูกต้อง โดยหัวใจสำคัญของระบบบริหารจัดการ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในทุกองค์ประกอบของระบบการจัดการ

ศรีประภา ชัยวรวัฒน์ (2545: 18-19) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Natural resource tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่ยังดำรงไว้ซึ่งสภาพเดิมของระบบนิเวศ (First hand ecosystem) และวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และอุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวมีข้อจำกัด

แตกต่างกันไป ดังนั้นทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงแบ่งตามตลาดท่องเที่ยวเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Nature destination) 2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Historical, archaeological and regions destinations) จะเห็นได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวเป็นผลิตภัณฑ์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นวัตถุประสงค์ประเภทใช้แล้วไม่หมดหรือสูญหายไป หากมีการป้องกัน และการวางแผนที่ดี และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความยั่งยืนและไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศจนเกิดขีดความสามารถที่จะรองรับ (Carrying capacity)

2. นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทยระบุว่านักท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภท

2.1 นักท่องเที่ยวแบบหวัะกะ (Hard core nature tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่เน้นความสำคัญในการศึกษาค้นคว้าขณะที่เที่ยวชมธรรมชาติ

2.2 นักท่องเที่ยวธรรมชาติแบบอุทิศตน (Dedicated nature tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่เน้นเจาะจงไปเที่ยวสถานที่ธรรมชาติโดยเฉพาะ เพื่อจะได้รู้และเข้าใจในธรรมชาติหรือประเพณีท้องถิ่น

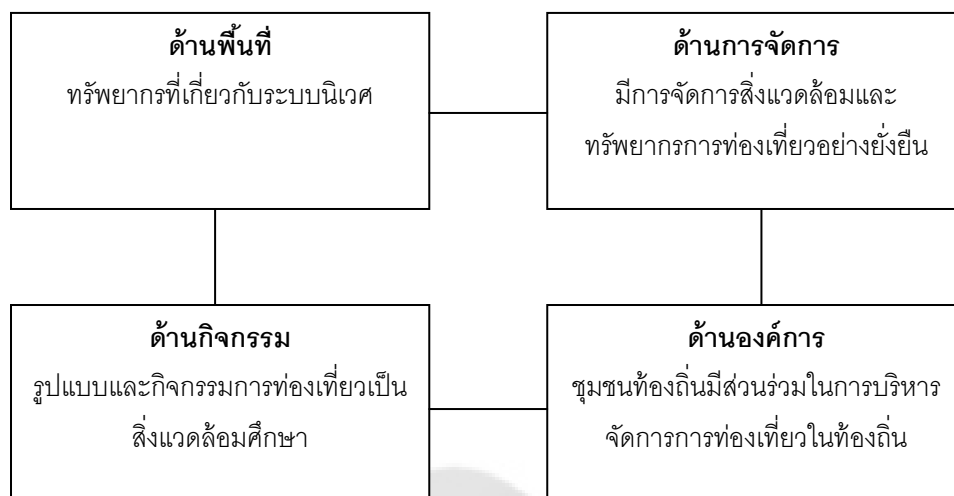
2.3 นักท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลัก (Mainstream nature tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่ชอบไปสถานที่แปลกๆ ที่ไม่เคยไปมาก่อน หรือจุดหมายปลายทางอื่นๆ ที่เป็นการริเริ่มโปรแกรมท่องเที่ยวพิเศษ

2.4 นักท่องเที่ยวธรรมชาติตามโอกาส (Casual nature tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ตั้งใจต้องไปชมธรรมชาติ แต่เป็นหนึ่งของโปรแกรมที่เลือกไป

3. การตลาด เป็นสื่อกลางระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งต้องเข้าใจให้ชัดเจนว่าการท่องเที่ยวมีลักษณะอย่างไร และนักท่องเที่ยวคาดหวังอะไรจากการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ ซึ่งจะสามารถช่วยในเรื่องการตัดสินใจว่าสิ่งนี้คือสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการไปหรือไม่ ดังนั้นการตลาดจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการคัดเลือกกลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4. การบริการ การท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ล้วนแต่ต้องการการอำนวยความสะดวกที่จำเป็น แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะให้ความสำคัญกับการบริการเกี่ยวกับด้านข้อมูลข่าวสาร และบริการ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น บริการด้านสื่อความหมายธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในภาคบริการ เป็นต้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544: 2-4) ได้กำหนดองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ 4 ประการ ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงถึงองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการ

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). *แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ*
หน้า 2-4.

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or authentic or endemic or unique) และรวมถึงแหล่งวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่นั้นๆ ส่วนประกอบด้านพื้นที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature-based tourism)
2. องค์ประกอบด้านการจัดการ ต้องเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ (Responsible travel) ซึ่งต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยมีการจัดการอย่างยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การป้องกันและกำจัดมลพิษ รวมทั้งควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขตจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable managed tourism)
3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) มีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง
4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involvement of local community or people participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิดการ

วางแผนปฏิบัติ ได้รับผลประโยชน์ ติดตามผลประโยชน์ รวมถึงการบำรุงรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติท่องเที่ยว ที่ทำประโยชน์ต่อท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการนำผลตอบแทนกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งรายได้ และในที่สุดท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (Grass root) จนถึง การปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community participation – based tourism) ซึ่งหากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขาดองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่งไปความสมบูรณ์จะลดน้อยลง หรืออาจกลายเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นไป

จากหลักการข้างต้นนี้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่าองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจมีความแตกต่างกันในลักษณะคำที่ใช้ แต่ความหมายและความสำคัญยังคงมีความเหมือนกัน ซึ่งยังคงมี 4 ประการด้วยกัน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วม ที่ร่วมกันทำให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยสมบูรณ์แบบ

2. แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1 ความหมายของกิจกรรมนันทนาการ

การจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวมีกลยุทธ์ที่หลากหลาย เช่น การให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในพื้นที่ การได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ประทับใจ มีความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่ากิจกรรมนันทนาการเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินมาท่องเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ และได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

“นันทนาการ” เป็นคำที่มาจาก “สันทนาการ” ที่บัญญัติศัพท์โดยพระยาอนุมานราชธน (เสถียรโกเศศ) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2510 ซึ่งมาจากคำว่า “นันทน” หมายความว่า ร่าเริง สนุกสนาน สมาส กับ คำว่า “อาการ” เรียกว่า “นันทนาการ” หมายถึงอาการที่สนุกสนาน ร่าเริง และรวมถึงพฤติกรรมของคนเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แล้วทำให้เกิดอาการสุข สนุกสนาน ร่าเริง ในภาษาอังกฤษคำว่า Recreation มีความหมายว่า การทำให้สดชื่น (Refreshment) หรือการทำกลับสู่สภาพเดิม (Restoration) เมื่อพิจารณาจากการสร้างคำ Recreation เกิดจากคำว่า Re เป็นอุปสรรคเดิมหน้า คำกริยา แปลว่า ใหม่ อีกครั้ง เพิ่มเติมอีก รวมกับ to Create แปลว่า สร้างขึ้น สร้างสรรค์ ทำให้เกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะหมายถึง คุณค่าเป็นนามธรรม ดังนั้นเมื่อรวมเข้าเป็นคำเดียวกันเป็น Recreation หมายถึง การสร้างชิ้นใหม่ การทำให้เกิดขึ้นอีกครั้ง (พีระพงศ์ บุญศิริ. 2536: 2)

นันทนาการ กล่าวได้ว่าเป็นศาสตร์หรือศิลปะส่วนหนึ่งของชีวิตที่ทุกคนมีอยู่ในตัว รวมทั้ง ยังเป็นเครื่องมือเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของแต่ละคนและสังคมโดยอาศัยเวลาว่างหรือเวลาที่

นอกเหนือจากกิจการงานเพื่อร่วมกิจกรรมที่หลากหลาย อิสระ และตามความสมัครใจ นันทนาการมีความหมายหลากหลาย มีผู้ให้ความหมายของนันทนาการ สรุปได้ดังนี้

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2541: 2-3) นันทนาการ หมายถึง ประสบการณ์แห่งความสุขความเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนเรา ที่เลือกประกอบในเวลาว่างจากกิจกรรม เช่น การว่างจากงานประจำ เวลานอนหรือเวลาที่ประกอบกิจวัตรประจำวันตามความสนใจ ตามความพอใจ ไม่หวังผลตอบแทนจากกิจกรรม และควรเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เช่น การเล่นกีฬา การเล่นดนตรี การไปงานเลี้ยง สังสรรค์ การท่องเที่ยว ฯลฯ

สมบัติ กาญจนกิจ (2542: 16-17) ได้ให้ความหมาย ดังนี้

1. นันทนาการ หมายถึง การทำให้สดชื่น เสริมสร้างพลังงานขึ้นมาใหม่ หลังจากการใช้พลังงานแล้วก่อให้เกิดความเหนื่อยเมื่อยล้าทางร่างกาย ทางสมองและจิตใจ กิจกรรมนันทนาการที่บุคคลเข้าร่วมในช่วงเวลาว่าง จะช่วยขจัด หรือผ่อนคลายความเหนื่อยเมื่อยล้าทางด้านร่างกายและจิตใจ ในความหมายนี้นันทนาการจึงเป็นการตอบสนองความต้องการทางกายและจิตใจของบุคคล และสังคม

2. นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าร่วมในช่วงเวลาว่าง โดยไม่มีการบังคับ และจะเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ แล้วส่งผลก่อให้เกิดการพัฒนาอารมณ์สุข รวมทั้งความสนุกสนานหรือความสุขสงบ

3. นันทนาการ หมายถึง กระบวนการ หรือประสบการณ์ ที่ทำให้บุคคลเกิดความสุข โดยอาศัยกิจกรรมนันทนาการในช่วงเวลาว่างเป็นสื่อ ก่อให้เกิดการพัฒนา หรือการเจริญงอกงาม ทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของบุคคล

4. นันทนาการเป็นสถาบันทางสังคม หรือแหล่งศูนย์กลางของสังคม เพื่อให้บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ แล้วก่อให้เกิดการพัฒนาทางอารมณ์และพัฒนาเจริญงอกงามทางร่างกาย จิตใจ และสังคม

สาลี ปาลกะวงศ์ (2540: 9) นันทนาการ คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างความสัมพันธ์กับสภาวะหรือสภาพแวดล้อมนั้น ๆ แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความสนใจและประสบการณ์ของแต่ละคนนันทนาการเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงออกซึ่งความพึงพอใจตามความต้องการ จึงควรมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ นันทนาการควรเป็นกิจกรรมอาสาสมัคร ที่บุคคลสามารถร่วมได้โดยไม่มีการบังคับ ก่อให้เกิดความพอใจในเวลาว่าง

บรรจง คนวรรณ (2531: 31) กล่าวว่า นันทนาการ หมายถึง การเข้าร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในช่วงที่มีเวลาว่างจากงานประจำหรือการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่ตนเองมีความสนใจขณะมีเวลาว่าง เพื่อเพิ่มทักษะประสบการณ์ และการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นก็จะเป็นไปด้วยความสมัครใจเป็นการทำงานที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือสร้างสรรค์งานขึ้นมาใหม่ หรือเป็นการเข้าร่วมทำกิจกรรมหนึ่ง

เพื่อลดเวลาว่างที่ตัวเองมีอยู่ให้น้อยลง เป็นการลดความเครียดทั้งทางกายและทางอารมณ์ให้หมดหรือลดน้อยลงกลับเป็นคนใหม่ที่มีพลังมีความสดชื่นที่เต็มไปด้วยพลังพร้อมที่จะทำงานหรือเผชิญโชคต่อไป

กล่าวโดยสรุป นันทนาการ (Recreation) หมายถึง กิจกรรมที่ทำในเวลาว่างจากงานประจำ โดยไม่มีการบังคับ ทำด้วยความสมัครใจตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เพื่อลดความตึงเครียด ทำให้เกิดความสุขสนุกสนาน ร่าเริง และเกิดพัฒนาทางกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมต่าง ๆ นี้จะต้องไม่ผิดกฎหมาย วัฒนธรรม และประเพณี โดยกิจกรรมนันทนาการนี้จะช่วยปรับความสมดุลให้เข้ากับคุณภาพชีวิต

2.2 หลักการจัดกิจกรรมนันทนาการ

ในการจัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ทั้งโดยทั่วไปและอย่างเฉพาะทาง เป้าหมายหลักคือ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการมีความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน พัฒนาสุขภาพกายและจิตใจ สร้างลักษณะนิสัยแห่งความเป็นคนดี มีคุณภาพชีวิตที่งดงาม ดังนั้นการให้กิจกรรมแก่ผู้ร่วมกิจกรรมนันทนาการจะต้องอยู่บนพื้นฐานสำคัญ คือ

1. มีกิจกรรมให้ทุก ๆ คนได้กระทำ
2. จัดการในเวลาว่างหรือเวลาอิสระ
3. กิจกรรมที่ใช้ไม่ทำลายสุขภาพทั้งทางตรงและทางอ้อม
4. ไม่ผิดต่อศีลธรรม

สมบัติ กาญจนกิจ (2544: 27-28) กล่าวว่า การจัดการนันทนาการให้สมบูรณ์และบรรลุเป้าหมายโดยสมบูรณ์ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบแห่งการจัดการ ดังนี้

1. นันทนาการต่าง ๆ จะต้องมีการให้สมาชิกได้กระทำ
2. กิจกรรมต้องเป็นรูปแบบและมีกระบวนการ
3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องสมัครใจ
4. สามารถเกิดขึ้นได้ในเวลาที่ไม่จำกัด
5. กิจกรรมยืดหยุ่นได้ และต้องสนองความต้องการได้อย่างพอใจ สามารถลดความเครียดและเพิ่มสมรรถภาพทางกายและจิตใจ
6. เป็นเวลาที่ว่างอิสระตามแต่ละบุคคล
7. กิจกรรมไม่ทำลายสุขภาพและผิดศีลธรรม

การจัดกิจกรรมนันทนาการไม่ว่าจะจัดประเภทใดก็ตาม ผู้จัดจะต้องรู้จักวางแผน และจัดการนันทนาการสำหรับประเภทนั้น ๆ การวางแผนที่ดีจะช่วยให้การจัดสามารถกำหนด รูปแบบที่เป็นประโยชน์กับสมาชิก จะช่วยให้กิจกรรมนันทนาการที่เลือกมาเป็นกิจกรรมอยู่ในความสนใจความต้องการ

ช่วยสร้างประสบการณ์ และช่วยพัฒนาให้สมาชิกพร้อมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขซึ่งมีหลักในการจัดนั้นนันทนาการดังนี้ (กมล สุวรรณศรี .มปป: 158 – 163; และคณิต เทียววิชัย. 2531: 133 – 122)

1. ความต้องการและความสนใจของชุมชน ผู้จัดจะต้องสำรวจความต้องการ และความสนใจของสมาชิกในชุมชน โดยสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน ความคิดเห็น ความต้องการกิจกรรมนันทนาการ การใช้เวลาว่าง และช่วงเวลาที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ เพื่อการจัดจะตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน

2. การขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดดำเนินการ ทั้งในหน่วยงานของรัฐ และเอกชน ในเรื่องความคิด แรงงาน ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ

3. ผู้นำนันทนาการ เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการจัดนันทนาการจะต้องพิจารณา ถึงผู้นำที่มีอยู่ทั้งในด้านจำนวน ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ มีการกำหนดบทบาท หน้าที่ชัดเจน และมีการประชุม พบปะอบรมกันเสมอ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน เพราะผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกภาพดี มีความกระฉับกระเฉง เฉลียวฉลาด มีท่าทางสง่าผ่าเผย ยิ้มแย้มเป็นมิตร มีมารยาทสุภาพเรียบร้อยทั้งกาย วาจา ใจ รู้จักวางตัวได้ เหมาะสม มีคุณธรรม ผู้นำจะเป็นตัวจูงสำคัญที่จะช่วยสร้างบรรยากาศ ให้สมาชิกสนุกสนานเพลิดเพลินกับกิจกรรม สมาชิกมีความพึงพอใจถือเป็นความสำเร็จของการจัดกิจกรรมนันทนาการให้บรรลุเป้าหมาย

4. การจัดการการเงิน จะต้องจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่าย การประมาณค่าใช้จ่ายให้เหมาะสม และใกล้เคียงกับความเป็นจริง จะต้องรู้แหล่งที่มีของงบประมาณที่มีอยู่ และมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย อย่างชัดเจน

5. การจัดการสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และอุปกรณ์ฯ ทางนันทนาการ มีความสำคัญสำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการ

5.1 การจัดสถานที่ สวຍงาม บรรยากาศดี ร่มรื่น มีพื้นที่สามารถประกอบกิจกรรม ได้สะดวก ปลอดภัย

5.2 การจัดอุปกรณ์มีสภาพพร้อมใช้ มีระบบการดูแลเบิกใช้ การดูแลซ่อมแซมอุปกรณ์ บางชนิดควรบอกวิธีการเล่น มีจำนวนเพียงพอ หลากหลายชนิดเพื่อให้สมาชิกเลือกใช้ตามความสนใจ

5.3 การบริการสิ่งอำนวยความสะดวก อาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก ห้องน้ำ ห้องเก็บเสื้อผ้า และอุปกรณ์ เป็นต้น

6. การจัดนันทนาการการทุกประเภทจะประสบความสำเร็จกิจกรรมที่จัดขึ้นว่ามีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ มีความเป็นไปได้ และตอบสนองความต้องการ ของสมาชิกเพียงใด กิจกรรมนันทนาการมีตามวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมหลายรูปแบบ

การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับกลุ่มสมาชิกจะต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมต่อสังคม สอดคล้องกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นนั้น ๆ

7. การกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมนั้นธนาคาร จะต้องเหมาะสม กับสภาพดินฟ้าอากาศ สภาพการณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

8. การจัดนั้นธนาคารจะต้อง เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้าร่วม อย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่ง เชื้อชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

9. การจัดนั้นธนาคารจะต้องช่วยสร้างความคุ้นเคยกัน ในหมู่สมาชิกผู้เข้าร่วมเป็นสิ่งสำคัญ การจัดกิจกรรมจะต้องเสริมสร้างให้สมาชิกได้ทำความรู้จักกัน ช่วยเป็นแกนประสานในการร่วมงาน กิจกรรมอื่น และช่วยให้การจัดกิจกรรมอื่นได้ประโยชน์มากขึ้น

10. การจัดนั้นธนาคารจะต้องสอดแทรกกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมคุณลักษณะการเป็นประชาธิปไตย คือรู้จักรับผิดชอบของต่อหน้าที่ และเคารพสิทธิของผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันในระหว่าง สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ

11. การจัดนั้นธนาคารจะต้องยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรมตาม ความเหมาะสม

12. กลุ่มเป้าหมายของการจัดนั้นธนาคาร จำเป็นต้องแยกแยะระหว่างเด็ก หนุ่มสาว ผู้ใหญ่ คนชรา จึง ต้องทำตารางบอก และควรกำหนดให้ชัดเจนว่าเป็นใคร จำนวนมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อจะได้ เตรียมการในเรื่องอื่น ๆ เช่น กิจกรรม สถานที่ วัสดุอุปกรณ์งบประมาณ และผู้นำได้เหมาะสม

13. ความปลอดภัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมที่เสี่ยงอันตราย หรืออาจจะเกิดอุบัติเหตุ ผู้ จัดจะต้องกำหนดมาตรฐานรักษาความปลอดภัย และจะต้องตรวจสอบสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ให้อยู่ ในสภาพพร้อมใช้ และปลอดภัยสำหรับผู้เข้าร่วม

14. การดำเนินนั้นธนาคาร จะต้องพิจารณาสมาชิกเข้าร่วมซึ่งมาจากครอบครัวเดียวกันผู้จัด อาจให้สมาชิกทำกิจกรรมร่วมกัน หรือแยกกันแล้วแต่เป็นหมายของการจัดกิจกรรม หรือผู้จัดพิจารณา ตามความเหมาะสม

15. การจัดกิจกรรมนั้นธนาคารที่สมบูรณ์ จะต้องจัดกิจกรรมที่สร้างความบันเทิง หรือเพื่อการ พักผ่อนควบคู่ไปกิจกรรมที่จัดเป็นงานเป็นการ

16. ผู้จัดนั้นธนาคารควรจะต้องพิจารณาถึง กฎหมายหรือระเบียบ ของสังคมชุมชน

17. กิจกรรมที่เลือกจัดจะต้องช่วยสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ และมีความพึงพอใจในการเข้า ร่วมกิจกรรมนั้น ๆ

18. โปรแกรมกิจกรรมต้องเริ่มจากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้นแล้วค่อยเพิ่ม ของใหม่หรือดัดแปลงของเก่าให้ดีขึ้น

19. การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ที่ดี เพราะการประชาสัมพันธ์จะช่วยให้สมาชิกในชุมชนได้ทราบโปรแกรมการจัดกิจกรรม และยังเป็นตัวเสริมแรงให้สมาชิกสนใจเข้าร่วมโครงการ

20. การพัฒนาปรับปรุง การจัดทำโครงการหรือการจัดกิจกรรมนั้นหากการเมื่อนำไปใช้แล้ว ควรจะต้องปรับปรุงพัฒนาควบคู่กันไป เพื่อให้กิจกรรมที่จัดมีความทันสมัยอยู่เสมอ และเป็นที่สนใจของผู้เข้าร่วม

21. การประเมินผล ผู้จัดจะต้องกำหนดแผนในการประเมิน ควรระบุถึงวิธีการประเมินอย่างต่อเนื่องการประเมินกิจกรรมนั้นหากการเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อจัดจะได้ทราบว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ทราบข้อดี ข้อด้อย ปัญหาอุปสรรค และข้อคิดเห็นที่จะเป็นประโยชน์นำไปปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมต่อไป

จากหลักการจัดกิจกรรมนั้นหากการผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมนั้นหากการที่ดีนั้น ควรจัดกิจกรรมที่ตรงตามวัตถุประสงค์ และความต้องการของผู้เข้า เพื่อให้เกิดผลตามที่ผู้จัดได้ตั้งเป้าหมายไว้ โดยจะต้องพิจารณาในเรื่องของการมีส่วนร่วมของทุกคนโดยเสมอภาคและเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมในเรื่องการเคารพสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนความหลากหลายของกิจกรรม ความปลอดภัย การติดตาม การพัฒนา และการประเมินผล เพื่อให้เกิดกิจกรรมนั้นหากการที่สมบูรณ์แบบแล้วตามความต้องการของผู้เข้าร่วมอีกด้วย

2.3 ประเภทของกิจกรรมนันทนาการ

บัทเลอร์ (Butler, 1959: 237-241) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมนันทนาการไว้ดังนี้เกม และกีฬากิจกรรมทางสังคม

1. ดนตรี
2. ศิลปะและหัตถกรรม
3. ละคร
4. เต้นรำ
5. กิจกรรมทางธรรมชาติและกิจกรรมกลางแจ้ง
6. กิจกรรมทางภาษา วรรณกรรม และที่เกี่ยวข้อง
7. สะสมของเก่า
8. กิจกรรมบริการ

อเนก หงษ์ทองคำ (2542: 18 – 19) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมนันทนาการไว้ดังนี้

1. ศิลปะและหัตถกรรม เป็นงานประเภทสร้างสรรค์ แบ่งได้ดังนี้ การปั้น การแกะสลัก การวาดเขียน การจักสาน การเย็บปักถักร้อย การประดิษฐ์ เป็นต้น
2. การเต้นรำ เป็นกิจกรรมเพื่อการแสดงออก (Performance) แบ่งได้ดังนี้ การเต้นรำพื้นเมือง กิจกรรมเข้าจังหวะ การเต้นรำสร้างสรรค์ การเต้นรำงานสังคม เป็นต้น
3. การละคร เป็นกิจกรรมแสดงเป็นเรื่อง มีบท (Script) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และอาจมีองค์ประกอบอื่น ๆ ในการละครเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ เช่น การเต้นรำ การดนตรี เป็นต้น
4. เกมและกีฬา เป็นกิจกรรมเพื่อการแสดงออก (Performance) อีกชนิดหนึ่งที่มีวิธีการเล่น การแข่งขันที่มีกฎ ระเบียบ และกติกา มีชนิดกีฬาและเกมมากมาย เช่น กีฬากลางแจ้ง กีฬาในร่ม กีฬาทางน้ำ กีฬาสวนบุคคล กีฬาเป็นทีม เป็นต้น
5. งานอดิเรก เป็นกิจกรรมเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ให้ความเพลิดเพลินประกอบด้วย กิจกรรมประเภทการสะสม การประดิษฐ์สร้างสรรค์ และประเภทการศึกษา
6. การดนตรีและเพลง เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ให้ความสุข ความสนุกสนาน องค์ประกอบของการดนตรีและเกม คือการแต่งเพลง การร้องเพลง การเล่นดนตรี การฟังเพลง การเต้นประกอบเพลง เป็นต้น
7. นันทนาการกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน เพื่อการศึกษา เพื่อสุขภาพทั้งทางกาย อารมณ์และจิตใจ ประกอบกิจกรรมดังนี้ การท่องเที่ยว การอยู่ค่ายพักแรม กีฬากลางแจ้ง การปลูกต้นไม้ และธรรมชาติศึกษา เป็นต้น
8. การอ่าน การเขียน และการพูด เป็นกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน และความสัมพันธ์อันดีในสังคม
9. นันทนาการทางสังคม เป็นกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในสังคมของบุคคล และกลุ่มที่ยังไม่รู้จักรักกันให้รู้จักกัน บุคคลและกลุ่มที่รู้จักกันแล้วให้มีความสัมพันธ์อันดีมากยิ่งขึ้น กิจกรรมที่ส่งเสริมวัตถุประสงค์ดังกล่าวคือ งานฉลองในโอกาสต่าง ๆ อาทิ วันเกิด วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ งานเลี้ยงสังสรรค์ งานแต่งงาน เป็นต้น
10. กิจกรรมพิเศษ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นหรือจัดขึ้นเป็นครั้งคราวในโอกาสพิเศษ เพื่อให้บุคคล และกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ เพื่อความสนุกสนาน กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ กิจกรรมตามเทศกาลและประเพณี การแสดง การแสดงสินค้า เป็นต้น
11. งานบริการอาสาสมัคร ในสังคมที่มีความสมบูรณ์ จะต้องมีการอาสาสมัครเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออาสาสมัครไม่หวังค่าตอบแทน เจตนาช่วย

สังคม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ กิจกรรมชมรม สมาคมอาสาสมัครต่าง ๆ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด เป็นต้น

สมบัติ กาญจนกิจ (2544: 48-54) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมนันทนาการไว้ทั้งหมด 15 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมนันทนาการประเภทเกมกีฬาและกีฬาเพื่อการแข่งขัน
2. กิจกรรมนันทนาการประเภทศิลปหัตถกรรม
3. กิจกรรมนันทนาการเดินร่ำและกิจกรรมเข้าจังหวะ
4. กิจกรรมนันทนาการละคร
5. กิจกรรมนันทนาการ
6. กิจกรรมนันทนาการดนตรีและการร้องเพลง
7. กิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งนอกเมือง
8. กิจกรรมนันทนาการทางสังคม
9. กิจกรรมนันทนาการพิเศษ
10. กิจกรรมนันทนาการวรรณกรรม (อ่าน พูด เขียน)
11. กิจกรรมนันทนาการอาสาสมัคร
12. กิจกรรมนันทนาการท่องเที่ยวทัศนศึกษา
13. กิจกรรมนันทนาการประเภทกลุ่มสัมพันธ์ มนุษย์สัมพันธ์
14. กิจกรรมนันทนาการการประเภจิตใจและความสงบสุข
15. กิจกรรมนันทนาการประเภทพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพ

จากการแบ่งประเภทของกิจกรรมนันทนาการจากเอกสารที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจะเห็นได้ว่า ได้มีการแบ่งประเภทใกล้เคียงและคล้ายกันในบางกิจกรรมจะมีต่างกันไปบ้าง แต่ทั้งนี้อาจจะมีการเพิ่มเติมในบางกิจกรรมตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ ยุคสมัยและความต้องการของคนสังคม

2.4 นิยามของนันทนาการกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ซูชีพ เยาวพัฒน์ (2543: 21) ได้กล่าวถึงนิยามของนันทนาการไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่บุคคลใช้เวลาว่างจากกิจธุระประจำวันอื่นๆ ในการร่วมทำกิจกรรมโดยสมัครใจ และไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และกฎหมาย เพื่อการพัฒนาทางกาย อารมณ์ สัมคม และสติปัญญา

สมบัติ กาญจนกิจ (2544: 17-19) ได้กล่าวถึงนิยามของนันทนาการไว้หลายประการ ดังนี้

- 1) นันทนาการ หมายถึง การทำให้สดชื่น หรือการสร้างพลังขึ้นใหม่ หรือเป็นการที่บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ เช่นการเล่นกีฬา เล่นดนตรี เป็นต้น 2) นันทนาการ หมายถึง กิจกรรม ซึ่งมีรูปแบบ

ที่หลากหลาย ซึ่งบุคคลที่เข้าร่วมทำกิจกรรมจะได้รับการพัฒนาด้านอารมณ์ ซึ่งกิจกรรมในที่นี้ เช่น เกม กีฬา ดนตรี ศิลปะ การท่องเที่ยว เป็นต้น 3) นันทนาการ หมายถึง กระบวนการ คือเป็น กระบวนการพัฒนาประสบการณ์ พัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคม โดยอาศัยกิจกรรมนันทนาการเป็น สื่อ 4) นันทนาการ หมายถึง สวัสดิการสังคม คือสิ่งที่ฝ่ายบริหารท้องถิ่นจัดให้มีเพื่อสร้างบรรยากาศ เช่น จัดอุทยานแห่งชาติ วนอุทยานแห่งชาติ สวนสาธารณะ เป็นต้น

วรวิทย์ สุวรรณภักดี (2547: 12) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวถือเป็นกิจกรรมนันทนาการ กลางแจ้ง ที่บุคคลสามารถเลือกได้ตามความต้องการของตน ซึ่งอาจอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ มาเป็น อุปกรณ์ในการสร้างกิจกรรม

จันทนาภรณ์ อัมพจันทร์ (2544: 6) ได้กล่าวว่า นันทนาการกลางแจ้ง เป็นหนึ่งในรูปแบบ ของกิจกรรมนันทนาการ ที่ต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลาย ประเภทในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งในการทำกิจกรรมเหมือนกัน ใช้ทรัพยากรอย่างเดียวกัน นักท่องเที่ยวก็ สามารถได้รับความพึงพอใจที่ต่างกัน ซึ่งกิจกรรมกลางแจ้งในประเทศไทย ส่วนมากนิยมใช้พื้นที่ อุทยานแห่งชาติ และวนอุทยาน

กล่าวโดยสรุปว่านันทนาการกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง กิจกรรมนันทนาการที่ เกิดขึ้นขณะที่เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยที่ผู้ประกอบกิจกรรมไม่ได้มุ่งเน้นในเรื่องของการ ท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียวแต่ยังมีการประกอบกิจกรรมนันทนาการรวมอยู่ด้วย เพื่อให้เกิดความพึง พพอใจและเป็นแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่นั้นๆ และการท่องเที่ยว ประเภทนี้ยังส่งเสริมในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อคงรักษาทรัพยากรทางแหล่ง ท่องเที่ยวอีกด้วย

2.5 ประเภทของนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ กิจกรรมนันทนาการ ซึ่งจะทำให้ นักท่องเที่ยวเกิดความพอใจ เพลิดเพลิน ได้ความรู้ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะให้ความสำคัญต่อ กิจกรรมนันทนาการเป็นอย่างมาก เพราะกิจกรรมนันทนาการสามารถเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การ ท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ ดังนั้นกิจกรรมจึงควรเน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศ และวัฒนธรรม ท้องถิ่น ซึ่งกิจกรรมนันทนาการดังกล่าวจะต้องมีผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวน้อยที่สุด หรือ เป็นกิจกรรมนันทนาการที่สามารถควบคุมผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้

กิจกรรมนันทนาการโดยทั่วไปอาจจำแนกเป็นกิจกรรมที่เน้นการแสดงออก หรือกิจกรรมใน การแสวงหาความรู้ จากการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ (2542:46- 48) ได้จัดแบ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็น 3 หมวด รวม 19 กิจกรรมประกอบด้วย

1. กิจกรรมเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ (9 กิจกรรม) ได้แก่

- การเดินป่า
- การศึกษาธรรมชาติ
- ส่องสัตว์/ดูนก
- เทียวถ้ำ/น้ำตก
- พายเรือ (แคนู คยัค เรือใบ กระดานโต้ลม)
- ดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น น้ำลึก)
- ตั้งแคมป์
- ล่องแพ/ล่องเรือยาง
- ชีมน้ำ/นั่งช้าง

2. กิจกรรมกึ่งนิเวศ (5 กิจกรรม) ได้แก่

- ถ่ายรูป บันทึกภาพ/เสียง
- ศึกษาท้องฟ้า
- ชีวจักรยานท่องเที่ยว (เสือภูเขา)
- ปีนไต่เขา
- ตกปลา

3. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ (5 กิจกรรม) ได้แก่

- ชมความงาม ความเก่าแก่ ลักษณะเฉพาะตัว ของแหล่งประวัติศาสตร์
- ศึกษาเรียนรู้ ประวัติ ความเป็นมาของแหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์
- ศึกษาชื่นชม งานศิลปกรรม และวัฒนธรรม
- ร่วมกิจกรรม เรียนรู้พฤติกรรมของผู้คน
- การศึกษาเรียนรู้การผลิตของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง

ซึ่งในกิจกรรมนันทนาการจะมีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และกลุ่มนักท่องเที่ยวเท่านั้น ทำให้ผลกระทบจากกิจกรรมนันทนาการก็จะแตกต่างกันไป

2.6 องค์ประกอบและปัจจัยที่สำคัญของการจัดกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545: 40) ได้กล่าวถึงการจัดการทรัพยากรนันทนาการนั้น ต้องตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากรและสภาพแวดล้อม เพื่อรักษาความสมดุล ซึ่งการดูแลรับผิดชอบพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบไปด้วย

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบ การบริหารจัดการท่องเที่ยวควรต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการบริหารงานที่ชัดเจน ซึ่งเป็นจะผู้กำหนดนโยบาย เป้าหมาย กำลังคน งบประมาณ และหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละส่วน

2. พื้นที่นันทนาการ ต้องมีการคำนึงถึงพื้นที่นันทนาการว่ามีองค์ประกอบ และมีลักษณะเด่นอย่างไร เพื่อการจัดการของพื้นที่นันทนาการได้อย่างเหมาะสม

3. ผู้ใช้ประโยชน์ ศึกษาข้อมูลการใช้ประโยชน์ ปริมาณความต้องการของพื้นที่ และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว

4. มาตรการในการจัดการ การวางแผนการจัดการต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน สามารถปฏิบัติ และติดตามผลได้ ควรมีการจัดแบ่งเขตการจัดการ การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ และการพัฒนาตลอดจนข้อห้ามต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545: 40) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่สำคัญในการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประกอบด้วย

1. การวางแผนการจัดการ คือกระบวนการในการรวบรวม วิเคราะห์ และประกอบเป็นแผนงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหรือการจัดการ รวมถึงในการพัฒนาทรัพยากรนันทนาการ เพื่อตอบสนองความต้องการนันทนาการของสังคม ซึ่งจะมีแผนแม่บท หรือแผนการจัดการ จะประกอบไปด้วย

1.1 การกำหนดตำแหน่งของสิ่งที่อยู่ภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมในการเป็นแหล่งนันทนาการ

1.2 การกำหนดวิธีการดำเนินงาน ในการรักษา ป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.3 การกำหนดมาตรการในการบำรุงรักษาที่อาจเกิดจากการเข้ามาทำกิจกรรมนันทนาการ

1.4 กำหนดความสำคัญก่อนหลังของความจำเป็นในกิจกรรม เพื่อดำเนินงานให้สอดคล้องกับความสำคัญ งบประมาณ และกำลังคนที่จำกัด

2. นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีทั้งนโยบายระดับพื้นที่ คือ ในระดับการดำเนินการ และระดับหน่วยงาน คือการวางแผนการบริหารงาน และระดับประเทศ ซึ่งนโยบายจะต้องชัดเจนนำไปปฏิบัติได้จริงและเห็นผลได้ ครอบคลุมถึงภาระหน้าที่ของหน่วยงาน และนโยบายจะต้องมีแนวคิดในการอนุรักษ์ธรรมชาติ

3. บุคลากรและงบประมาณ บุคลากรต้องมีความรู้ทั้งในเรื่องของ ธรรมชาติ ทรัพยากรทางธรรมชาติ สิ่งก่อสร้าง ตลอดจนสังคมวิทยา จิตวิทยา และการบริหาร ส่วนด้านงบประมาณ จะมาจากค่าใช้บริการพื้นที่ เงินจัดสรรจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และจากการสัมปทาน

4. การแบ่งเขตการจัดการนันทนาการ สามารถแบ่งออกเป็น 3 เขต คือ

4.1 เขตบริการ (Service zone)

4.2 เขตนันทนาการ (Recreation zone)

4.3 เขตป่าเปลี่ยว (Primitive zone)

5. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ท่องเที่ยว ได้แก่

5.1 อาคารหรือสิ่งก่อสร้างเพื่อใช้ในการบริหาร การบำรุงรักษา หรือการเพื่อประโยชน์ของเจ้าหน้าที่และนักท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ที่พักแรม เป็นต้น

5.2 พื้นที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการในเวลากลางวัน (Day use facilities) เช่น บริเวณที่นั่งพักผ่อน บริเวณจุดชมทิวทัศน์ บริเวณจัดการด้านสื่อความหมายธรรมชาติ เป็นต้น

5.3 สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้มาพักแรม (Overnight facilities) เช่น บริเวณที่กางเต็นท์หรือตั้งแคมป์ และอาคาร บ้านพัก เป็นต้น

5.4 สิ่งอำนวยความสะดวกสนับสนุน เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อการใช้ประโยชน์ต่อพื้นที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แต่ให้มีลักษณะที่กลมกลืนกับธรรมชาติ เช่น ที่จอดรถ ม้านั่ง ถังขยะ เครื่องหมายหรือแผ่นป้าย เป็นต้น

6. การจัดการเกี่ยวกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ต้องพิจารณาใน 3 ด้าน คือ ความสามารถในการรองรับทางกายภาพ (Physical carrying capacity) ความสามารถในการรองรับทางสังคม (Social carrying capacity) ความสามารถในการรองรับทางนิเวศวิทยา (Ecological carrying capacity)

7. การติดตามและประเมินผล

7.1 ประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ว่าการจัดแหล่งกิจกรรมนันทนาการก่อให้เกิดผลต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร ทำให้เห็นคุณภาพและความสำเร็จในการจัดการ

7.2 การประเมินผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น โดยจะประเมินจากตัวชี้วัดทางสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านความเชื่อ วัฒนธรรม ค่านิยม และวิถีชีวิต และรวมถึงความเข้มแข็งของชุมชน เป็นต้น

7.3 ประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

3. การประเมินศักยภาพการและการตรวจสอบการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเป็นแหล่งนันทนาการ

ซึ่ง กรมอุทยานแห่งชาติ (2550) ได้กล่าวถึงการจัดการผลกระทบที่เกิดจากนักท่องเที่ยวซึ่งประเด็นด้านผลกระทบที่เกิดจากนักท่องเที่ยว มี 2 ลักษณะ คือ 1) ผลกระทบทางตรง ที่เกิดจากการก่อสร้างที่พักแรม ลานจอดรถ อาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการทำลายโครงสร้างของดิน (Soil structure) การฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองจากการคมนาคม มลพิษทางเสียงจากกิจกรรมนันทนาการ 2) ผลกระทบทางอ้อม ที่สืบเนื่องจากผลกระทบทางตรง เช่น ผลจากการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม ผลจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน (Land-use) ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ สามารถจัดการได้หากมีการพิจารณาข้อมูลดังนี้ การวิเคราะห์นักท่องเที่ยว (Visitor analysis) การจัดวางผังบริเวณ (Site plan) และการกำหนดเขตการใช้พื้นที่ (Zoning) อย่างเหมาะสม โดยมีการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กลมกลืนกับธรรมชาติ (Design) ซึ่ง สแตนเกย์ (Stankey. 1991) ได้พูดถึงการจัดการพื้นที่ หรือความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (Carrying capacity) คือ เชื่อว่าปัจจัยทางธรรมชาติจะเป็นตัวกำหนดขีดความสามารถ แต่ถ้าเกินความสามารถในการรองรับนั้นจะทำให้เกิดความเสียหาย จึงต้องมีการศึกษาด้านชีวภาพ จึงทำให้ความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ เป็นหลักของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนประกอบหลักของความสามารถในการรองรับ มี 3 ส่วนได้แก่ ระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ สังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับผลกระทบของผู้ที่อยู่ในพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว จึงต้องมีการกำหนดขีดความเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้สังคม ซึ่งต่อมาคลาร์ก และสแตนเกย์ (Clark; & Stankey. 1979) ได้ทำการศึกษาในเรื่องการกำหนดช่วงขั้วนันทนาการ (Recreational opportunities spectrum , ROS) ได้เสนอ 4 ช่วงชั้นของการจัดการพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่พัฒนา (Developed area) พื้นที่กึ่งพัฒนา (Semi-developed area) พื้นที่กึ่งสันโดษ (Semi-primitive area) และพื้นที่สันโดษ (Primitive) ซึ่งใช้ปัจจัยในการแบ่งระดับในการจัดการ ได้แก่ การเข้าถึง การใช้ประโยชน์จากแหล่งนันทนาการที่ไม่ใช่เพื่อกิจกรรมนันทนาการ การจัดการพื้นที่ โอกาสในการพบปะผู้คนในพื้นที่ ผลกระทบที่อาจเกิดจากนักท่องเที่ยวที่ยอมรับได้ และกฎระเบียบควบคุมการใช้ประโยชน์ทางนันทนาการที่ยอมรับได้ จากนั้นได้มีการพัฒนาการจัดการมาเป็น (Limit of acceptance change , LAC) ซึ่งได้พัฒนามาจาก ROS โดยสแตนเกย์ และคนอื่น ๆ (Stankey; et al. 1985) คือการกำหนดค่าสูงสุดของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และ การจัดการกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว ผลกระทบที่เกิดจากนักท่องเที่ยว ส่วนพินัย และแกรแฮม (Payne, R.; & Graham. 1993) ได้กล่าวถึงการจัดการผลกระทบที่อาจเกิดจากนักท่องเที่ยวว่า (Visitor impact management:VIM) คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีหลักการดังนี้ วิเคราะห์สถานการณ์ของปัญหา ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา กลยุทธ์ในการบริหาร

จัดการหรือระบุสิ่งที่เกินความสามารถในการยอมรับได้และจัดการสิ่งที่เกิดขึ้นภายในขีดความสามารถ ซึ่งในประเทศไทยสมาคมพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2541: 1-4) ได้กล่าวถึง ขีดความสามารถ และศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าต้องพิจารณาเรื่องขีดความสามารถรองรับ การท่องเที่ยวเป็นสำคัญ “ขีดความสามารถ” เป็นผลของการพัฒนาสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนอยู่ระหว่าง “ความสามารถ” และ “ศักยภาพ” ซึ่งในการพัฒนาสิ่งใดก็ตามหากปล่อยให้ไปตามสภาพเดิมของ ธรรมชาติเราเรียกว่า ความสามารถ (Ability) แต่ถ้าหากมีการจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสมและ ยกกระดับความสามารถเดิมให้มีมากยิ่งขึ้นเรียกว่า ขีดความสามารถ (Capacity) หากขีดความสามารถ นั้นสามารถเพิ่มขึ้นเต็มทีของขีดความสามารถเราเรียกว่า ศักยภาพ (Potential) ดังที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ 1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวหรือศักยภาพในตัวเองด้านการท่องเที่ยว หมายถึง คุณค่าที่แท้จริงของ แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว สร้างความประทับใจ และตอบสนองความ สนใจหรือความต้องการของนักท่องเที่ยวซึ่งแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะมีคุณค่าที่แท้จริงแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังนี้ ความเป็นมาหรือความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว สุนทรียภาพ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่าของโบราณสถาน และกิจกรรมเสริม ในแหล่งท่องเที่ยว 2) ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ส่วนประกอบของสถานที่ท่องเที่ยวที่มี ผลในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่จะเลือกเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมี 5 ปัจจัยย่อย ได้แก่ การ เข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว และความมีชื่อเสียงใน ปัจจุบัน

3.1 การประเมินศักยภาพ

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นมีเพียง พอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2529: 40-42) ได้เสนอหลักเกณฑ์การพิจารณา และการกำหนด ศักยภาพ หรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทาง ประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิต
2. ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง ระยะเวลามาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว

3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่างๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย

4. สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่นๆ ของแหล่งท่องเที่ยว

5. ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ข้อจำกัดทางด้านบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

6. ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว (วิภา ศรีระทุ. 2551; อ้างอิงจาก จารุจน์ กลิ่นดีปสี. ม.ป.ป.) โดยต้องครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านพื้นที่ คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์ ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพของเส้นทาง ฤดูกาล ระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้น

2. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการจัดการ คือ ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยว ไม่ให้เกิดขีดความสามารถในการรองรับ การจัดการควบคุมกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่

3. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านกิจกรรม และกระบวนการ คือ การพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ โอกาสในการสร้างจิตสำนึก และการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาว่า องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้าง และประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจ หรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

ทั้งนี้ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนา เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาทรัพยากรที่มีอยู่ ก่อนที่จะวางแผนพัฒนาหรือส่งเสริมใดๆ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายและได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างมีประสิทธิภาพ

ธรรมศักดิ์ วิจารณ์ (2542: 43-44) แบ่งองค์ประกอบที่นำมาเป็นเครื่องบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1. ปัจจัยจูงใจหลักของการท่องเที่ยว พิจารณาจากสถานที่ตั้งและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวนี้ต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลาย ๆ ด้าน เช่น ความต้องการในด้านความสะดวกในการพักผ่อน ความสนุกสนาน การหาประสบการณ์ ซึ่งปัจจัยจูงใจหลักแบ่งได้ 3 ชนิด ได้แก่ 1) ปัจจัยจูงใจด้านธรรมชาติ 2) ปัจจัยจูงใจในด้านประวัติศาสตร์และศาสนา 3) ปัจจัยจูงใจทางด้านการกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น

2. ปัจจัยประกอบ ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจจากสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะภูมิทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน สภาพเศรษฐกิจและสังคม ภัยธรรมชาติ และการเมือง

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐานด้านที่พักและอาหาร การสื่อความหมาย ข้อมูลข่าวสาร การให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น

4. ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม ต้องพิจารณาถึงโครงข่ายการคมนาคมทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า น้ำ การระบายน้ำ การกำจัดขยะ ตลอดจนระบบการสื่อสารโทรคมนาคม

3.2 การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

สถาบันการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2545: 68-72) ได้ให้แบบตรวจสอบการทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีขั้นตอนและกระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. ทำความเข้าใจทรัพยากรท่องเที่ยว

ประเภทของทรัพยากร มีทรัพยากรหลักซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว และทรัพยากรรองหรือทรัพยากรสนับสนุน เพื่อสนับสนุนทรัพยากรหลักในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรสามารถแบ่งออกได้ 5 ชนิด ดังต่อไปนี้

- 1) ทรัพยากรธรรมชาติ : พืช สัตว์ ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ น้ำ
- 2) ทรัพยากรวัฒนธรรม : ศาสนา มรดกวัฒนธรรม ชาติพันธุ์
- 3) ทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ: งานมหกรรม การแข่งขัน ธุรกิจ โชว์ต่างๆ
- 4) ทรัพยากรกิจกรรม : นันทนาการ สิ่งอำนวยความสะดวก
- 5) ทรัพยากรบริการ : การขนส่ง ที่พัก การต้อนรับ อาหาร บริการ

2. การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว

2.1 เขียนรายงานทรัพยากรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

รายการทรัพยากรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจในรูปแบบต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยว สิ่งบริการสำหรับนักท่องเที่ยว กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวบนพื้นที่ และประเภทของที่พักรับบริการกับนักท่องเที่ยว

รายการทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรนั้นมีความโดดเด่นอะไรภายในพื้นที่ มีความสำคัญอะไรที่แตกต่างจากแหล่งอื่น และสิ่งนั้นมีความสำคัญเพียงพอเพื่อดึงดูดในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติได้ดังนี้ ชื่อ ที่ตั้ง ห่างจากศูนย์กลาง หรือศูนย์ข้อมูล ฤดูกาลและเวลาที่ใช้ การเข้าถึง การจัดการดูแล ใครเป็นเจ้าของ ใครจัดการ การติดต่อ สิ่งอำนวยความสะดวก สถิตินักท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว มีระดับการใช้มากหรือน้อย ใครมาเที่ยว มาจากไหน มาทำอะไร มีลักษณะประชากรอย่างไร และค่าธรรมเนียมภายในแหล่งท่องเที่ยว

รายการทรัพยากรวัฒนธรรม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นอะไรในด้าน ทรัพยากรวัฒนธรรม มีสิ่งดึงดูดอะไรที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมสังคม มีอำนาจในการดึงดูดนักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้ดังนี้ ชื่อ ที่ตั้งจากศูนย์ข้อมูล การเข้าถึงภายในแหล่งท่องเที่ยว ทางเข้า ใครเป็นเจ้าของ ใครจัดการ ติดต่อใคร สถิตินักท่องเที่ยวมีระดับการใช้มากหรือน้อย การติดต่อ ประชาสัมพันธ์ ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว ช่วงเวลาที่ใช้ เป็นใครมาจากไหน มีลักษณะประชากรอย่างไร และค่าธรรมเนียมในแหล่งท่องเที่ยว

รายการทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นอย่างไร มีสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอย่างไร เหตุการณ์นั้นเสริมหรือเป็นคู่แข่งกับเหตุการณ์ในท้องถิ่นหรือไม่ และความถี่ในการเกิดขึ้น ซึ่งมาสามารถเก็บข้อมูลได้ดังนี้ ชื่อ ที่ตั้งของเหตุการณ์สำคัญจากศูนย์ข้อมูล ช่วงเวลา ฤดูกาล และระยะเวลายาวนานของเทศกาล การจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวก จำนวนผู้เข้าชมทั้งนักท่องเที่ยว และประชากรท้องถิ่น กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวภายในเหตุการณ์นั้น ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว และค่าธรรมเนียมเข้าชม

รายการทรัพยากรกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่มีความโดดเด่นอย่างไร สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้หรือไม่ ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้ดังนี้ ชื่อ ที่ตั้งจากศูนย์ ช่วงเวลา ฤดูกาล การเข้าถึง เจ้าของ ผู้ดูแลกิจการ การประชาสัมพันธ์ ระดับกิจกรรม สถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทาง ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว และค่าธรรมเนียมในการเข้าชม

รายการทรัพยากรบริการ ได้แก่ ชื่อและที่อยู่ผู้ให้บริการ การติดต่อกับผู้ให้บริการ เวลาที่เปิดทำการ บริการที่เสนอให้ ข้อมูลที่มีให้ ติดต่อใคร ระดับการใช้ปัจจุบัน ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้ดังนี้

1) บริการด้านที่พักแรม ได้แก่ ชื่อและที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวก ประเภทและระดับของการบริการ ลักษณะของการบริการ การเข้าถึงแหล่งบริการ ด้านการจัดการและมาตรฐานของการบริการ และอัตราค่าบริการ

2) บริการด้านอาหาร ได้แก่ ประเภทและอันดับของการบริการร้านอาหาร การจัดการด้านบริการอาหาร ขนาดสถานที่ การเปิดปิดบริการ ประเภทของผู้ใช้บริการ และราคามาตรฐานของอาหารที่ให้บริการ

3) บริการต้อนรับ ได้แก่ ชื่อและที่ตั้งของผู้ให้บริการ เวลาที่เปิดทำการ บริการที่เสนอให้ ข้อมูลที่มีให้ สถิตินักท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว และค่าธรรมเนียมภายในแหล่งท่องเที่ยว

2.2 การประเมินทรัพยากร

คุณภาพทรัพยากรพิจารณาได้จาก ทรัพยากรนั้นมีความแตกต่างกับทรัพยากรที่อื่นอย่างไร รวมทั้งมีจุดอ่อนใดต้องปรับปรุง การบริการมีคุณภาพสม่ำเสมอเพียงใด ตลอดจนอุปสรรคต่อการพัฒนาทรัพยากรในเรื่องใด

ความโดดเด่นของทรัพยากร พิจารณาได้ดังนี้ สิ่งใดที่ทำให้ทรัพยากรนั้นมีความโดดเด่นกว่าทรัพยากรอื่น และมีความแตกต่างเรื่องใด และทรัพยากรดังกล่าวสะท้อนถึงความภาคภูมิใจในสถานที่นั้นๆ

อำนาจดึงดูดในนักท่องเที่ยว พิจารณาได้ดังนี้ สิ่งนี้มีบทบาทอะไรในกิจกรรมปัจจุบันของนักท่องเที่ยว มีการวัดระดับการใช้และประเมินการใช้อย่างไร ทำอย่างไรให้แหล่งท่องเที่ยวมีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยว

ฐานข้อมูลทรัพยากรท่องเที่ยว พิจารณาได้ดังนี้ ทรัพยากรนั้นมีประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวอย่างไร ปัจจุบันการท่องเที่ยวในประเภทใดเหมาะสมและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวในอนาคตได้ และทรัพยากรนั้นมีอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตอย่างไร

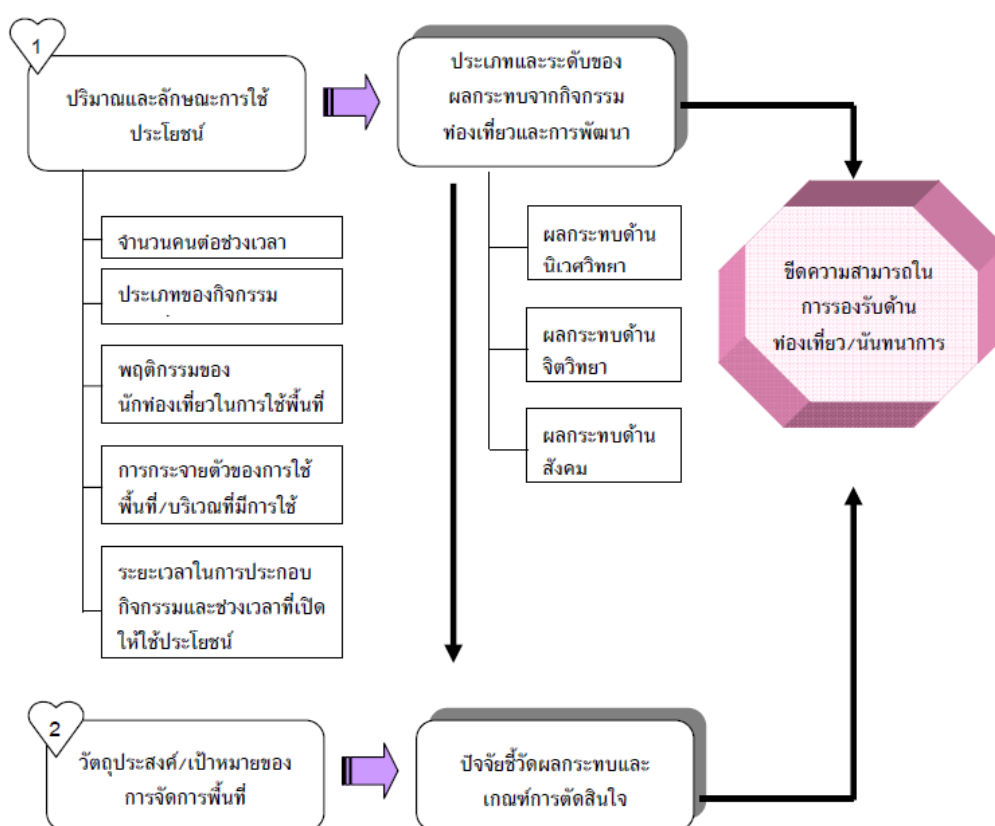
3.3 ขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ

เป็นการคำนวณหาปริมาณของผู้ใช้บริการในอุทยานแห่งชาติ ซึ่งขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ (Recreation Carrying Capacity: RCC) หมายถึง ระดับการใช้ประโยชน์สูงสุดของมนุษย์ด้านนันทนาการ ซึ่งพื้นที่สามารถรองรับได้โดยที่ก่อให้เกิดผลกระทบไม่เกินค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งยังสามารถให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ รวมทั้งนักท่องเที่ยวยังคงพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมที่พบเห็น (คณะวนศาสตร์).

2548) และ (บริษัท เอเซีย แลป แอนด์ คอนซัลแตนท์. 2549) ได้กล่าวถึง แนวคิดการประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวด้านนันทนาการ มีองค์ประกอบที่ต้องพิจารณา คือ

1) ประเภทและระดับของผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมการใช้พื้นที่ เพื่อท่องเที่ยวและนันทนาการ ซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงกับปริมาณและลักษณะการใช้ประโยชน์

2) สภาพการใช้ประโยชน์ด้านท่องเที่ยว/นันทนาการ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวและการกำหนดปัจจัยและเกณฑ์ในการชี้วัด ที่แสดงถึงเป้าหมายที่ต้องการทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม และประสบการณ์นันทนาการ ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบในการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว/นันทนาการ

ที่มา: ดร.ชนันท์ เอมพันธุ์; และคนอื่นๆ. (2547). *คู่มือจำแนกเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยหลักช่วงชั้น โอกาสด้าน นันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum, ROS)*.

ขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการในอุทยานแห่งชาติควรประกอบด้วยปัจจัยชี้วัด 5 ด้าน คือ

1. ด้านนิเวศวิทยา (Ecological Carrying Capacity, ECC) เป็นการกำหนดระดับความสามารถสูงสุด ซึ่งระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อมจะสามารถรองรับได้โดยไม่เกิดอันตราย หรือส่งผลเสียหายถาวรต่อระบบนั้น ๆ เช่น คุณภาพน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ เป็นต้น ซึ่งการประเมินขีดความสามารถ ด้านนิเวศวิทยามีค่าสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

ระดับวิกฤติ (Threshold) หมายถึง ขอบเขตหรือระดับที่บ่งชี้ถึงความแตกต่างระหว่างสภาพที่ยอมรับได้ของระบบนิเวศและสภาพที่ยอมรับไม่ได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ เช่น ค่ามาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม (environmental standards)

ปัจจัยชี้วัด (Indicator) หมายถึง ปัจจัยที่ใช้ในการประเมินและติดตามการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ อันเนื่องมาจากกิจกรรมท่องเที่ยวและการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง เพื่อบ่งบอกระดับของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องสามารถกำหนดระดับวิกฤติหรือระดับของการเปลี่ยนแปลงสูงสุดที่ยอมรับได้ของแต่ละปัจจัย

องค์ประกอบสำคัญของระบบนิเวศ (Valued Ecosystem Component, VEC) เป็นองค์ประกอบของระบบนิเวศที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้กำหนด ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบ ซึ่งอาจแตกต่างกันตามตามลักษณะและสถานภาพของระบบนิเวศ เช่น ความมั่นคงหรือความเปราะบางของระบบ เป็นต้น

ความมั่นคงของระบบนิเวศ (Ecological integrity) หมายถึง ความสามารถในการรักษาหรือคงไว้ซึ่งความหลากหลายของประชากรสำคัญและชนิดพันธุ์ท้องถิ่น ตลอดจนการคงไว้ซึ่งความหลากหลายของระบบนิเวศตัวแทน

ระดับการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ (Limit of Acceptable Change) ซึ่งเป็นกระบวนการซึ่งนำแนวคิดของขีดความสามารถในการรองรับ (CC) มาประยุกต์ใช้โดยเน้นโครงสร้างแผนงานหรือกลยุทธ์ในการจัดการอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งได้มาจากผลการประเมินปัจจัยชี้วัดและการกำหนดค่ามาตรฐานที่ยอมรับได้ ด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. ด้านจิตวิทยา (Psychological Carrying Capacity Determination, PsCC) มุ่งเน้นการกำหนดการยอมรับได้ของการใช้ประโยชน์ (Use Level) ด้านนันทนาการ หรือการท่องเที่ยวที่มีผลมาจากการพบปะผู้คนอื่น ๆ ในขณะที่ประกอบกิจกรรม โดยเฉพาะเรื่องความรู้สึกแออัดและความพึงพอใจ

ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ซึ่งการประเมินขีดความสามารถด้านจิตวิทยานี้ ประกอบด้วย

2.1 ระดับการใช้ประโยชน์ เป็นการวัดว่ามีผู้ใช้ประโยชน์จำนวนเท่าใดที่กำลังใช้ทรัพยากรนันทนาการนั้นอยู่ อย่างไรก็ดี การวัดจำนวนผู้ใช้ประโยชน์หรือระดับการใช้ประโยชน์นั้นต้องเป็นค่าเฉพาะสำหรับรายแหล่งหรือบริเวณในระยะเวลาที่กำหนด ยกตัวอย่างเช่น การวัดจำนวนผู้ใช้

ประโยชน์ทรัพยากรนันทนาการในพื้นที่หาดทรายแก้วนั้น ต้องวัดจำนวนผู้ใช้ประโยชน์บริเวณหาดนั้น ทุกกิจกรรม คือ เล่นน้ำ เดินเล่นชายหาด เป็นต้น ดังนั้นการกำหนดจุดในการวัดปริมาณการใช้ประโยชน์จึงเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงวิธีการวัด และหน่วยในการวัด ด้วยเช่นกัน โดยทั่วไปแล้วหน่วยในการวัด คือ จำนวนคนต่อช่วงเวลา โดยระบุแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณที่ทำการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์จำนวนผู้ใช้ประโยชน์อาจมีการจำแนกเป็นระดับของการใช้ประโยชน์ เช่น ระดับสูง ปานกลาง และต่ำ เป็นต้น

2.2 การพบปะผู้คน เป็นการศึกษถึงการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆที่ใช้พื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันในช่วงเวลาเดียวกันนอกจากนั้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการใช้ประโยชน์กับความถี่ของการพบปะผู้คนก็มีความสำคัญ โดยทั่วไปลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวมักเป็นในลักษณะแปรผันตาม คือ ยิ่งมีปริมาณการใช้ประโยชน์มาก โอกาสในการพบปะผู้คนย่อมมีสูงขึ้น อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ดังกล่าวยังขึ้นกับตัวแปรหลายตัว เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ การออกแบบกิจกรรมให้มีการใช้ประโยชน์ที่ไม่พร้อมกันหรือในระยะเวลาใกล้เคียง การกำหนดลักษณะของการประกอบกิจกรรมซึ่งแม้จะใช้ทรัพยากรนันทนาการเดียวกันแต่หลีกเลี่ยงการพบเห็นนักท่องเที่ยวอื่นๆโดยตรง การออกแบบเส้นทางศึกษาธรรมชาติในลักษณะเป็นวงไม่เดินย้อนกลับทางเดิม เป็นต้น

2.3 ความแออัด เป็นการแสดงถึงการรับรู้หรือความรู้สึกที่มีต่อความหนาแน่นของจำนวนคนต่อพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่ง ปกติเป็นการวัดทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการวัดระดับการแออัดนิยมในมาตรวัดแบบลิเกิร์ต (Likert Scale) เช่น ระดับความแออัดตั้งแต่ 0 ถึง 9 โดย 0 หมายถึงไม่รู้สึกแออัด 1 รู้สึกแออัดน้อยมาก จนกระทั่งไปถึง 9 ซึ่งเป็นระดับความรู้สึกแออัดมากที่สุด ความรู้สึกแออัดนี้จะทำการวัดไปพร้อมกันกับการวัดความหนาแน่น (density) (คนต่อหน่วยพื้นที่)หรือปริมาณคนที่พบปะ หรือ รับรู้ว่ามีอยู่ในบริเวณเดียวกับนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้ตอบคำถามเรื่องความแออัด ซึ่งสามารถกำหนดได้เป็นตัวเลขจำนวนคน เพื่อใช้ประกอบกับการตัดสินใจเชิงคุณภาพว่าความหนาแน่นหรือปริมาณนักท่องเที่ยวที่รับรู้หรือพบปะในแหล่งท่องเที่ยวนี้ๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกแออัดหรือไม่เพียงใด

3. ด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity, PCC) เป็นการพิจารณาถึงระดับการใช้ประโยชน์ด้านท่องเที่ยวหรือนันทนาการ ที่เน้นขนาดเนื้อที่ที่ใช้ในการรองรับกิจกรรมท่องเที่ยว/นันทนาการ ในช่วงเวลาหนึ่งเป็นหลักโดยพิจารณาจากขนาดเนื้อที่ที่สามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการและค่ามาตรฐานด้านขนาดเนื้อที่ซึ่งกิจกรรมนันทนาการแต่ละชนิดต้องการ เพื่อเอื้อให้การประกอบกิจกรรมชนิดนั้นเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งมีค่าแตกต่างกันไปตามแต่ละกิจกรรมนันทนาการ และในแต่ละช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ หน่วยในการวัดของค่ามาตรฐานด้านขนาดเนื้อที่เพื่อ

รองรับกิจกรรมนันทนาการ (Outdoor Recreation Space Standards) คือ จำนวนเนื้อที่ที่ใช้สำหรับกิจกรรมนันทนาการต่อรายบุคคล หรือ หน่วยของอุปกรณ์ หรือ สิ่งอำนวยความสะดวกหลัก สำหรับการประกอบกิจกรรมนั้นๆ ต่อช่วงเวลาหนึ่ง ตัวอย่างเช่น เรือ 1 ลำ ใช้พื้นที่ในการเล่นเรือ อย่างน้อย 72,840 ตร.ม. ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติสันโดษหรือ วัดเป็นจำนวนคนต่อหน่วยพื้นที่ ตัวอย่างเช่น จำนวนนักท่องเที่ยว 12 คนต่อระยะทาง 1 กิโลเมตรในการเดินป่าในแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติกึ่งสันโดษ เป็นต้น

4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility Carrying Capacity, FCC) เป็นการประเมินความจุของสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละประเภทในแหล่งท่องเที่ยว ว่าสามารถใช้ประโยชน์ได้มากน้อยเพียงใดในช่วงเวลาที่กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีการประเมิน ได้แก่ บ้านพัก พื้นที่กางเต็นท์ พื้นที่นั่งรับประทานอาหาร ลานจอดรถ ท่าจอดเรือ ห้องน้ำ-ห้องสุขา เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ร้านค้า เป็นต้น โดยมีหน่วยที่วัดเป็นจำนวนผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวก ต่อช่วงเวลา (People At One Times, PAOT) สำหรับการประเมินค่า FCC ที่ยังไม่ได้พัฒนาให้มีขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว นั้น การกำหนดปริมาณของสิ่งอำนวยความสะดวกจะขึ้นอยู่กับ ขนาดของสิ่งอำนวยความสะดวก ความเหมาะสมของตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวก และขนาดพื้นที่ว่างที่เหมาะสมสำหรับสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสำคัญ

5. ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social Carrying Capacity, SCC) เป็นการศึกษาการรับรู้และความรู้สึกของนักท่องเที่ยวถึงจำนวนสูงสุดของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยที่ยังคงรักษาประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณภาพ และระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ยังรวมถึงการรับรู้และความรู้สึกของราษฎรในท้องถิ่นที่ต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายในชุมชน ไปในรูปแบบที่ไม่พึงปรารถนา พร้อมกันนี้ ยังต้องมีการกำหนดเกณฑ์ว่าผลกระทบขนาดไหน จะเป็นค่าสูงสุดที่ยอมให้เกิดขึ้นซึ่งถ้าผลกระทบมีค่าสูงไปกว่านี้เมื่อใด จะก่อให้เกิดผลเสียหายหรือเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์นันทนาการ หรือที่เรียกว่าค่าวิกฤติ (Threshold level) ซึ่งในแหล่งหรือจุดท่องเที่ยวต่างๆ ต้องนำขีดความสามารถในการรองรับสูงสุดแต่ละประเภทมาพิจารณาร่วมกัน ภายใต้กฎของลิบิกส์ (Libig's law) ซึ่งมีเงื่อนไขว่า ค่าขีดความสามารถรองรับได้ที่มีระดับวิกฤติสูงสุด จะเป็นตัวบ่งชี้ระดับสูงสุดของขีดความสามารถที่รองรับได้นันทนาการในพื้นที่นั้นๆ

จากเอกสารดังกล่าวผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการเป็นเครื่องมือในการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวกับการใช้พื้นที่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยมุ่งเน้นในเรื่องของ พื้นที่กับทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่ไม่ทำให้เกิดการสูญเสียจากการใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว

และช่วยลดผลกระทบต่อการทำลายสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงยังเป็นเครื่องมือในการช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืนตลอดไป

4. ความรู้เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ

ในปัจจุบันมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งอุทยานแห่งชาติจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ดังนั้นจึงควรคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 มาตรา 6 เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจ ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมเพื่อ สงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชน ก็ให้อำนาจกระทำได้โดยประกาศพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตบริเวณที่กำหนดแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า อุทยานแห่งชาติ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2546: 296)

อุทยานแห่งชาติ หมายถึง “ที่ดินซึ่งรวมทั้งพื้นที่ดินทั่วไป ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และชายฝั่งที่ได้รับการกำหนดให้เป็น อุทยานแห่งชาติ ลักษณะที่ดินดังกล่าวเป็นที่ที่มีสภาพธรรมชาติที่น่าสนใจ และมีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง ทั้งนี้การกำหนดดังกล่าวก็เพื่อให้คงอยู่ในสภาพเดิม เพื่อสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและ ความรื่นรมย์ของประชาชนสืบไป” (พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504. 2556: ออนไลน์)

ความหมายของอุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติ หมายถึง “ที่ดินซึ่งรวมทั้งพื้นที่ดินทั่วไป ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และชายฝั่งที่ได้รับการกำหนดให้เป็น อุทยานแห่งชาติ ลักษณะที่ดินดังกล่าวเป็นที่ที่มีสภาพธรรมชาติที่น่าสนใจ และมีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง ทั้งนี้การกำหนดดังกล่าวก็เพื่อให้คงอยู่ในสภาพเดิม เพื่อสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและ ความรื่นรมย์ของประชาชนสืบไป”

ประเภทของอุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. อุทยานแห่งชาติทางบก (Terrestrial National Parks) ได้รับประกาศจัดตั้งแล้ว 114 แห่ง อุทยานแห่งชาติที่มีชื่อเสียงและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว ได้แก่ อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อุทยานเขื่อนลำนานาว อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า อุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์ อุทยานแห่งชาติแม่จริม อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง อุทยานเขื่อนลำนานาว

อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติภูกระดึง อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร อุทยานแห่งชาติผาแต้ม อุทยานแห่งชาติเอราวัณ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ อุทยานแห่งชาติเขาสก อุทยานแห่งชาติลำคลองงู

2. อุทยานแห่งชาติทางทะเล (Marine National Parks) ได้รับประกาศจัดตั้งแล้ว 26 แห่ง โดยในระบบอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย ได้กำหนดให้อุทยานแห่งชาติที่มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเล เกาะแก่ง และพื้นที่น้ำตลอดชายฝั่งทะเลเป็น อุทยานแห่งชาติทางทะเลซึ่งได้รวบรวมระบบนิเวศของสิ่งมีชีวิตทั้งที่อยู่บนบก ใกล้ชายฝั่ง และในท้องทะเลไว้เป็นจำนวนมาก และมีแหล่งธรรมชาติที่สวยงามเหมาะแก่การพักผ่อน ศึกษาหาความรู้ อุทยานแห่งชาติทางทะเลที่มีชื่อเสียงและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว ได้แก่ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด อุทยานแห่งชาติตะรุเตา อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย

1. เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ คือต้องการอนุรักษ์สภาพธรรมชาติของพื้นที่ให้คงอยู่ตามธรรมชาติ ป้องกันการรบกวนโดยมนุษย์ โดยเฉพาะทรัพยากรที่สำคัญ เช่น สัตว์ป่า พืชพรรณ และลักษณะธรรมชาติที่สวยงามเป็นพิเศษ รวมทั้งแหล่งอนุรักษ์พันธุกรรมที่สำคัญ
2. เพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากในเขตอุทยานแห่งชาติมีทัศนทางธรรมชาติที่สวยงามเหมาะแก่การใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน และช่วยผ่อนคลายความเครียดจากการปฏิบัติงานประจำ
3. เพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย พื้นที่อุทยานแห่งชาติสามารถจัดเป็นห้องทดลองทางธรรมชาติกลางแจ้ง ที่สามารถค้นคว้าวิจัยไม่มีที่สิ้นสุด ของนักศึกษา นักวิทยาศาสตร์และประชาชนทั่วไป อุทยานแห่งชาติของไทยทุกแห่งมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ตารางกิโลเมตร ซึ่งจัดตามหลักสากลของการจัดการอุทยานแห่งชาติ มีการบริหาร โดยอำนาจรัฐที่เป็นส่วนกลาง โดยผ่านคณะกรรมการในระดับชาติ เรียกว่า คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ อันประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จากหลากหลายสาขาอาชีพและหลายหน่วยงาน

กล่าวโดยสรุป คือ อุทยานแห่งชาติ เป็นแหล่งนันทนาการที่เป็นพื้นที่ที่มีจุดประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้คงสภาพเดิมของสิ่งแวดล้อมที่สวยงามไว้ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งที่ช่วยรักษาธรรมชาติไม่ให้ถูกทำลายทางอ้อมจากพวคนายทุน หรือชาวบ้าน ตามหลักสากลอุทยานแห่งชาติต้องมีพื้นที่ของอุทยานไม่น้อยกว่า 10 ตารางกิโลเมตร เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้

คือ เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พันธุ์ไม้และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่า และภูเขา ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่อประโยชน์ทั้งและทางอ้อมแก่ภาครัฐและประชาชนสืบไป

การจัดการอุทยานแห่งชาติ (2556) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติ มีรายละเอียดดังนี้

1. จัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกและให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว
2. จัดให้มีที่ทิ้งเตี๊นท์ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามความเหมาะสม
3. จัดให้มีค่าย และเรือนพักแรมที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกตามความเหมาะสม
4. จัดให้มีเรือนรับรองที่กลมกลืน และเพิ่มความสวยงามของทิวทัศน์
5. จัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
6. จัดให้มีการส่องสัตว์ การถ่ายภาพ และการนำชมธรรมชาติ โดยมีการป้องกัน ที่คำนึง

ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

7. จัดระบบรักษาความปลอดภัยและป้องกันการโจรกรรมทางชีวภาพ (Bio-Piracy)
8. จัดระบบรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
9. ห้ามปิดป้ายโฆษณาในบริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติทุกแห่งโดยเด็ดขาด

อุทยานแห่งชาติ คือพื้นที่อันกว้างใหญ่ไพศาลมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามเป็นที่อัศจรรย์เหมาะสำหรับการพักผ่อน มีคุณค่าทางการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เช่น เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและพืชหายากหรือมีสิ่งที่น่าสนใจเป็นพิเศษทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะหรือวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้เป็นมรดกตกทอดแก่อนุชนรุ่นหลังต่อไป และจะต้องมีพื้นที่อย่างน้อย 10 ตารางกิโลเมตร

การดูแลอุทยานแห่งชาติเป็นหน้าที่ของหน่วยงานทางราชการซึ่งต้องเข้มงวดกวดขันเพื่อป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกได้โดยเด็ดขาด และประการสำคัญก็คือต้องอนุญาตให้ประชาชนเข้าไปท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อนใจได้ โดยปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้กำหนดไว้ อุทยานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศไทยได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2505 มีอาณาเขตครอบคลุม 11 อำเภอ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดนครนายก รวมเนื้อที่ 1,355,468.75 ไร่ เป็นป่าผืนใหญ่ประกอบด้วยเทือกเขาสลับซับซ้อนหลายลูก เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารหลายสาย เช่น แม่น้ำปราจีน แม่น้ำนครนายก แม่น้ำลำตะคอง แม่น้ำลำพระเพลิง มีความหลากหลายของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ป่าเป็นอย่างมาก มีธรรมชาติที่สวยงามประกอบด้วย ป่าไม้หลายชนิด พืชพันธุ์ มีน้ำตกประมาณ 30 แห่ง เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ที่สุดประกอบด้วยที่พักแรม ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สาธารณูปโภคเพียบพร้อม จนได้รับสมญานามว่าเป็น

“อุทยานมรดกของกลุ่มประเทศอาเซียน” และเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่าเป็นอุทยานแห่งชาติที่สำคัญของโลก (กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช. 2556:ออนไลน์)

ในการจัดการอุทยานแห่งชาติ เจ้าหน้าที่จะไม่ตบแต่งพื้นที่ด้วยพันธุ์ไม้ต่างถิ่น แต่จะจัดบริเวณให้มีความร่มรื่นด้วยไม้ท้องถิ่น และดูแลให้บริเวณท่องเที่ยวมีความสะดวกและปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว แต่การดำเนินการดังกล่าวจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรต่างๆ ในอุทยานแห่งชาติ เช่น การทำทางเดินเท้า ทางลำเลียง วางท่อนจุดเรือ ทำหอดูสัตว์ บันไดเดินขึ้น-ลงน้ำตก สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่ได้จัดทำไว้เพื่อให้เกิด ความมั่นใจว่า ขณะที่ท่านได้รับความเพลิดเพลินจากการเข้าใช้อุทยานแห่งชาติแล้ว ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในอุทยานแห่งชาติ จะได้รับความปลอดภัยจากการเข้าใช้พื้นที่ของท่านเช่นกัน และเนื่องจากอุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ตั้งอยู่ไกลจากตัวเมือง การเดินทางเข้าถึงไม่สะดวกและใช้เวลานาน จึงเป็นหน้าที่ที่จะต้องเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องของการเดินทางเข้าถึง ที่ทางเดินเท้า ที่พักและระบบสาธารณูปโภคไว้ด้วย

นอกจากสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้แล้ว ยังมีหน้าที่ในการให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป เกี่ยวกับเรื่องรวมทางธรรมชาติวิทยา และการอนุรักษ์ทรัพยากรด้วย อย่างไรก็ตามด้วยความจำกัดของจำนวนเจ้าหน้าที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติบางแห่ง จึงอาจมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง ซึ่งจะได้ปรับปรุงพัฒนาต่อไป

คุณค่าของอุทยานแห่งชาติ

1. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจุบันสถานการณ์ป่าไม้ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาถูกทำลายอย่างมาก เนื่องจากความต้องการที่ดินเพื่อการเกษตรการประกาศจัดตั้งพื้นที่เป็นอุทยานแห่งชาติก็เพื่อช่วยคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญไว้ เป็นมาตรการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีกฎหมายที่เข้มงวด มีบทลงโทษที่รุนแรง มีการบริหาร มีอัตราค่าลง และงบประมาณที่จะดูแลได้อย่างใกล้ชิด

2. ด้านเศรษฐกิจ อุทยานแห่งชาติมีวัตถุประสงค์หลักอย่างหนึ่งคือ เพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ ทำให้เกิดธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ ซึ่งเป็นที่มาของรายได้ ของราษฎรในท้องถิ่น และเกิดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีการใช้แรงงานในท้องถิ่นเป็นหลัก ทำให้มีการกระจายรายได้ นอกจากนี้พื้นที่อุทยานแห่งชาติ ยังเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์กรรมดั้งเดิม ที่สามารถนำไปใช้ในการผสมพันธุ์พืชและสัตว์ เพื่อให้ได้พันธุ์แท้ที่ทนทานต่อโรคและแมลง และให้ผลผลิตสูง ทั้งช่วยรักษาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเกษตร บางแห่งเป็นต้นน้ำที่สำคัญที่ระบายน้ำลงสู่ลำธารตอนล่าง

3. ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่ที่ไม่ถูกรบกวน จึงเป็นที่ที่นักวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านนิเวศวิทยา ต้องการเพื่อการศึกษาวิจัย ทาง

ธรรมชาติ และเลือกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นสถานีวิจัยในโครงการวิจัยที่สำคัญๆ ระดับชาติ และระดับโลก

4. ด้านสังคมและวัฒนธรรม อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งที่มีคุณค่าทางด้านนันทนาการที่ประชาชนสามารถใช้เวลาว่างเที่ยวพักผ่อน ทำให้ร่างกายและจิตใจดีขึ้น เป็นที่มาของสติปัญญา ทำให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมไปในทางที่ดี ดังจะพบว่านักประพันธ์ นักกวี นักแต่งเพลง ได้ใช้ป่าเป็นแหล่งผลิตผลงานอันอมตะ

5. ด้านการนำความเจริญสู่พื้นที่ อุทยานแห่งชาติได้นำความเจริญสู่พื้นที่ใกล้เคียงมี ถนน ไฟฟ้า ประปา อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งอนุรักษ์โบราณวัตถุและ โบราณสถานให้คงอยู่เพื่อเตือนใจประชาชนให้เห็นความสำคัญและบทเรียนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต นอกจากนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวยังช่วยเผยแพร่วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นให้แพร่หลาย ทำให้ประชาชนสำนึกถึงความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม บางครั้งการท่องเที่ยวมีส่วนช่วย เปลี่ยนวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่จากการเกษตรมาเป็นการค้าขาย และนำเที่ยวมากขึ้น

6. ด้านสิ่งแวดล้อม อุทยานแห่งชาติถูกจัดขึ้นเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมากที่สุดอุทยานแห่งชาติจึงเป็นพื้นที่ที่ช่วยรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม จึงเกิดความมั่นคงแก่กระบวนการทางอุทกวิทยา ช่วยป้องกันการพังทลายของดิน ช่วยควบคุมสภาพภูมิอากาศช่วยรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม ต่อสิ่งมีชีวิต ช่วยคุ้มครองรักษาประสิทธิภาพของระบบนิเวศให้ได้ผลผลิตยั่งยืนตลอดไป และเป็นแหล่งช่วยพัฒนาจิตของมนุษย์ส่งผลให้ลดปัญหา สิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมตามมา

7. ด้านความมั่นคงของประเทศ พื้นที่อุทยานแห่งชาติเหมือนคลังมหาสมบัติของประเทศ บางแห่งประกอบด้วยป่าไม้และแร่ธาตุอย่างสมบูรณ์ ในยามวิกฤติเมื่อชาติต้องการใช้ ทรัพยากรดังกล่าวเพื่อความอยู่รอดของประเทศ ก็สามารถนำมาใช้ได้

ทรัพยากรในอุทยานแห่งชาติ

ทรัพยากรที่อยู่ภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่

1. ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลาย ในด้านระบบนิเวศนั้นพื้นที่อุทยานแห่งชาติของไทย ได้ประกาศครอบคลุมพื้นที่กระจายอยู่ทุกภาค ทั้งจากยอดเขาที่สูงที่สุดของประเทศได้แก่อุทยานแห่งชาติ ดอยอินทนนท์ ไล่ระดับความสูงมาถึงที่ต่ำลงไปถึงปากแม่น้ำ เช่น อุทยานแห่งชาติกระบี่ ต่อไปถึงชายทะเลและจนถึงกลางทะเล เช่น อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ สำหรับความหลากหลายด้านชนิดพันธุ์และพันธุกรรม จริงอยู่ที่ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับพันธุ์พืชและสัตว์ของไทยเรายังมีอยู่จำกัดมาก จนบางครั้งเป็นผลให้การจัดการทรัพยากรนั้นๆ บกพร่องไป อย่างไร

ก็ตาม จากการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของชนิดพันธุ์ และพันธุ์กรรมต่างๆ เหล่านั้นไว้ ในเขตอุทยานแห่งชาติทั่วประเทศ จึงสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกหลานของไทยว่า ชนิดพันธุ์ป่าต่างๆ ของไทยได้รับความคุ้มครองไว้ระดับหนึ่งแล้วพร้อมกันนั้น ก็ได้ทำการส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยค้นคว้าทางวิชาการควบคู่กันไป ด้วยความหวังว่า สักวันหนึ่งประเทศไทยของเราจะได้มีความพร้อม และสามารถนำทรัพยากรชีวภาพที่เรามีอย่างหลากหลายมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

2. ทรัพยากรที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ทรัพยากรที่มีค่าในเขตอุทยานแห่งชาติของไทยอีกประเภทหนึ่ง คือ สิ่งที่ได้เกิดขึ้นมาโดยธรรมชาติ มีความโดดเด่นเป็นหนึ่งเดียวของโลก หรือที่เรียกว่า ทรัพยากรที่มีเอกลักษณ์ทางธรณีสัณฐาน เช่น สุสานหอย 75 ล้านปี ที่อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี เขตตะปู ณ อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา ถ้ำหินงอกหินย้อย ที่วัดถ้ำระการตา ณ อุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ หาดหินงาม ณ อุทยานแห่งชาติตะรุเตา ลานหินปุ่ม ลานหินแตก ณ อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า หินผา ณ ผาหล่มสัก ความเหมาะสมของต้นสนสามใบ บนหน้าผา ที่อุทยานแห่งชาติภูกระดึง ความโดดเด่นของทรัพยากรเหล่านี้ หากถูกทำลายเงินมากมายแค่ไหนก็ไม่สามารถสร้างได้อีก ความภาคภูมิใจของชาวไทยที่มีทรัพยากรมีค่าเหล่านี้ ต้องสูญหายไปด้วย ทรัพยากรล้ำค่าอีกด้านหนึ่ง ซึ่งอาจมีไม่มากนักในเขตอุทยานแห่งชาติของไทย คือ ทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ชาวเล อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อุทยานแห่งชาติตะรุเตา และ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา เงาะป่าซาไก อุทยานแห่งชาติทะเลบัน หรือชุมชนชาวเขา ซึ่งวัฒนธรรม การดำรงชีพอย่างดั้งเดิมของชุมชนเหล่านี้ในวันจะลดน้อยถอยลงไปทุกที ในส่วนที่เหลืออยู่จึงมีคุณค่าในตัวเองอย่างหาที่เปรียบไม่ได้

3. ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ นับแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เช่น ภาพเขียนสี อุทยานแห่งชาติผาแต้ม หรือร่องรอยและซากไดโนเสาร์ อุทยานแห่งชาติภูเวียง มาจนถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญของชาติ ก็ปรากฏอยู่ในอุทยานแห่งชาติเป็นจำนวนมาก เช่น พระที่นั่งคูหาผลนาสน์ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดเจดีย์พระนางเรือล่ม อุทยานเขื่อนลำนาดกพลีว ทัศนสถานนักโทษการเมือง อุทยานแห่งชาติตะรุเตา ดังนั้น ทรัพยากรต่างๆ ในอุทยานแห่งชาติของไทย ซึ่งเราได้คุ้มครองรักษาไว้ให้แก่ลูกหลานไทย จึงยากที่จะประเมินคุณค่าออกมาเป็นเงินได้

หลักการจัดการอุทยานแห่งชาติ

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการอุทยานแห่งชาติโดยตรง ได้กำหนดหลักการพื้นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ ไว้ดังนี้

1. ความยั่งยืนของทรัพยากรการท่องเที่ยว เน้นธรรมชาติ และการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติในการทดแทนฟื้นฟู และไม่เสื่อมโทรม

2. การสื่อความหมายและการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
 3. ความต้องการของนักท่องเที่ยวและการส่งเสริมประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว
 4. ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการกระจายรายได้หรือประโยชน์สูงสุดสู่ท้องถิ่น
 5. เน้นการพัฒนาและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและใช้วัสดุในท้องถิ่น
 6. ใช้ข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจ และการติดตามตรวจสอบ
 7. เน้นการผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่การพัฒนาทุกระดับ
- จากหลักการดังกล่าว สามารถนำไปสู่แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติ ได้ดังนี้

1. ต้องมีการวางแผน เกี่ยวกับการจัดการด้านการท่องเที่ยว หรือแผนงานด้านนันทนาการ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ สำหรับแผนการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติในประเทศไทยแต่ละแห่งนั้น จะอยู่ในแผนแม่บทของอุทยานแห่งชาตินั้นๆ แต่ยังไม่ได้มีการจัดทำแผนการจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการเฉพาะพื้นที่ ซึ่งสามารถที่จะเขียนออกมาเป็นแนวทางขึ้นมาก็ได้ ตามความพร้อมของอุทยานแห่งชาตินั้นๆ

2. แบ่งเขตพื้นที่เพื่อการจัดการและอนุรักษ์ ปกติแล้วพื้นที่อุทยานแห่งชาติควรมี 3 บริเวณหลัก คือ

2.1 เขตบริการ คือ เขตที่มีการจำแนกออกมาเพื่อเปิดโอกาสให้มีการใช้ประโยชน์ทั้งเจ้าหน้าที่และนักท่องเที่ยว เขตนี้สามารถพัฒนาเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกรูปแบบต่าง ๆ โดยมีพื้นที่ไม่เกินร้อยละ 5 ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติ โดยมีหลักการในการกำหนดเขตบริการ ดังนี้

- 1) คมนาคม
- 2) พื้นที่ราบหรือลาดชันน้อย เพื่อดำเนินงานพัฒนาต่าง ๆ จะได้ไม่รบกวนสภาพธรรมชาติ

3) เป็นบริเวณที่ธรรมชาติดั้งเดิมถูกทำลายไปแล้ว

2.2 เขตท่องเที่ยวและนันทนาการ คือเขตที่ได้สำรวจศึกษาแล้วว่ามีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการ

2.3 เขตอนุรักษ์ หรือเขตสงวนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือเขตที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ควรอนุรักษ์ไว้ ไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือถูกทำลาย

3. วิเคราะห์ทรัพยากรท่องเที่ยวและนันทนาการ ว่ามีอะไร อยู่ที่ไหน และมีศักยภาพเพียงใด
4. วิเคราะห์การใช้ประโยชน์และความต้องการ

5. กำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวและนันทนาการ

6. วางแผน ออกแบบ และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ที่สอดคล้องและกลมกลืนกับระบบนิเวศหรือธรรมชาติของพื้นที่ ซึ่งภายในอุทยานแห่งชาติ สามารถแบ่งสิ่งอำนวยความสะดวกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- 1) อาคารสถานที่
- 2) สิ่งอำนวยความสะดวกเวลากลางวัน
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวกที่พักค้างแรม
- 4) สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

7. วางแผน ออกแบบ พัฒนาโปรแกรมสื่อความหมาย

8. กำหนดขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยว

9. การบริการด้านที่พัก อาหาร คมนาคมและการสื่อสาร โดยจะมีระดับมากน้อยแค่ไหนในการจัดการ ขึ้นอยู่กับความจำเป็นของแต่ละอุทยานแห่งชาติ

10. การให้ความปลอดภัยและปฐมพยาบาล

ลักษณะธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ

ลักษณะธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติ มีความน่าสนใจศึกษาสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีดังนี้

1. ป่าไม่ผลัดใบ และป่าผลัดใบ โดยลักษณะภูมิประเทศของเมืองไทย จะมีป่าไม่อยู่ 2 ประเภท คือ ป่าไม่ผลัดใบและป่าผลัดใบ

1.1 ป่าไม่ผลัดใบ ต้นไม้ในป่าส่วนใหญ่จะมีใบสีเขียวชุ่มตลอดทั้งปี ซึ่งป่าไม่ผลัดใบยังแบ่งเป็นชนิดในระดับย่อยลงไปอีกดังนี้คือ

1.2 ป่าดงดิบชื้น ในประเทศไทยมีป่าดิบชื้นกระจายอยู่ทางภาคใต้และภาคตะวันออกเช่น อุทยานแห่งชาติเขาหลวง ในภาคใต้ อุทยานเขื่อนลำน้ตกพลี ในภาคตะวันออก มีพรรณไม้ขึ้นหลากหลายชนิด เช่น ไม้ในตระกูลยางหยาย ปาล์ม ไม้ ฯลฯ

1.3 ป่าดิบแล้ง พบเห็นได้ที่อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย อุทยานแห่งชาติทับลาน เป็นต้น พรรณไม้หลักในป่าดิบแล้ง เช่น กระบาก ยางนา ยางแดง ตะเคียนหิน ฯลฯ

1.4 ป่าดิบเขา จะมีเมฆหมอกตลอดทั้งปี เนื่องจากอยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ 1,000 เมตร ขึ้นไป จะมีพรรณไม้แปลกตามีลักษณะเหมือนป่าในโบราณสามารถสัมผัสบรรยากาศป่าดิบเขาได้อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ อุทยานแห่งชาติภูกระดึง อุทยานแห่งชาติเขาหลวง เป็นต้น

1.5 ป่าสนเขา มักจะมีกระจายอยู่เกือบทุกภาคยกเว้นภาคใต้ พรรณไม้ที่ขึ้นมีไม่มากจะมี สน 2 ใบ และสน 3 ใบ เป็นหลักพบเห็นได้ที่ อุทยานแห่งชาติพุเตย อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว อุทยานแห่งชาติผาแต้ม อุทยานแห่งชาติภูเรือ เป็นต้น

1.6 ป่าพรุ เป็นป่าที่ขึ้นในที่ลุ่ม มีน้ำจืดท่วมขังเป็นเวลานานและดินมีสภาพเป็นกรดจัด บนยอดดอยอินทนนท์ จะเป็นป่าพรุขนาดเล็ก ส่วนป่าพรุโต๊ะแดง จ.นราธิวาส จะเป็นป่าพรุขนาดใหญ่

1.7 ป่าชายหาด ปัจจุบันมีเหลือที่สมบูรณ์น้อยมาก พืชที่ขึ้นจะเป็นพืชทนเค็ม เช่น สนทะเล ผักบุ้งทะเล ไม้เฒ่า หูกวาง เกด ยังมีให้พบเห็นได้ที่อุทยานแห่งชาติสิรินาถ อุทยานแห่งชาติลำปำ หาดท้ายเหมือง เป็นต้น

1.8 ป่าชายเลน ปัจจุบันถูกบุกรุกมาก คงเหลือที่มีสภาพสมบูรณ์ในอุทยานแห่งชาติทางทะเลอีกหลายแห่ง พืชที่ขึ้นจะเป็นพวกโกงกาง แสม ไม้ถั่ว พังกา เป็นต้น ผิวน้ำดินจะมีคุณค่าทางอาหารสำหรับพืชชั้นล่างและสัตว์อ่อน

1.9 ป่าผลัดใบ จะแบ่งแยกลักษณะป่าได้อย่างชัดเจน เนื่องจากการผลัดใบเพื่อหยุดการเจริญเติบโตในช่วงฤดูแล้งพอถึงฤดูฝนก็จะผลัดใบใหม่อีกครั้งที่เราสามารถพบเห็นได้แก่

1.10 ป่าไม้เบญจพรรณ หรือป่าผสมผลัดใบ ก็จะมีประเภทป่าเบญจพรรณที่มีไม้สัก ซึ่งมีที่อุทยานแห่งชาติแม่ยม อุทยานแห่งชาติเวียงโกศัย อุทยานแห่งชาติสาละวิน ที่เป็นแหล่งอนุรักษ์ที่สำคัญส่วนป่าเบญจพรรณที่ไม่พบไม้สักจะพบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.11 ป่าเต็งรัง เราจะพบตั้งแต่ จ.เพชรบุรีขึ้นไปจนถึง จ.เชียงราย พรรณไม้ที่ขึ้นจะเป็นพืชทนไฟป่า ทนแล้ง เช่น เต็ง รัง เหียง พลวง ประดู่ เป็นต้น

1.12 พุ่มหญ้า ที่เราไม่ค่อยเห็นค่าแต่จริง ๆ แล้ว พุ่มหญ้าเป็นแหล่งอาหารสำคัญของสัตว์กินพืชขนาดใหญ่ เช่น กวาง กระทิง ลักษณะป่าเป็นป่าที่เกิดภายหลังจากที่ป่าถูกทำลายจนดินมีสภาพเสื่อมโทรม แล้วมีหญ้าขึ้นมาแทนที่

เราสามารถพบเห็นความงามของป่าลักษณะนี้ได้หลาย ๆ อุทยานแห่งชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อุทยานแห่งชาติแม่งาน อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว อุทยานแห่งชาติภูกระดึง อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ เป็นต้น

2. น้ำตก เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติของผืนป่าทุกแห่ง โดยเฉพาะในเมืองไทยมีน้ำตกที่สวยงามและน่าสนใจมากมาย ดังนี้

2.1 น้ำตกตามยอดเขาสูงและผาชันที่เกิดจากหินแกรนิต มักมีขนาดใหญ่ เช่น อุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์และอุทยานแห่งชาติเวียงโกศัย อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ อุทยานแห่งชาติแม่ระ อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว อุทยานแห่งชาติน้ำตกหวาง อุทยานแห่งชาติเขาลง

2.2 น้ำตกที่อยู่ในพื้นที่เป็นหินทรายและดินดาน ส่วนใหญ่จะเป็นเหมือนลำห้วยเป็นลาน หินกว้างและมีน้ำเฉพาะในช่วงฤดูฝน มักจะพบเห็นได้ที่อุทยานแห่งชาติผาแต้ม อุทยานแห่งชาติ ตาดโตน เป็นต้น

2.3 น้ำตกที่อยู่ในบริเวณเทือกเขาหินปูน จะไหลลดหลั่นเป็นขั้นเตี้ย ๆ จำนวนมาก และมีความสวยงามมาก เพราะหินปูนที่ละลายในสายน้ำ จะจับตัวกันเป็นขอบ เช่น อุทยานแห่งชาติเอราวัณ อุทยานแห่งชาติภูซาง อุทยานแห่งชาติน้ำตกพาเจริญ อุทยานแห่งชาติไทรโยค อุทยานแห่งชาติศรี นครินทร์ อุทยานแห่งชาติเขียงดาว อุทยานแห่งชาติเขาแหลม อุทยานแห่งชาติดอยหลวง

2.4 น้ำตกหินชนวน สามารถชมความสวยงามได้ที่อุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า เพียงแห่งเดียวในประเทศไทยที่สวยงามมาก แต่เส้นทางค่อนข้างลำบากสมบุกสมบัน

3. แก่ง เป็นโขดหินที่ขวางกั้นสายน้ำที่ไหลออกมาตามแนวราบเป็นอุปสรรคต่อการไหลของ สายน้ำ เช่น อุทยานแห่งชาติแม่จริม อุทยานแห่งชาติออบหลวง อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยาน แห่งชาติแก่งกระจาน เป็นต้น

4. อ่างเก็บน้ำ เช่นอุทยานแห่งชาติเขาแหลม อุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ อุทยาน แห่งชาติเขาสก อุทยานแห่งชาติถ้ำผาไท อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน เป็นต้น

5. ถ้ำ เป็นปรากฏการณ์ทางธรณีวิทยาที่มีลักษณะเป็นช่องหรือโพรงใต้พื้นดินที่ผ่าน กระบวนการทางธรรมชาติเป็นเวลานานมาก

5.1 ถ้ำใต้ดิน พบมากในบริเวณภูเขาหินปูนเกิดการกัดกร่อนจากน้ำฝน จึงเกิดโพรง อากาศ ที่เราเห็นปากถ้ำอยู่บนหน้าผาและบางแห่งมีปากถ้ำแคบมากเมื่อเข้าไปภายในถ้ำจึงพบกับโถง ถ้ำกว้างใหญ่

5.2 ถ้ำธารลอด หรือถ้ำน้ำลอด เช่น อุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ ถ้ำนกนางแอ่น อุทยานแห่งชาติลำคลองงู

5.3 ถ้ำทะเล พบตามชายฝั่งทะเล เช่น อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา หมู่เกาะพีพี เป็นต้น

6. หลุมยุบ เกิดจากถ้ำที่ยุบตัวลงมากลายเป็นบึงหรือทะเลสาบเรียกว่า ทะเล ในอุทยาน แห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง

7. สิ่งสะสมในถ้ำ ในถ้ำหินปูน จะตระการตาไปด้วยหินงอกหินย้อยพบเห็นได้ที่ อุทยาน แห่งชาติ ไตรมิตรเขื่อน อุทยานแห่งชาติถ้ำผาไท อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน อุทยานแห่งชาติเฉลิม รัตนโกสินทร์

8. น้ำพุร้อน พบมากในภาคเหนือซึ่งมีเทือกเขาสลับซับซ้อนเป็นรอยขาดโค้งหรือรอยเลื่อน ของชั้นหินทำให้ความร้อนใต้ดินถ่ายเทมาถึงบริเวณนี้ได้

น้ำพุร้อนกิเซอว์ เป็นน้ำพุร้อน ที่อุณหภูมิและแรงดันสูงมากจึงพุ่งตัวสูงเหนือผิวดิน พบได้ที่ อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง อุทยานแห่งชาติแม่ฟ้าหลวง

9. บ่อน้ำร้อน เป็นน้ำพุร้อนที่ไหลซึมมาจากรอยแยกของแผ่นดิน เช่น อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน อุทยานแห่งชาติออบหลวง เนื่องจากอุณหภูมิสูงของน้ำร้อนนักท่องเที่ยวจึงมีกิจกรรมระหว่าง การท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ เช่น อาบน้ำแร่เพื่อสุขภาพ นำไข่ดิบไปต้ม เป็นต้น

10. ประติมากรรมหิน ศิลปกรรมทางธรรมชาติที่ผ่านกาลเวลาจนเกิดการผุพังสลายตัวและปรากฏการณ์ การณ์ต่าง ๆ ที่สรรค์สร้างความงามประหนึ่งสร้างขึ้นโดยฝีมือมนุษย์เอง ไม่ว่าจะเป็นก้อนหินรูปทรงคล้ายดอกเห็ด รูปสัตว์ พบเห็นได้ที่อุทยานแห่งชาติผาแต้ม อุทยานแห่งชาติภูแล่นคา อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม ฯลฯ

11. สัตว์ป่า ป่าเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่า ป่าแต่ละประเภทจะมีสัตว์ป่าต่างชนิดกัน อุทยานแห่งชาติที่เรามีโอกาสได้พบเห็นสัตว์ใหญ่และร่องรอยสัตว์ป่าไม่ง่าย เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติปางสีดา อุทยานแห่งชาติกุยบุรี

สัตว์เล็ก สามารถหาชมได้ไม่ยาก และมีความสวยงาม ได้แก่ พวงผีเสื้อ แมลงต่าง ๆ นก พบเห็นได้ทุกอุทยานฯ แต่ที่พบบนหินหายาก และเป็นที่ยินยมนักดูนกได้แก่ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อุทยานแห่งชาติสามร้อยยอด เป็นต้น

สัญลักษณ์ในอุทยานแห่งชาติ

สัญลักษณ์ เป็นส่วนที่สำคัญในกระบวนการสื่อสารอันเป็นสากล ซึ่งในปัจจุบันทั่วโลกได้นำสัญลักษณ์มาใช้ในการสื่อข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว แทนการใช้ภาษาซึ่งไม่สามารถสื่ออย่างมีประสิทธิภาพ และในพื้นที่อุทยานแห่งชาติก็ได้มีการนำเข้ามาใช้หลากหลายรูปแบบ แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ สำนักอุทยานแห่งชาติจึงได้รวบรวมสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้ภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มาพิจารณาความเหมาะสมตามลักษณะและสภาพภูมิประเทศ เพื่อนำไปใช้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันในทุกอุทยานแห่งชาติ และโน้มนำให้ผู้ที่มาเยือนอุทยานแห่งชาติ เกิดความรักเห็นห่วง ทรัพยากรธรรมชาติและช่วยกันอนุรักษ์สืบไป

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

ในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ มาตรา 16 มีข้อกำหนดสำหรับบุคคลทั่วไป ดังนี้

1. ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงการก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า

2. เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งไม้ ยางไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น

3. นำสัตว์ออกไป หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่สัตว์

4. ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ ดิน หิน กรวด หรือทราย

5. เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมตื้นหรือเหือดแห้ง

6. ปิดหรือทำให้เกิดขวางกั้นทางน้ำหรือทางบก

7. เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งกล้วยไม้ น้ำผึ้ง ครั่ง ถ่านไม้ เปลือกไม้ หรือมูลค้างคาว

8. เก็บ หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้

9. นำยานพาหนะเข้าออก หรือขับขี่ยานพาหนะในทางที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่ จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

10. นำอากาศยานขึ้นลงในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

11. นำหรือปล่อยปลาคู่สัตว์เข้าไป

12. นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไป เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติของรัฐมนตรี

13. เข้าไปดำเนินการใดๆ เพื่อหาผลประโยชน์เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

14. ปิดประกาศ โฆษณา หรือขีดเขียนในที่ต่างๆ

15. นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใดๆ เข้าไป เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้อนุญาตนั้นกำหนดไว้

16. ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิดซึ่งวัตถุระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง

17. ส่งเสียงอื้อฉาวหรือกระทำการอื่นอันเป็นการรบกวน หรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ แก่คนหรือสัตว์

18. ทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งต่างๆ ในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น

19. ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิง

เมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2532 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พ.ศ. 2532 เพื่อมิให้มีการนำไม้ออกจากป่า และเร่งรัดการฟื้นฟูสภาพป่า เป็นผลให้ในเวลาต่อมาได้มีการดำเนินการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเพิ่มมากขึ้น

ระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการเข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2533

เริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2533 ปรับปรุงจาก ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2514 เพื่อให้ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ได้กำหนดข้อปฏิบัติของประชาชนที่จะเข้าไปใช้สถานที่ต่างๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ดังนี้

1. ห้ามมิให้นายานพาหนะที่ใช้เครื่องยนต์มีเสียงดังหรือควันดำผิดปกติวิ่งเข้าไป
2. การขับขี่ยานพาหนะต้องปฏิบัติตามกฎ หรือเครื่องหมายการจราจรที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดไว้ การจอดยานพาหนะต้องไม่กีดขวางทางจราจร
3. การเข้าออกให้กระทำได้เฉพาะตามเส้นทางที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดไว้และเมื่อถึงด่านตรวจจะต้องหยุดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านทำการตรวจก่อน
4. ห้ามนำสารเคมีที่มีพิษตกค้างตามบัญชีสารเคมีทำร้ายระเบียบนี้เข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติ ทั้งนี้ต้องได้รับการตรวจสอบจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน
5. การอาบน้ำหรือลงไปในลำน้ำ ให้กระทำได้เฉพาะบริเวณที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดไว้
6. การเล่นกีฬา ให้กระทำได้ในบริเวณที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดไว้
7. การพักผ่อนค้างคืนโดยการจอดยานพาหนะนอน ใช้เต็นท์ กระโจม รถพ่วงหรือโดยวิธีอื่นๆ ให้กระทำได้ในบริเวณที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดไว้
8. การก่อไฟเพื่อการใดๆ ให้กระทำได้เฉพาะในเขตที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดไว้ และต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง เมื่อเลิกใช้แล้วต้องดับไฟให้เรียบร้อย
9. การใช้สถานที่เพื่อการใดๆ ต้องมิให้เป็นการเสื่อมเสียศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม และต้องไม่ส่งเสียงอื้อฉาวหรือกระทำการอันเป็นการรบกวน หรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่คน หรือสัตว์
10. การเดินเที่ยวชมธรรมชาตินอกทางถาวร ให้ใช้เส้นทางที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดหรือทำเครื่องหมายไว้
11. เมื่อเกิดเหตุหรืออันตรายใดๆ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้พบเห็นแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบโดยด่วน เพื่อพนักงานเจ้าหน้าที่จะได้ให้ความช่วยเหลือได้ทันทั่วถึง

ข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีพื้นที่ครอบคลุมท้องที่อำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย มีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ เป็นป่าต้นน้ำของแม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี และ

มีลักษณะเด่นทางธรรมชาติที่สำคัญหลายแห่ง เช่น ทะเลสาบ น้ำตก ถ้ำ หน้าผาที่สวยงาม มีเนื้อที่ประมาณ 1,821,687.84 ไร่ หรือ 2,914.70 ตารางกิโลเมตร

ความเป็นมา: เมื่อคราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จแปรพระราชฐานที่พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเสด็จที่เขื่อนแก่งกระจาน ได้รับสั่งให้นายถนอม เปรมรศมี อธิบดีกรมป่าไม้ เข้าเฝ้าเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2522 ได้มีกระแสพระราชดำรัสว่า “เรื่องป่าต้นน้ำ ลำธารของแม่น้ำเพชรบุรี ขอให้เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาอย่าให้มีการลักลอบตัดไม้ ถางป่า ทำไร่ในป่าต้นน้ำของแม่น้ำเพชรบุรี เพราะจะทำให้เกิดความแห้งแล้ง แม้จะได้มีการให้สัมปทานป่าแปลงนี้ไปบ้างแล้ว ก็ขอให้ เจ้าหน้าที่ตรวจดูแลการทำไม้ อย่าให้เป็นการทำลายป่าเกิดขึ้น” จากพระราชดำรัสดังกล่าวประกอบกับนโยบายของรัฐบาลตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2522 ที่ให้รักษาป่าไว้โดยการประกาศให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ

กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ ได้มีคำสั่งที่ 452/2523 ลงวันที่ 6 มีนาคม 2523 ให้นายสามารถ ม่วงไหมทอง นักวิชาการป่าไม้ 4 ไปดำเนินการสำรวจหาข้อมูลเบื้องต้นบริเวณพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารแม่น้ำเพชรบุรีเหนือเขื่อนแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ตามหนังสือรายงานการสำรวจ ด่วนที่สุด ที่ กส 0708/จข. 67 ลงวันที่ 15 เมษายน 2523 รายงานว่า บริเวณป่าดังกล่าวเป็นป่าต้นน้ำลำธารของแม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี เป็นภูเขาสลับซับซ้อน สภาพป่าสมบูรณ์ มีทิวทัศน์สวยงาม ประกอบด้วยน้ำตก ถ้ำ หน้าผา ทะเลสาบ พันธุ์ไม้มีค่านานาชนิด เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าต่างๆ เช่น เลียงผา วัวแดง กระต๊อ นก ปลาต่างๆ และช้างป่า ซึ่งเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง เหมาะสมที่จะจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ เพื่อเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและศึกษาความรู้ด้านต่างๆ ทั้งเป็นการรักษาสภาพป่าให้คงอยู่เป็นสมบัติของชาติถาวรสืบไปดังพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กรมป่าไม้จึงได้เสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ซึ่งได้มีมติการประชุมครั้งที่ 2/2523 เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2523 เห็นสมควรให้ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดที่ดินบริเวณพื้นที่ป่าเขื่อนน้ำกัลดเหนือ และป่าเขื่อนน้ำกัลดใต้ในท้องที่ตำบลน้ำกัลดเหนือ กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอเขาย้อย และตำบลสองพี่น้อง ตำบลแก่งกระจาน อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ครอบคลุมเนื้อที่ 1,548,750 ไร่ หรือ 2,478 ตารางกิโลเมตร ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 98 ตอนที่ 92 ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2524 นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 28 ของประเทศไทย

ต่อมาคณะอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติ ของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้มีหนังสือ ลงวันที่ 17 ตุลาคม 2525 ถึงนายชวน หลีกภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขอให้อนุรักษป่าห้วยแร้งห้วยไคร้ ตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้วย กรมป่าไม้ จึงให้นายสามารถ ม่วงไหมทอง ทำหน้าที่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และนายรุ่งโรจน์ อังคุติพากร เจ้าพนักงานป่าไม้ 2 สำรวจหาข้อมูลเบื้องต้น ปรากฏว่า ในบริเวณดังกล่าวมีสภาพป่าสมบูรณ์ดี มี

ทิวทัศน์สวยงาม มีธรรมชาติที่สวยงาม เช่น น้ำตก ถ้ำ หน้าผา ลานหิน และมีสัตว์ป่านานาชนิดอาศัยอยู่ โดยมีอาณาเขตติดต่อกับเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ตามหนังสือรายงานผลการสำรวจ ที่ กส 0713 (กจ) /78 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2526 เห็นควรให้ขยายเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานออกไปครอบคลุมพื้นที่ดังกล่าว

กรมป่าไม้จึงได้เสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ต่อมาได้มีมติการประชุมครั้งที่ 1/2527 เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2527 ให้ขยายเขตอุทยานแห่งชาติให้ครอบคลุมพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกาขยายเขตอุทยานแห่งชาติป่าอย่างน้ำกัลลัดเหนือ และป่าอย่างน้ำกัลลัดใต้ ในท้องที่ตำบลแก่งกระจาน ตำบลสองพี่น้อง ตำบลกลัดหลวง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี และตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ครอบคลุมเนื้อที่ 273,125 ไร่ หรือ 437.00 ตารางกิโลเมตร โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 101 ตอนที่ 194 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2527 รวมเนื้อที่ 1,821,875 ไร่ หรือ 2,915 ตารางกิโลเมตร

ต่อมากองบัญชาการทหารสูงสุด และจังหวัดเพชรบุรี ได้ขอเพิกถอนพื้นที่เพื่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยแม่เพรียง เนื้อที่ 28 ไร่ 2 งาน และอ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง เนื้อที่ 158 ไร่ 2 งาน 64 ตารางวา ซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนอุทยานแห่งชาติป่าอย่างน้ำกัลลัดเหนือ และป่าอย่างน้ำกัลลัดใต้ บางส่วนในท้องที่ตำบลห้วยแม่เพรียง และตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เนื้อที่ 187.16 ไร่ หรือ 0.30 ตารางกิโลเมตร โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 115 ตอนที่ 64 ก ลงวันที่ 24 กันยายน 2541 ทำให้ในปัจจุบันอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานคงเหลือพื้นที่ 1,821,687.84 ไร่ หรือ 2,914.70 ตารางกิโลเมตร

หน่วยงานในพื้นที่

- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.1 (เขานินลาด)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ กจ.2(เขาสามยอด)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ กจ.3(ห้วยป่าเลา)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ กจ.4(บ้านกร่าง)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ กจ.5(เขาพุพลู)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ กจ.6(เขามะเร็ว)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.7(เขาหุบเต่า)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.8(ห้วยโสก)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.9(เขาดอกไม้)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.10(ห้วยแม่สะเลียง)

- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.11(เขาพุบอน)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.12(ห้วยสะตือ)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.13(เขาใบลาน)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.14(ห้วยสัตว์ใหญ่)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.15(เขาตะเมาะน้อย)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.16(ห้วยป่าแดง)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.17(แพกตะคร้อ)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.18(ห้วยรางโพธิ์)
- หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.19(เขาพะเนินทุ่ง)
- ด้านตรวจห้วยสัตว์ใหญ่
- ที่ทำการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศมีทั้งส่วนที่เป็นพื้นดินและส่วนที่เป็นอ่างเก็บน้ำ มีเนื้อที่ประมาณ 45 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ป่าเหนืออ่างเก็บน้ำแก่งกระจาน ประกอบด้วยเทือกเขาสลับซับซ้อนของเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นเทือกเขาที่เป็นเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศพม่า ยอดสูงสุดได้แก่ เขาจะงันนิกยวกตอง สูงประมาณ 1,513 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยเฉลี่ยสูงประมาณ 500 เมตร ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาหินแกรนิต บางแห่งเป็นเขาหินปูน ในหลายแห่งอุดมไปด้วยแร่พลูมไนท์ ปกคลุมด้วยป่าดิบชื้นเป็นส่วนใหญ่ เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี ลำห้วยสำคัญของแม่น้ำเพชรบุรีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้แก่ ห้วยแม่ประโดน ห้วยบางกลอย ห้วยแม่เสด็จ ห้วยหินเพิง ห้วยสาวริกา ห้วยผาก ห้วยไผ่ และห้วยสามเขา ลำห้วยที่สำคัญของแม่น้ำปราณบุรีในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ได้แก่ ห้วยคมกฤช ห้วยโสก แม่น้ำสัตว์ใหญ่ ห้วยป่าแดง และห้วยป่าเลา

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพโดยทั่วไปเป็นป่าดิบชื้น จึงทำให้มีความชื้นสูง ส่วนใหญ่จะมีฝนตกชุก จึงมีอากาศเย็นสบายตลอดปี ไม่ร้อนอบอ้าว ปริมาณน้ำฝนรวมรายปีระหว่าง 986-1,140 มิลลิเมตร

ซึ่งในช่วงฤดูฝน การท่องเที่ยวและพักผ่อนในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ไม่สะดวกในการเดินทางไปท่องเที่ยว ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติสูง และอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยว จึงมีกำหนดปิดการท่องเที่ยวและพักผ่อน เฉพาะบริเวณบ้านกว้างและเขาพะเนินทุ่ง ในระหว่างวันที่ 1

สิงหาคม - 31 ตุลาคม ของทุกปี เพื่อความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และเปิดโอกาสให้ธรรมชาติได้มี
โอกาสฟื้นตัว รวมทั้งให้สัตว์ป่าได้อยู่อาศัยปราศจากการรบกวนจากนักท่องเที่ยว

พืชพรรณและสัตว์ป่า

สังคมพืชหลักในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้แก่ระบบนิเวศของป่าไม้ ซึ่งปกคลุมพื้นที่
อุทยานแห่งชาติถึงร้อยละ 85.64 ประกอบด้วยชนิดป่าที่สำคัญ 4 ชนิด ได้แก่ ป่าดงดิบชื้น พบขึ้นอยู่
เป็นบริเวณกว้างในระดับความสูงประมาณ 400 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลางขึ้นไป พันธุ์ไม้ที่
สำคัญได้แก่ กระหลาชน ตะแบก เสลา เขม่าสาย ยางโชน เสม็ดฟอง พญารากดำ มะกอกแบน นกน้อย
ผสมหอม ตาเสือ เสม็ดเขา หนามขี้แรด ชมพูป่า ฯลฯ ส่วนพืชพื้นล่างโดยทั่วไปเป็นลูกไม้ กล้าไม้ ของไม้
ชั้นบน รวมทั้งไม้เถา เช่น เถากระไดลิง เป็นต้น

ป่าดงดิบแล้ง พบขึ้นกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ โดยเฉพาะตามที่ลุ่มริมฝั่งน้ำในหุบเขา ไหล่เขา และ
ที่ราบต่ำระหว่างภูเขา ที่ระดับความสูงประมาณ 400-500 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง พันธุ์ไม้
ที่สำคัญ ได้แก่ ดำดง สมอจัน ข่อยหนาม กระเบาหลัก หมากรเล็กหมากน้อย ถอบแถบ ดีหมี กระชิด
หงอนไก่ดง ฯลฯ ส่วนพืชพื้นล่างโดยทั่วไปเป็นลูกไม้ กล้าไม้ ของไม้ชั้นบน รวมทั้งไม้เถา เช่น กำลังหนู
มาน สะแกวัลย์ หวายลิง เป็นต้น

ป่าเบญจพรรณ พบขึ้นอยู่ทางตอนกลางและส่วนเหนือของอุทยานแห่งชาติ พันธุ์ไม้ที่สำคัญ
ได้แก่ ตีนนก แดง ตะคร้ำ มะกอก ประดู่ ตะแบก อ้อยช้าง ตะโก ตีนเป็ด จีวป่า โมกมัน ดีว ฯลฯ ส่วนพืช
พื้นล่างโดยทั่วไปเป็นลูกไม้ กล้าไม้ ของไม้ชั้นบน รวมทั้งไม้หญ้าคา หญ้าปล้อง และไม้เถา เป็นต้น

ป่าเต็งรัง พบขึ้นอยู่ทางทิศเหนือและทิศตะวันออกของอุทยานแห่งชาติในระดับความสูง 200-400 เมตร
จากระดับน้ำทะเลปานกลาง พันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ เต็ง พลวง พะยอม ประดู่ ตะแบก ฯลฯ สำหรับพืช
พื้นล่างประกอบด้วย หญ้า ลูกไม้ของไม้ชั้นบน และไม้เถา เป็นต้น

เนื่องจากอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานอยู่ในเทือกเขาตะนาวศรีซึ่งเชื่อมต่อกับเทือกเขาภูเก็ต
ของภาคใต้และตอนเหนือเข้าไปในประเทศพม่า สัตว์ป่าจากประเทศอินเดียและพม่าจะแพร่กระจายลง
มาทางทิศตะวันตกของประเทศลงมาถึงบริเวณนี้ และพวกสัตว์ป่าจากประเทศมาเลเซียก็จะ
แพร่กระจายขึ้นมาตามเทือกเขาภูเก็ตมาถึงบริเวณนี้เช่นเดียวกัน ทำให้อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
เป็นแหล่งชุมนุมของสัตว์ป่าทั้งจากทิศเหนือและทิศใต้ ชนิดของสัตว์ป่าที่สำคัญได้แก่ ช้างป่า หมีหมา
หมาไน หมาจิ้งจอก เสือดาว เสือโคร่ง เลียงผา สมเสร็จ วัวแดง กวางป่า เก้งหม้อ ชะนีมือขาว ลิงเสน
นกกระสาคอขาว เหยี่ยวปลาใหญ่หัวเทา นกเค้าหน้าผากขาว กบทูต ปาดยักษ์ เต่าหก จิ้งเหลนภูเขาสี
จาง เป็นต้น นอกจากนี้ในบริเวณลำธารและอ่างเก็บน้ำสำรวจพบปลาน้ำจืดอาศัยอยู่หลายชนิด เช่น

โดยทำการคำนวณพื้นที่การลงเล่นน้ำต่อขนาดมาตรฐานชีวิตที่ 16 ตารางเมตรต่อคน พบว่าแนวปะการังรองรับนักดำน้ำได้ 5000-6000 คน ต่อจุดดำน้ำต่อปี และแสดงให้เห็นความสำคัญของการให้ความรู้แก่นักดำน้ำรวมทั้งขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถประกอบกิจกรรมการดำน้ำโดยไม่ทำลายผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในทะเลอีกด้วย

กูเลส และเด็มมิเลล (Gulze; & Demerel. 2004: 26-32) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ป่าไม้อนุรักษ์ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศตุรกีเพื่อรองรับกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งกูเลสพัฒนาเครื่องมือมาตั้งแต่ปี 1979 แบบประเมินนี้ประกอบไปด้วย 5 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ลักษณะการเข้าถึง ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรม และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า อุทยานแห่งนี้มีศักยภาพปานกลาง คิดเป็น 57% ในการเป็นแหล่งนันทนาการ ซึ่งในอนาคตศักยภาพของพื้นที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งนันทนาการได้ถึง 72%

พินีย์ และคนอื่นๆ (Pyne; et al. 2004: 64-170) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยวในแม่น้ำด็อก ปามาตาวิน (Dog river – Matawin forest) ทางตะวันตกของ อันเดอร์ เบย์ (Thunder Bay) ในรัฐออนตาริโอ ประเทศแคนาดา เพื่อดูแนวโน้มความสนใจของนักท่องเที่ยว และใช้ข้อมูลกิจกรรมนันทนาการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ในการจัดการให้เหมาะสมกับพื้นที่ ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวกับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนการจัดการป่าไม้ ผลการศึกษาพบว่าสามารถจำแนกกิจกรรมของนักท่องเที่ยวได้เป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวเข้ามาประกอบกิจกรรมในฤดูหนาว ได้แก่ ตกปลาในน้ำแข็ง ขับรถเลื่อน โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาจากอันเดอร์ เบย์ ซึ่ง 2 ใน 3 ของกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 2) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในฤดูร้อนเพื่อออกเดินทางไปตกปลา ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวอเมริกัน ซึ่งส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวเพศชาย นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีการศึกษาน้อยสุดเมื่อเทียบกับ 4 กลุ่ม 3) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาตกปลาในฤดูร้อน รวมทั้งว่ายน้ำ พายเรือแคนู และส่องสัตว์ ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวอเมริกา เป็นเพศชาย อายุน้อย และมีการศึกษาดีซึ่งมีฐานนะดีกว่า 2 กลุ่มแรก 4) พายเรือแคนูซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวอเมริกัน ซึ่งกลุ่มนี้มีสัญลักษณ์ของคนผิวดำ (Quetico) ซึ่งนิยมเข้ามาพายเรือในพื้นที่ศึกษา

เทมปี (Thempi. 2005: 2-10) ได้ทำการศึกษาเพื่อประเมินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่พิริยาไทเกอร์รีเสิร์ฟ (Periyar Tiger Reserve) ในเมืองคาราลา (Karala) ประเทศอินเดีย ผลการศึกษาพบว่าความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่นี้มาจากการสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์พื้นที่ และชีวิตความเป็นอยู่ทั้งในและรอบนอกพื้นที่ ซึ่งใช้ทรัพยากรของพื้นที่น้อยลง และเพิ่มข้อตกลงระหว่างกันเพื่อรักษาพื้นที่ป่าให้สมบูรณ์สืบไป

แดเนียล และวิลเลียมส์ (Daniel; & Williams. 2011: 1075-1081) ได้ทำการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับเพื่อสนับสนุนการจัดการบริเวณชายหาดแพโร ประเทศโปรตุเกส และป้องกันพื้นที่ในการถูกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยการประเมินหาจำนวนที่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาใช้ประโยชน์ได้สูงสุดที่พื้นที่สามารถรองรับได้โดยไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า ขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ บริเวณชายหาดแพโรยังไม่ส่งผลกระทบต่อการทำกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยว ซึ่งทางกายภาพของระบบนิเวศควรรออยู่ระหว่าง 1385 ถึง 2628 คนต่อวัน แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีจำนวนอยู่ระหว่าง 305 ถึง 608 คน จึงทำให้ทรัพยากรบริเวณชายหาดแพโรยังไม่ถูกทำลายจากการทำกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยว

งานวิจัยในประเทศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2535: 4-11) ได้ศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของเกาะตะรุเตา โดยอ้างอิงมาตรฐานและเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินชายหาดดังนี้

- มาตรฐานตาม State Parks Planning Guideline มีการกำหนดพื้นที่ชายหาดส่วนหน้าอันเป็นพื้นที่สำหรับว่ายน้ำและประกอบกิจกรรมทางน้ำ กำหนดให้ควรจะมีควมลาดชันระหว่างร้อยละ 5-10 โดยความลาดชันร้อยละ 7 เป็นความลาดชันที่เหมาะสมที่สุด ความลึกไม่เกิน 1.5 เมตร ห่างจากฝั่ง 50 เมตร มีผู้เล่นน้ำระหว่างร้อยละ 30-40 ของผู้ที่มาใช้หาด

- มาตรฐานความสามารถในการรองรับโดยเฉลี่ยสำหรับการว่ายน้ำใน Tourism Development and Planning โดย Manuel Buad-Bay & Ferd Lawson กำหนดให้พื้นที่สำหรับว่ายน้ำไม่ต่ำกว่า 10-15 ตารางเมตรต่อคน คิดเป็นความสามารถในการรองรับ 650-1000 เสด็จต่อหัววงเวลาและความสามารถสูงสุดต่อวันเท่ากับ 1300-2500 คนต่อเสด็จต่อวัน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2537) ได้ศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวและการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่เกาะและชายฝั่งทะเล จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการรองรับของพื้นที่ศึกษาในด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจจะมีข้อจำกัดน้อย แต่เพื่อที่จะรักษาแหล่งธรรมชาติที่มีเหลืออยู่น้อยในประเทศ และเพื่อชะลอการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ท่องเที่ยว การศึกษานี้ได้เสนอให้เกาะช้างมีขีดความสามารถในการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว 10,000 คนต่อวัน หรือสถานที่พัก 4000 ห้อง และแหล่งท่องเที่ยวที่จะรองรับได้แก่ หาดทรายขาว หาดคลองพร้าว และหาดไก่อแบ้

ศูนย์วิจัยป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2538) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ กรณีศึกษาภาคใต้ ได้นำแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนำมาประยุกต์ใช้ ซึ่งผลของการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สิ่งสำคัญคือต้องไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในภาคใต้ที่ควรส่งเสริมนี้ควรเป็นพื้นที่ประเภทอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ซึ่งพื้นที่เหล่านี้มีคุณสมบัติ และมีคุณค่าด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูง

นิพล เชื้อเมืองพาน (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา วนอุทยานอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาตามหลักการท่องเที่ยว พบว่าภูชี้ฟ้าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่โดดเด่นด้านรูปร่างทางธรณีวิทยา และพืชพรรณโดยเฉพาะต้นเสี้ยวป่า และมีชาวเขาเผ่าม้งอาศัยอยู่ในพื้นที่ แต่ยังคงขาดกระบวนการการบริหารและการจัดการ ยังไม่มีการจัดอบรมความรู้แก่คนในท้องถิ่นและภาคเอกชน ไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่มีความพร้อมอย่างเหมาะสม ป้ายและสัญลักษณ์บอกทางยังขาดและไม่ชัดเจน ไม่มีการจัดแสดงสาริต วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ไม่มีการมีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติการ และการร่วมประเมินผล มีแต่ส่วนร่วมในผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเท่านั้น จากผลการวิจัยสามารถแบ่งแนวทางตามกลุ่มประชากร คือนักท่องเที่ยวควรเน้นให้เข้าใจในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านคนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และภาคเอกชนควรเน้นการให้บริการ ความเข้าใจในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ รวมถึงผลประโยชน์ที่ได้รับอย่างเหมาะสม ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาแก่ทุกกลุ่ม

ศรีประภา ชัยวรวัฒน์ (2545) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ได้ผลการวิจัย คือวัตถุประสงค์หลักของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อน ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับสูง ซึ่งนักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาจากสื่อประเภทนิตยสาร วารสารการท่องเที่ยว มากที่สุด และปัจจัยทางเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรสที่แตกต่างกันมีผลในการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของอุทยานอย่างเคร่งครัด การเก็บขยะก่อนที่จะเดินทางกลับ เมื่อมีผู้พบเห็นผู้ที่ทำลายสิ่งแวดล้อมแล้วแจ้งเจ้าหน้าที่อุทยานทราบ การดำน้ำชมปะการัง และการเทียน้ำตก จะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปตามปัจจัยในช่วงต้น ส่วนในเรื่องของวัตถุประสงค์หลักในการมาท่องเที่ยว การรับรู้ข่าวสาร การให้คุณค่าสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ในด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช (2552) ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานโครงการศึกษาและติดตามขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ปิงปประมาณ 2547 – 2552 จากการติดตามขีดความสามารถในการรองรับได้ในช่วงวัน 3 เดือนแรกของอุทยานแห่งชาติทั้ง 10 แห่งพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติจะมีปริมาณมากเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่ทราบว่าอุทยานแห่งชาติมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ปัญหาก็คือ การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวทำได้ยากเพราะนักท่องเที่ยวจะอ้างว่าเดินทางมาไกล และไม่พอใจที่ไม่ได้เข้าพื้นที่ แนวทางแก้ไข ทางอุทยานแห่งชาติจะแนะนำสถานที่ใกล้เคียง หรือแนะนำให้มาวันอื่น พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบว่าทางอุทยานแห่งชาติมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ โดยขอให้ผู้ที่มาท่องเที่ยวจองบ้านพักผ่านกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ก่อนจะมาท่องเที่ยว และจากผลการติดตามขีดความสามารถในการรองรับได้ในช่วงเทศกาลท่องเที่ยวช่วงปลายปี 2551 ของอุทยานแห่งชาติทั้ง 10 แห่ง พบว่า ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นด้วยกับโครงการดังกล่าว และให้การตอบรับเป็นอย่างดี เพราะถือเป็นการบริหารจัดการพื้นที่ไม่ให้เสื่อมโทรมสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน และสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ ส่วนความก้าวหน้าของโครงการทางอุทยานแห่งชาติ ได้มีการประชาสัมพันธ์ในหลายรูปแบบให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจ และแรงจูงใจในการช่วยกันร่วมมือรักษาธรรมชาติในการท่องเที่ยวอย่างนุกนุรักษ์ที่ดีต่อไป

บันลือศักดิ์ วงษ์ภักดี (2552) ได้ทำการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวง โดยการศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการของนักท่องเที่ยวและ ประเมิน ขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง กำหนดให้ นักท่องเที่ยวที่ประกอบกิจกรรมในเขตอุทยานแห่งชาติเป็นประชากรเป้าหมายในการศึกษาจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือประกอบกับการแจกแจงนับจำนวนนักท่องเที่ยวในวันธรรมดา 1 ครั้งและวันหยุดเสาร์- อาทิตย์ วันนักขัตฤกษ์ 1 ครั้งต่อเดือน โดยเก็บในเดือนเมษายนและเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550 ผลการศึกษา พบว่า

รูปแบบการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแบบเข้าไป-เย็นกลับ คิดเป็นร้อยละ 98.5 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คาดหวัง ประกอบกิจกรรมเล่นน้ำตกและชมวิวยิวทัศน์ ผักผ่อนในบรรยากาศที่เงียบสงบและถ่ายภาพ คิดเป็นร้อยละ 73.3, 67.3, 53.3 ตามลำดับ กิจกรรมที่ได้ทำจริงคือ กิจกรรมเล่นน้ำตก ชมวิวยิวทัศน์ ผักผ่อนในบรรยากาศที่เงียบสงบ คิดเป็นร้อยละ 82.5, 75.8, 64.8 ตามลำดับ และนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ทางนันทนาการในระดับมาก ($\bar{X} = 3.41$)

การประเมินขีดความสามารถในการจัดการพื้นที่ พบว่า อุทยานแห่งชาติมีขีดความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง โดยห้องน้ำ – ห้องสุขามีความเหมาะสมในการจัดการมากที่สุด ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมา คือ ห้องนิทรรศการ ($\bar{X} = 3.68$) และการดูแลรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.67$) ตามลำดับ

ขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพ พบว่า พื้นที่เล่นน้ำตก ห้องอาบน้ำ และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันอยู่ในระดับรุนแรงเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ (Over CC) ร้านอาหาร มีระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (Exceeding CC) ห้องสุขามีระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางของขีดความสามารถในการรองรับได้ ของพื้นที่ (At & Approaching CC) ปัจจัยชีวิตอื่นมีระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำกว่า ขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (Below CC)

ส่วนขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านจิตวิทยา พบว่า ยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ (Below CC) ของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปประกอบ กิจกรรม โดยมีความต้องการให้นักท่องเที่ยวในบริเวณที่ประกอบกิจกรรมไม่เกิน 100 คน ผลจากการศึกษา สามารถนำมาใช้ในการจัดการอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแหล่งอื่นได้

ทศพล เดชะ (2553) ได้ทำการศึกษาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว การรับรู้ต่อการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 120 คน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวอิสระชาวยุโรป เดินทางเพื่อมาท่องเที่ยวในเขตอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยใช้กรุงเทพมหานครเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางเข้าสู่ประเทศอื่นๆ ส่วนใหญ่เดินทางโดยเครื่องบิน พักในโรงแรม กิจกรรมที่ทำคือ เที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ วัด พระราชวัง พิพิธภัณฑ์ ได้รับข้อมูลสารการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต เดินทางเป็นคู่ และต้องการเดินทางกลับมาอีกครั้งในอนาคต นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมสูงสุดต่อผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวในด้านความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม และการต้อนรับอย่างเป็นมิตรจากคนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อความสำคัญขอผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม สถานที่พักแรม การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยวมีระดับต่อการรับรู้ต่อการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก

แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง คือ 1) พัฒนาระบบบริหารจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว 2) พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและการคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศสมาชิกให้มีประสิทธิภาพเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงโดยมีกรุงเทพเป็นศูนย์กลาง 3) พัฒนาระบบตรวจคนเข้าเมืองให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว รวมถึงศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้ระบบวีซ่าเดียวสำหรับ 6 ประเทศ 4) พัฒนาและส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวแบบองค์รวมภายใต้แนวคิด 6 ประเทศ 1 จุดหมายปลายทาง โดยเน้นจุดแข็งทางด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีสำคัญของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 5) มุ่งเน้นให้ประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวควบคู่การปลูกจิตสำนึกให้พวกเขาตระหนักและรับผิดชอบต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวอันจะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่น

พัชรินทร์ หรพ้อม (2554) ได้ทำการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ของอุทยานแห่งชาติตาดหมอก ผลการศึกษาพบว่า อุทยานแห่งชาติตาดหมอกสามารถรองรับปริมาณนักท่องเที่ยวได้ในระดับสูง เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมมีจำนวนไม่มาก แต่ในขณะเดียวกันผลการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามนั้น พบว่าส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวท่องเที่ยวท้องถิ่นที่อยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในช่วงอายุ 18 – 35 ปี ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ความเห็นของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่กับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเป็นไปในด้านบวก คือรู้จักแหล่งท่องเที่ยวอย่างรู้คุณค่าของธรรมชาติ การรับรู้ความแออัดของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับต่ำ นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อปริมาณและคุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวก และเห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกมีเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ยกเว้นปริมาณห้องน้ำ – ห้องสุขา และจำนวนถังขยะที่เห็นว่ามีไม่เพียงพอ ผู้ศึกษาจึงเสนอแนวทางการจัดการโดยการขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานหลักและการเพิ่มกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในช่วงวันธรรมดา ทั้งนี้ยังช่วยให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว รวมถึงการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ทราบต่อไป

ดวงกมล บุญทวีทรัพย์ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 381 คน ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ช่วงอายุ 25 – 34 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพส่วนใหญ่ คือ พนักงานบริษัท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 บาท หรือต่ำกว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ทราบข้อมูลจากเพื่อน ตัดสินใจมาด้วยตัวเอง ส่วนใหญ่เพิ่งเคยเดินทางมาครั้งแรก เดินทางมากับครอบครัว/ญาติ ใช้ระยะเวลาการเดินทางมาท่องเที่ยวประมาณ 2 วัน 1 คืน เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว พักแรม

ด้วยเต็นท์ที่ทางอุทยานมีไว้บริการ นิยมไปเที่ยวป่าสนสองใบ รองลงมาคือ น้ำตกตะเพินคล้อย และ ศาลเลาดาร์ ทำกิจกรรมนันทนาการ คือ ถ่ายรูปและตั้งแคมป์พักผ่อน ใช้เงินที่มาเที่ยวต่ำกว่า 1,500 บาท ส่วนใหญ่คิดว่าควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องของ ห้องน้ำ/ห้องสุขา ส่วนใหญ่มีจุดหมายปลายทางคือ อุทยานแห่งชาติพุเตย และจะกลับมาเที่ยวซ้ำเมื่อมีโอกาส ในส่วนของการ ทดสอบ chi – square ในภาพรวมพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพทางสังคม อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ที่แตกต่างกัน จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษาความคาดหวังพบว่า ความคาดหวังในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีความคาดหวังมากที่สุด คือ การได้พักผ่อนในบรรยากาศที่ดี อากาศสดชื่น เช่นเดียวกับ ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจพบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ การได้พักผ่อนได้บรรยากาศที่ดี อากาศสดชื่น

ผลการศึกษาปัจจัยต่อความพึงพอใจ คือ ในภาพรวมปัจจัยหลักมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ต้องการมาสัมผัสธรรมชาติ และปัจจัยดึงดูด พบว่า ปัจจัยที่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านความปลอดภัย รองลงมาคือ ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยว และปัจจัยด้านที่พักแรม เมื่อนำปัจจัยมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) พบว่า ปัจจัยที่ดึงดูดด้านแหล่งท่องเที่ยวและด้านที่พักแรม มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

กวิน วงศ์ลิตี (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยด้านการตลาดและปัจจัยด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตลาดนัดสวนจตุจักร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย สุ่มตัวอย่างจากประชากรนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังตลาดนัดจตุจักรจำนวน 400 คน ผลการศึกษพบว่า

1. ในด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตลาดนัดจตุจักร เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ในอัตราส่วน 60: 40 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-60 ปี มีนักท่องเที่ยวต่างชาติผู้สูงอายุเล็กน้อยมาเพียงร้อยละ 3.8 เท่านั้น ด้านรายได้พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ที่ประมาณ 20,001-50,000 เหรียญสหรัฐต่อปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากถึงร้อยละ 59.5 และส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกลุ่มประเทศยุโรปเป็นจำนวนร้อยละ 40.2

2. ในด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตลาดนัดจตุจักรพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นครั้งแรกถึงร้อยละ 44 และร้อยละ 25 เคยเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยแล้ว 2-3 ครั้ง เมื่อถามกลุ่มตัวอย่างเรื่องการมาท่องเที่ยวที่ตลาดนัดสวนจตุจักรนั้น ร้อยละ 58 ตอบว่าเพิ่งเดินทางมาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักรเป็นครั้งแรก

แรก และร้อยละ 24 เคยมาแล้ว 2-3 ครั้ง เมื่อถามนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในกลุ่มตัวอย่างว่ารู้จักตลาดนัดจตุจักรได้อย่างไร ร้อยละ 62 ตอบว่ารู้จักจากเพื่อนและญาติมิตร นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 78 นิยมเดินทางเป็นกลุ่มเล็กหรือเป็นคู่ ส่วนสิ่งที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักร คือ 1) คำแนะนำจากเพื่อนหรือญาติมิตร 2) ต้องการประสบการณ์ในการท่องเที่ยว และ 3) ต้องการแสวงหาสิ่งแปลกใหม่

3. ในด้านความพึงพอใจในการตลาดด้านสินค้าของตลาดนัดสวนจตุจักรโดยสามารถเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับแรกคือ ด้านความหลากหลายของสินค้า พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ตลาดนัดสวนจตุจักรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับด้านความหลากหลายของสินค้าอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 อันดับสอง คือ ด้านความแปลกใหม่ของสินค้า พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ตลาดนัดสวนจตุจักรมีความพึงพอใจด้านความแปลกใหม่ของสินค้าอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 อันดับสาม คือ ด้านราคาของสินค้า พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ตลาดนัดสวนจตุจักรมีความพึงพอใจด้านราคาของสินค้าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 อันดับสี่ คือ ด้านคุณภาพของตัวสินค้า พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ตลาดนัดสวนจตุจักรมีความพึงพอใจด้านคุณภาพของตัวสินค้า อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 อันดับห้า คือ ด้านข้อมูลของสินค้า พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ตลาดนัดสวนจตุจักรมีความพึงพอใจด้านข้อมูลของสินค้าอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33

4. ในด้านความพึงพอใจการตลาด ด้านการบริการพบว่า อันดับแรก คือ ด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ตลาดนัดสวนจตุจักรมีความพึงพอใจด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 อันดับสอง คือ ด้านคุณภาพของริมทางเดิน(ฟุตบอล) พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ตลาดนัดสวนจตุจักรมีความพึงพอใจด้านคุณภาพของริมทางเดิน(ฟุตบอล) อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 อันดับสาม คือ ด้านศูนย์บริการข้อมูลของตลาดนัดสวนจตุจักร พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ตลาดนัดสวนจตุจักรมีความพึงพอใจด้านศูนย์บริการข้อมูลของตลาดนัดสวนจตุจักรอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 อันดับสี่ คือ ด้านป้ายบอกทางและจุดบริการต่างๆ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ตลาดนัดสวนจตุจักรมีความพึงพอใจด้านป้ายบอกทางและจุดบริการต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 อันดับห้า คือ ด้านห้องน้ำสาธารณะ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ตลาดนัดสวนจตุจักรมีความพึงพอใจด้านห้องน้ำสาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89

5. ผลการทดสอบสมมติฐานในด้านสินค้า และในด้านการบริการพบว่า แสดงว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งเพศชายและเพศหญิงมีระดับความพึงพอใจในด้านสินค้าของตลาดนัดสวนจตุจักรไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ One Way ANOVA พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่อยู่ในกลุ่มอายุที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจในด้านสินค้าของตลาดนัดสวนจตุจักรไม่แตกต่าง และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่อยู่ในกลุ่มอายุที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจในด้านการบริการของตลาดนัดสวนจตุจักรไม่แตกต่าง นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่อยู่ในกลุ่มอายุที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจในด้านความปลอดภัยในตลาดนัดสวนจตุจักรไม่แตกต่าง นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่อยู่ในกลุ่มรายได้ที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจในด้านสินค้าของตลาดนัดสวนจตุจักรไม่แตกต่าง

ภทรชนม์ รัชตะหิรัญ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกของโฮมสเตย์ที่มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวไทยที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวไทยเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 – 29 ปี มีสถานภาพโสด มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวไทยมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พักแรมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านแหล่งท่องเที่ยว และ นักท่องเที่ยวไทยมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาหารน้อยที่สุด จากการเปรียบเทียบ นักท่องเที่ยวไทย ที่มีเพศ อายุ อาชีพ สถานภาพและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ส่วนปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในโฮมสเตย์ ที่ในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยไม่ต่างกัน

ปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกของโฮมสเตย์ ได้แก่ ด้านที่พัก ด้านอาหาร ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านคมนาคม และด้านความปลอดภัย มีความสัมพันธ์กับความต้องการของนักท่องเที่ยวไทยในการเข้าพักโฮมสเตย์ที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ที่ระดับนัยสำคัญ .05

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางการวิจัย เรื่องของขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก จะเห็นจากการมีงานวิจัยอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และการที่จะหาปริมาณการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่กระทบต่อทรัพยากรทางธรรมชาติ ก็ต้องการคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติให้เหมาะสมต่อพื้นที่ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวทางมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านประชากรณ์ ด้านความปลอดภัย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการประกอบกิจกรรมนันทนาการ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของพื้นที่ในปัจจุบัน และสามารถนำมาวางแผนการบริหารจัดการ

พื้นที่ รวมไปถึงความสามารถที่จะเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่ในอนาคต ส่วนกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาตินั้นควรมีความสอดคล้อง และต้องอยู่บนพื้นฐานของการบริหารจัดการที่ยั่งยืน คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ เพื่อก่อให้เกิดการอนุรักษ์ให้ทรัพยากรคงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งหมายเพื่อพัฒนาการคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าวิจัยดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. พัฒนารูปแบบการคำนวณ
3. ขั้นตอนทดลองภาคสนาม
4. ปรับปรุงวิธีคำนวณ
5. ขั้นสรุป

1. ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในเรื่องของแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพและการตรวจสอบการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

และแหล่งนันทนาการ

4. ปริมาณการใช้พื้นที่และขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งต่างประเทศ และในประเทศ

จากการศึกษาในข้างต้นที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยสรุปประเด็นในการที่จะพัฒนารูปแบบการคำนวณพื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ได้ดังต่อไปนี้

1. กำหนดองค์ประกอบที่จะใช้ในการคำนวณ
2. กำหนดรูปแบบและวิธีการคำนวณ

สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

โดยผู้วิจัยต้องการแนวคิดใหม่ๆ จากผู้เชี่ยวชาญในปัจจุบัน หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะได้แนวทางการเลือกสรรองค์ประกอบในการพัฒนารูปแบบการคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในอุทยานทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้าน

กายภาพ ด้านประสบการณ์ ด้านความปลอดภัย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการประกอบกิจกรรมนันทนาการ ตามลำดับ โดยผู้วิจัยนำวิธีการคำนวณในแต่ละด้านที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยการสัมภาษณ์และให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความสมบูรณ์ถูกต้องตามเนื้อหา วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละด้านตามที่ต้องการหรือไม่ โดยผู้วิจัยจะดูความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อที่จะได้นำไปใช้จริง

2. พัฒนาวิธีการคำนวณ

แนวทางการพัฒนาวิธีการคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาตินั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. กำหนดองค์ประกอบ
2. กำหนดช้อย่อยในแต่ละองค์ประกอบ
3. กำหนดวิธีการให้คะแนนการประเมิน
4. กำหนดเกณฑ์การตัดสิน

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยได้พัฒนาวิธีการคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการดังต่อไปนี้

1. ด้านกายภาพ

ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบเดียวกับการประเมินขีดความสามารถสูงสุดในการรองรับได้ของพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถเอื้อให้เกิดกิจกรรมนันทนาการตามต้องการได้ โดยข้อมูลด้านกายภาพที่นำมาใช้ในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้กายภาพ ได้แก่ ขนาดของพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวต่อคนใช้ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ ขนาดของพื้นที่สำหรับการรองรับประกอบกิจกรรม ระยะเวลาในการประกอบกิจกรรม หน่วยในการหาขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ เป็นจำนวนคนต่อการใช้ประโยชน์ในช่วงเวลาเดียวกัน (People At One Time: PAOT) การรวบรวมข้อมูล จะใช้วิธีการวัดขนาดของพื้นที่เพื่อใช้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกประเภท โดยใช้ค่ามาตรฐานด้านขนาดเนื้อที่เพื่อรองรับกิจกรรมนันทนาการ (Outdoor Recreation Space Standards) เป็นจำนวนเนื้อที่ที่ใช้สำหรับประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวต่อรายบุคคล มีค่าแตกต่างกันในกิจกรรมแต่ละประเภท โดยมีสูตรดังนี้ (ดรชนี เอมพันธ์. 2547)

$$PCC = \frac{A \times Rf}{a}$$

PCC = ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ (คน/พื้นที่/หนึ่งช่วงเวลา)
(Physical Carrying Capacity: PCC)

A = จำนวนเนื้อที่ซึ่งสามารถใช้รองรับกิจกรรมนันทนาการนั้นๆ ได้

a = จำนวนเนื้อที่ซึ่งนักท่องเที่ยวหรือนักนันทนาการจำเป็นต้องใช้เพื่อประกอบ
กิจกรรมนันทนาการ (หน่วยคือ พื้นที่ ต่อ คน)

ซึ่ง Rf (Relative Frequency: ความถี่สัมพัทธ์) สามารถคำนวณได้จาก จำนวนชั่วโมงที่
เปิดทำการหรือเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ (TT) ต่อจำนวนเวลาที่ต้องใช้ในการประกอบกิจกรรมแต่ละครั้ง
(Ta) สูตร $Rf = TT/Ta$

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

การหาปริมาณของนักท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นการประเมินความจุ
ของสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวว่าสามารถรองรับการใช้ประโยชน์จากนักท่องเที่ยวได้
มากน้อยเพียงใดในช่วงเวลาที่กำหนด สิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำการศึกษเพื่อประเมินปริมาณของ
นักท่องเที่ยวมาสามารถเข้ามาใช้บริการ ได้แก่ บ้านพัก พื้นที่รับประทานอาหาร ลานจอดรถ ห้องน้ำ
ร้านค้า และร้านอาหาร เป็นต้น หน่วยในการวัดเป็นจำนวนผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในช่วงเวลา
เดียวกัน (People At One Time: PAOT) โดยสร้างแบบฟอร์มในการบันทึกประเภทและความจุของสิ่ง
อำนวยความสะดวก รวบรวมแล้ววิเคราะห์ เพื่อดูระดับการใช้ประโยชน์

3. ด้านความรู้ ความเข้าใจ

ผู้วิจัยได้พัฒนาด้านการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวโดยใช้ จำนวนที่นักท่องเที่ยวสูงสุดใน
อุทยานแห่งชาติ ณ ช่วงเวลาหนึ่งที่นักท่องเที่ยวประกอบกิจกรรมนันทนาการแล้วยังไม่รับประสบการณ์
ในการเรียนรู้หรือทำกิจกรรมนันทนาการนั้นๆ อย่างเต็มที่โดยไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
เช่น การเรียนรู้ประสบการณ์ที่ได้จากแหล่งท่องเที่ยว และความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตัวในการทำ
กิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น โดยวัดความรู้ ความเข้าใจของนักท่องเที่ยว โดยใช้
แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ คือ มากที่สุด
มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เพื่อหาความรู้ ความเข้าใจในการประกอบกิจกรรมนันทนาการของ
นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติได้ถูกต้อง

4. ด้านความปลอดภัย

การหาปริมาณนักท่องเที่ยวในด้านความปลอดภัย เป็นการประเมินความรู้สึกและความ
คิดเห็นของนักท่องเที่ยว ในรูปแบบของการประกอบกิจกรรมนันทนาการ และพัฒนาไปสู่การรองรับ
การทำกิจกรรมนันทนาการโดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับนักท่องเที่ยว รวมไปถึงไม่ส่งผลกระทบต่อ
สิ่งแวดล้อม เช่น อุปกรณ์ในการประกอบกิจกรรมมีความเพียงพอต่อการให้บริการหรือไม่ ป้ายเตือนสื่อ

ความหมายมีความชัดเจน ความรู้ความเข้าใจและจำนวนของเจ้าหน้าที่ที่มีให้บริการเพียงพอกับนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรม เป็นต้น โดยใช้แบบสอบถาม ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เพื่อหาความเหมาะสมในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติได้อย่างปลอดภัย

5. ด้านการประกอบกิจกรรม

การหาปริมาณด้านการประกอบกิจกรรมนันทนาการ เป็นการประเมินการทำกิจกรรมนันทนาการในเขตอุทยานแห่งชาติที่นักท่องเที่ยวเลือกปฏิบัติ เพื่อดูรูปแบบของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจ และพัฒนาเพื่อรองรับการประกอบกิจกรรมต่างๆ ในอุทยานแห่งชาติได้ในจำนวนที่เหมาะสม โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เช่น การเลือกทำกิจกรรมเดินสำรวจธรรมชาติ ล่องแก่ง ปีนเขา ส่องสัตว์ และปั่นจักรยาน โดยคำนวณจากระยะเวลาในการใช้ และการเปิดให้บริการของอุทยานแห่งชาติประกอบด้วย โดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของผู้มาใช้บริการ และแบบสอบถาม ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เพื่อหาความพึงพอใจในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติ และส่งเสริมให้เกิดการประกอบกิจกรรมในจำนวนที่เหมาะสมต่อนักท่องเที่ยว

3. ขั้นตอนทดลองภาคสนาม

3.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

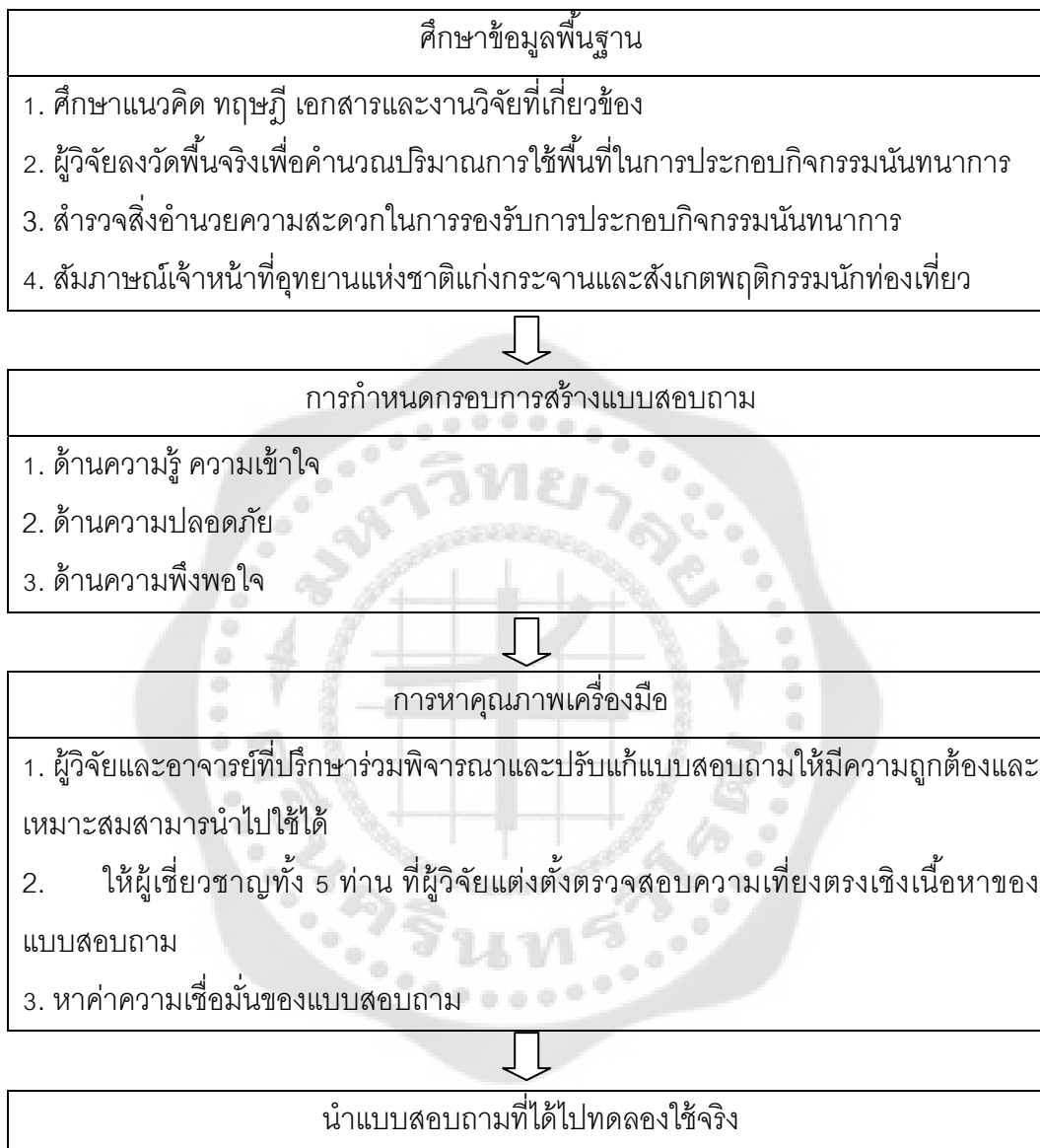
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยว 157,678 คน (ข้อมูลจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2557)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ซึ่งผู้วิจัยทราบจำนวนประชากรที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จึงทำการเปรียบเทียบโดยใช้ตารางประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยเลือกใช้ตารางการเปรียบเทียบของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan: 1970: 608) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับร้อยละ 5 และระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน และผู้วิจัยดำเนินการเก็บเพิ่มอีก 16 คน รวมเป็น 400 คน โดยแบบวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Random Sampling)

3.2 การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินการสร้าง ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้

1. แบบบันทึกสิ่งอำนวยความสะดวก (Check List) (สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. 2547) เป็นการบันทึกสภาพโดยทั่วไปของสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เพื่อตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการรองรับการทำกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยว โดยบันทึกสิ่งที่มีและไม่มี พร้อมทั้งจำนวน จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. แบบสอบถามมี 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบมีลักษณะเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านความรู้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านความปลอดภัย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านการประกอบกิจกรรมนันทนาการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

เกณฑ์การให้คะแนนและแปลความหมาย

ข้อคำถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ มีช่วงวัดเป็น 5 ช่วง และกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

มากที่สุด	มีคะแนน 5
มาก	มีคะแนน 4
ปานกลาง	มีคะแนน 3
น้อย	มีคะแนน 2
น้อยที่สุด	มีคะแนน 1

การแปลความหมาย

กำหนดการแปลระดับการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว โดยแปลเป็นค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ และโดยรวม ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เปรียบเทียบตามแนวคิด Arbitrary method ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด เพราะสะดวกและสอดคล้องกับวิธีของ Likert (ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. 2540: 20) โดยกำหนดค่าคะแนนและหลักเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับขั้น}} \\
 &= \frac{4}{5} = 0.8
 \end{aligned}$$

แต่ผู้วิจัยต้องการที่จะทราบข้อมูลที่แท้จริงในระดับมากที่สุด จึงทำการปรับเศษทศนิยมและกำหนดให้ค่ามากที่สุดและน้อยที่สุดมีช่วงคะแนนน้อยกว่าช่วงอื่น โดยมีเท่ากับ 0.50 ส่วนช่วงมากปานกลาง และน้อย ให้มีค่าเท่ากับ 1.00

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.50 – 5.00	มากที่สุด
3.50 – 4.49	มาก
2.50 – 3.49	ปานกลาง
1.50 – 2.49	น้อย
1.00 – 1.49	น้อยที่สุด

3.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาพื้นที่จริงจากการลงสำรวจพื้นที่ สัมภาษณ์หัวหน้า และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
2. รวบรวมข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการท่องเที่ยวและด้านนันทนาการ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาประมวล สร้างแบบบันทึกสิ่งอำนวยความสะดวก ลักษณะเป็นแบบบันทึก มีหรือไม่มีตามการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริง
4. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาประมวล สร้างแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามการใช้พื้นที่ทางด้านนันทนาการของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ
5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแล้วให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาโท แก่ไขสำนวน ภาษา ความคลอบคลุมเนื้อหา ตลอดจนข้อเสนอแนะ

3.4 การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ที่บัณฑิตแต่งตั้งช่วยพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหา (Content Validity) ความสมบูรณ์ถูกต้องตามเนื้อหา วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการวิจัย และความเห็นโดยมีเกณฑ์ ดังนี้

แน่ใจว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ให้คะแนน 1

ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้คะแนน 0

แน่ใจว่าข้อความนั้นไม่มีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้คะแนน -1

นำผลที่ผู้เชี่ยวชาญให้มาพิจารณา แต่ละข้อแล้วนำค่าคะแนนนั้นไปหาค่าตรงความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด โดยผู้วิจัยจะเลือกข้อคำถามที่มีตรงความสอดคล้อง (IC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสร็จแล้วเสนอต่อประธานกรรมการควบคุมตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อพิจารณาความถูกต้องของแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ซึ่งเป็น นิสิต สาขาวิชาผู้นำนันทนาการ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่เคยเดินทางไปท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α – Coefficient) ของ ครอนบัค (Cronbach. 1970: 161) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ดีควรมีค่ามากกว่า 0.75 ขึ้นไป และสำหรับแบบสอบถามการใช้พื้นดินนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

4. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.5 สํารวจพื้นที่และเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยขอเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยในการลงไปเก็บข้อมูลยังอุทยานแห่งชาติ ที่ผู้วิจัยสนใจ โดยทำการศึกษาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านกายภาพ ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลขนาดของพื้นที่จริง แล้วนำมาคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ต่อคนต่อช่วงเวลาในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ

2. ด้านความรู้ ความเข้าใจ ศึกษาโดยเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติว่า ได้รับประสบการณ์ความรู้ในการท่องเที่ยวอยู่ในระดับที่น่าพอใจและเหมาะสมกับจำนวนให้การให้บริการของอุทยานแห่งชาติหรือไม่

3. ด้านความปลอดภัย ศึกษาโดยสังเกตและเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวในเรื่องของจำนวนอุปกรณ์ที่เพียงพอ และเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการมีความเพียงพอเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม

4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ศึกษาโดยการลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลในเรื่องของความจุของสิ่งอำนวยความสะดวกว่ามีเพียงพอต่อการรองรับการเข้ามาใช้บริการของนักท่องเที่ยวมากน้อยแค่ไหน เช่น ห้องพัก ร้านอาหาร และห้องน้ำ เป็นต้น

5. ด้านการประกอบกิจกรรม ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามในเรื่องความพึงพอใจการประกอบกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยวว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับใด เช่น ระยะเวลาในการประกอบกิจกรรมเหมาะสมกับจำนวน และเวลาในการเปิดให้บริการ รวมไปถึงศึกษาในกิจกรรมนันทนาการที่เป็นที่นิยม เพื่อให้ทราบถึงจำนวนที่เหมาะสมต่อการทำกิจกรรมนันทนาการ

เพื่อคำนวณปริมาณการรองรับต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาทำกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติว่ามีความเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน ในองค์ประกอบที่กล่าวมาทั้ง 5 ด้าน

3.6 ติดตามและเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูล โดยการวิเคราะห์แต่ละด้าน เพื่อหาความเหมาะสมของปริมาณนักท่องเที่ยวในการเข้าไปประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติในปริมาณที่เหมาะสม และไม่ให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งเป็น 3 ขนาด คือ

1. ขนาดใหญ่กว่าที่ผู้วิจัยคำนวณ
2. ขนาดกลางที่ผู้วิจัยคำนวณ
3. ขนาดเล็กกว่าที่ผู้วิจัยคำนวณ

เพื่อเปรียบเทียบขนาดทั้ง 3 กลุ่มที่เข้าไปใช้บริการในอุทยานแห่งชาติ ว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกับจำนวนที่นักท่องเที่ยวเข้าไปประกอบกิจกรรมนันทนาการและได้รับประสบการณ์ที่เหมือนกันในอุทยานแห่งชาติตามที่ผู้วิจัยคำนวณได้หรือไม่ และใช้การทดสอบค่า (F - test) หากพบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าที่ระดับ .05 โดยการเปรียบเทียบการทดสอบจับคู่ค่าเฉลี่ยที่ไม่เกิน 3 กลุ่มผู้วิจัยจึงเลือกทำการทดสอบความแตกต่างโดยใช้ One-Way ANOVA และทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธี LSD

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 ทดสอบค่าเอฟ (F - test)

2.2 ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธี LSD

4. ปรับปรุงวิธีคำนวณ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำผลที่ได้มาสรุปถึงวิธีการคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม และแม่นยำมากน้อยเพียงใด หากเกิดข้อผิดพลาดผู้วิจัยจะได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขในด้านที่ศึกษาไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับจำนวนของผู้ประกอบกิจกรรม และทำการดำเนินการวิจัยในด้านนั้นใหม่ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมมากที่สุดโดยดูจากความสะดวกของจำนวนนักท่องเที่ยวกับการประกอบกิจกรรมนันทนาการว่ามีความเหมาะสมในปริมาณที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมได้หรือไม่ เพื่อให้เกิดอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

5. ขั้นสรุป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำผลมาสรุปทั้ง 5 ด้าน เพื่อหาจำนวนด้านที่น้อยที่สุดมาเป็นเกณฑ์ในการสร้างแบบสอบถาม และกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นยังทำการตรวจสอบทั้ง 5 ด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านกายภาพ โดยทำการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวไม่เกิน 80 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนนักท่องเที่ยวที่คำนวณได้จากการใช้พื้นที่ประกอบกิจกรรมนันทนาการ

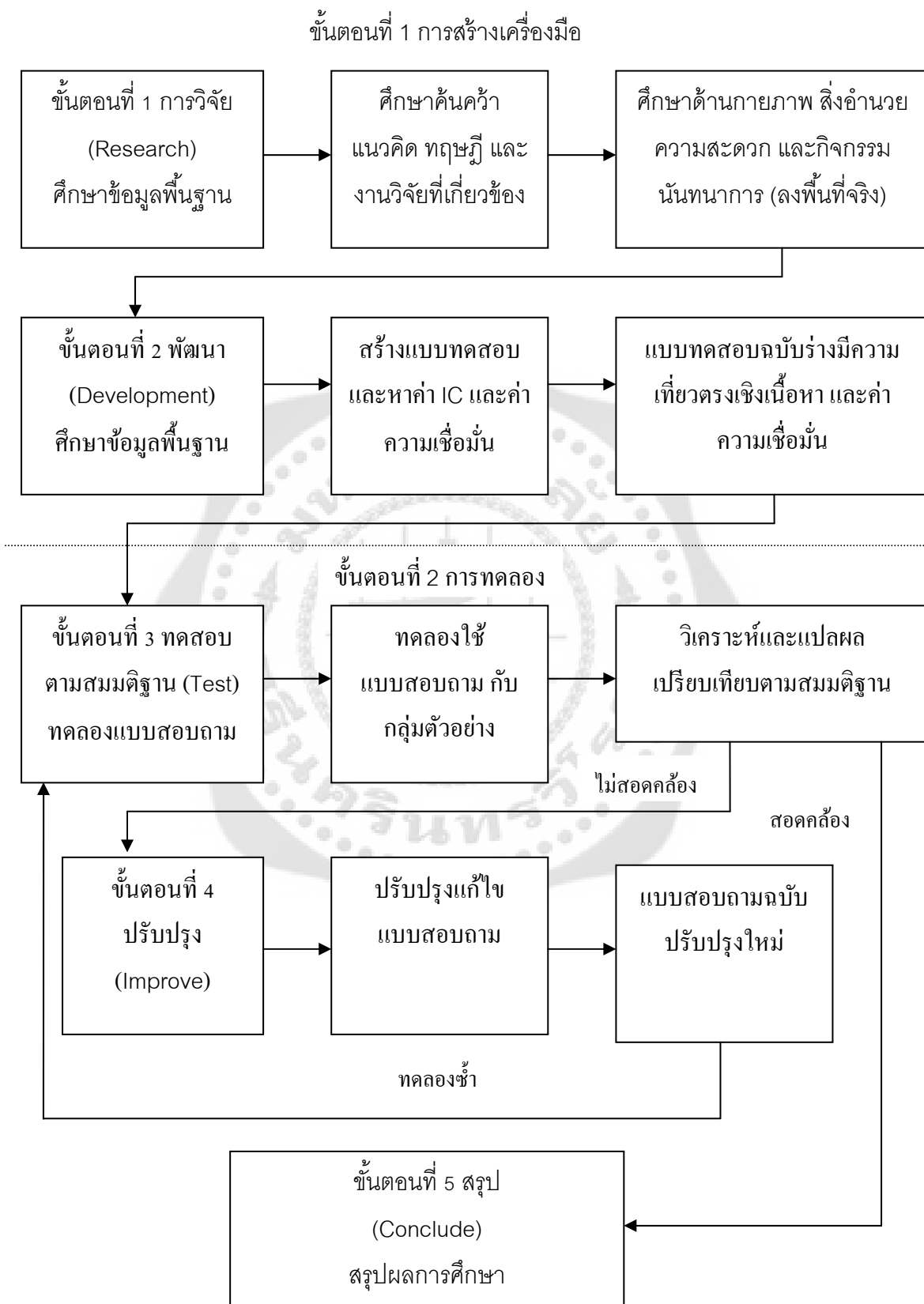
2. ด้านความรู้ ความเข้าใจ โดยทำการศึกษาความรู้ความเข้าใจของนักท่องเที่ยว ในเรื่องของการเตรียมตัว กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของการเข้ารับการบริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานโดยนักท่องเที่ยวจะต้องได้รับประสบการณ์ความรู้ ความเข้าใจในระดับมาก หลังจากที่ได้ประกอบกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวเลือกทำไปแล้ว

3. ด้านความปลอดภัย โดยผู้วิจัยให้เกิดอุบัติเหตุจากการประกอบกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จะต้องไม่เกินค่ามาตรฐานในการรองรับของสิ่งอำนวยความสะดวกในเขตอุทยานแห่งชาติที่มีรองรับให้กับนักท่องเที่ยว

5. ด้านความพึงพอใจ นักท่องเที่ยวจะต้องมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก หลังจากที่ได้ประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแล้ว

สรุปขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

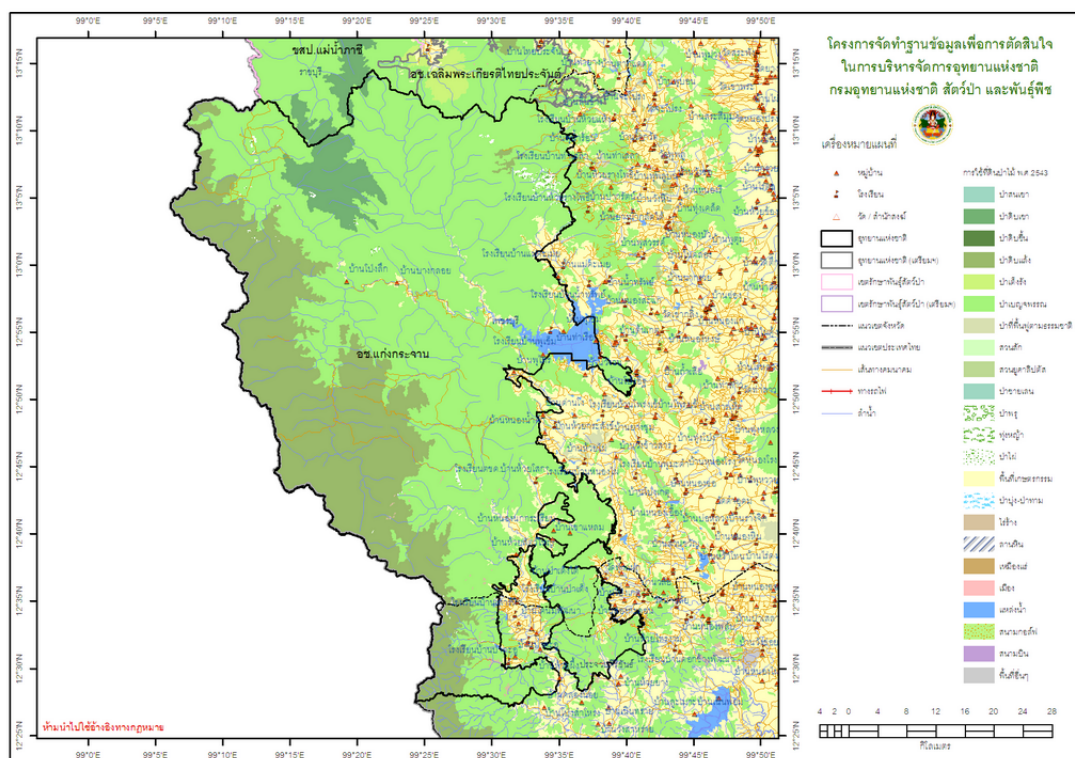
การวิจัยเรื่อง การคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยพื้นที่ศึกษาคือ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารข้อมูลจากพื้นที่จริง และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาพื้นที่ด้านนันทนาการในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี

1. ผลการศึกษาพื้นที่ด้านนันทนาการในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

จากการสำรวจภาคสนาม พื้นที่ด้านนันทนาการในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน พบว่าการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีแหล่งธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์ และมีกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจ จนทำให้มีการเสนออุทยานแห่งชาติแก่งกระจานขึ้นเป็นมรดกโลกจากการค้นพบจะเข้ น้ำจืดในแหล่งธรรมชาติ และจากการสัมภาษณ์นายจุฬารัตน์ เสนาช่วย ตำแหน่งเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน (หัวหน้าส่วนดูแลกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน) อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีเนื้อที่ครอบคลุมประมาณ 1.8 ล้านไร่ โดยมี นายกมล นวลใย เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยมีเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติทั้งหมด 20 คน แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 5 คน ลูกจ้างประจำ 7 คน และมีอาสาสมัคร 8 คน โดยทำหน้าที่คอยให้บริการนักท่องเที่ยว และป้องกันการทำผิดกฎระเบียบของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ซึ่ง อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดเกือบทั้งปี ในช่วงฤดูหนาวจะมีกิจกรรมนันทนาการที่เป็นที่นิยม คือ การชมทะเลหมอก ส่วนในช่วงหน้าร้อนกิจกรรมนันทนาการที่เป็นที่นิยม คือ กิจกรรมส่องนก ชมผีเสื้อ เป็นต้น และมีวัตถุประสงค์ที่ทางอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้ตั้งเป้าไว้เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวต้องได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวเหล่านี้กลับไป คือ

1. นักท่องเที่ยวต้องได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้นจากการมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
2. ต้องมีความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
3. นักท่องเที่ยวต้องได้รับความพึงพอใจต่อบริการที่ดีของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

ภาพประกอบ 4 แผนที่และจุดประกอบกิจกรรมนันทนาการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

ที่มา: <http://park.dnp.go.th/visitor/nationparkshow.php>.

ยกเว้นช่วงเดือน สิงหาคม – ตุลาคม ของทุกปี ซึ่งเป็นช่วง ฟันฟูธรรมชาติให้กลับมาสมบูรณ์ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวต่อไป โดยกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวสนใจเดินทางมา ทำกิจกรรมเป็นประจำคือ กิจกรรมสำรวจเส้นทางธรรมชาติ (ปัจจุบันถูกยกเลิก เนื่องจากมีการลักลอบ เขาไปล่าสัตว์ป่า) จึงทำให้หัวหน้าอุทยานฯ ส่งประกาศงดกิจกรรมสำรวจเส้นทางธรรมชาติ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและป้องกัน ส่วนกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นที่ยินยอมเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปทำกิจกรรม ได้แก่

กิจกรรมดูผีเสื้อ โดยมีจุดที่น่าสนใจสำหรับการดูผีเสื้ออยู่บนเส้นทางวังวน – พระเนินทุ่ง โดยเริ่มตั้งแต่กิโลเมตรที่ 10 เป็นต้นไป จะพบผีเสื้อตามสองข้างทาง บริเวณแอ่งน้ำมีผีเสื้อหนอนจำปีจุด แยก ผีเสื้อสะพายฟ้า ผีเสื้อวาวสีต่างฤดู ตามพุ่มไม้มีผีเสื้อกะลาสีธรรมดา ผีเสื้อสีตาลจุด ตาห้า ผีเสื้อข้างร้อน ตามกองมูลสัตว์มีผีเสื้อเหลืองหนามธรรมดา ผีเสื้อตาลหนามใหญ่ จากหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ กม. 4 (บ้านกว้าง) อาจพบผีเสื้อหางติ่งสะพายเขียวซึ่งเป็นผีเสื้อหายากชนิดหนึ่ง โดยช่วงเวลาที่เหมาะสมในการดูผีเสื้อ คือ ตั้งแต่เวลา 10.00 – 14.00 น. โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินสำรวจได้เอง หรือ ให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเป็นผู้นำในการสำรวจ และจำนวนที่เหมาะสมต่อการดูผีเสื้อแต่ละรอบไม่ควรเกิน 15 คน ต่อเจ้าหน้าที่ 1 คน (ยกเว้นกรณีเดินทางมาศึกษาเป็นหมู่คณะให้ติดต่อกับทางอุทยานฯ เป็นกรณีไป)

กิจกรรมดูนก เป็นจุดที่น่าสนใจสำหรับการดูนกส่วนใหญ่อยู่ตามเส้นทางสายวังวน-พระเนินทุ่ง บริเวณกิโลเมตรที่ 15 มีนกพญาปากกว้าง นกบั้งรอก นกหัวขวาน นกแก้วแล้ว และนกเงือกหลายชนิด ช่วงกิโลเมตรที่ 26 - 29 มีนกเสื้อแมลงหัวขาว นกกระรางหัวหงอก โดยเฉพาะนกกะลิงเขียดหางหนาม ซึ่งมักหากินรวมฝูงอยู่กับนกกระวังไพรปากแดงสัน จากบริเวณนี้เป็นต้นไป สามารถพบนกทางภาคเหนือ เช่น นกปรอดหัวดําขาว นกเสื้อแมลงปีกแดง นกกะลิงเขียดสีเทา ฯลฯ ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการดูนก คือ ตั้งแต่เวลา 07.00 - 10.00 น. และ 15.00 - 17.00 น. โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินสำรวจได้เอง หรือ ให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเป็นผู้นำในการสำรวจ และจำนวนที่เหมาะสมต่อการดูนกแต่ละรอบไม่ควรเกิน 15 คน ต่อเจ้าหน้าที่ 1 คน (ยกเว้นกรณีเดินทางมาศึกษาเป็นหมู่คณะให้ติดต่อกับทางอุทยานฯ เป็นกรณีไป)

กิจกรรมเขาพระเนินทุ่ง – จุดชมวิวกม. ที่ 36 เป็นอีกกิจกรรมยอดฮิตที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปเป็นจำนวนมาก อยู่ห่างจากทำการอุทยานแห่งชาติ 50 กิโลเมตร เป็นเขาที่สูงประมาณ 1,207 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง จึงมีความหนาวเย็นตลอดปี บนยอดเขาปกคลุมด้วยทุ่งหญ้าและไม่ต้นเล็กๆ ประกอบด้วยพืชพันธุ์ที่งดงามทั้งยามปกติ และยามมีทะเลหมอกในช่วงปลายฤดูฝน และต้นฤดูฝนหนาวที่งดงามที่สุดแห่งหนึ่ง การเดินเท้าขึ้นยอดเขาพระเนินทุ่งมี 2 เส้นทาง เส้นทางแรกเริ่มจาก กม. ที่ 27.5 ของเส้นทางสายวังวน-พระเนินทุ่ง โดยเดินข้ามลำธารหลายสายก่อนขึ้นถึงยอดเขา ใช้เวลาประมาณ 6 ชั่วโมง อีกเส้นทางหนึ่งเริ่มจากบริเวณ กม. ที่ 30 ของเส้นทางสายวังวน-

พะเนินทุ่ง ใช้เวลาเพียง 4 ชั่วโมง แต่ต้องข้ามเนินเขาหลายลูก ผู้สนใจต้องติดต่อขอเจ้าหน้าที่ช่วยนำทาง

เนื่องจากเส้นทางบ้านกว้าง-เขาพะเนินทุ่ง เป็นเส้นทางที่ลาดชัน บางช่วงแคบ ผ่านหน้าผา อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานจึงกำหนดเวลาขึ้น-ลงสำหรับรถยนต์ที่ใช้เส้นทางนี้ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และกำหนดให้รถกระบะบรรทุกผู้โดยสารได้ไม่เกิน 10 คน (ห้ามรถเก๋ง รถตู้โดยสารขึ้นเขาพะเนินทุ่งโดยเด็ดขาด) ดังนี้

นักท่องเที่ยวแบบไป – กลับ ไม่ค้างแรม กำหนดให้เดินทาง ดังนี้

- เวลาขึ้นจากบ้านกว้าง 05.30 น. -07.30 น.
- เวลาลงจากเขาพะเนินทุ่ง 09.00 น. -10.00 น. และ 16.00 น.-17.00 น.

นักท่องเที่ยวที่เดินทางเพื่อค้างแรมที่เขาพะเนินทุ่ง กำหนดให้เดินทาง ดังนี้

- เวลาขึ้นจากบ้านกว้าง 13.00 น. -15.00 น.
- เวลาลงจากเขาพะเนินทุ่ง 09.00 น. -10.00 น. และ 16.00 น.-17.00 น.

โดย ในระหว่าง วันที่ 1 สิงหาคม – 30 ตุลาคม ของทุกปี จะมีการกำหนดปิดการท่องเที่ยว และพักแรมเฉพาะบริเวณบ้านกว้างและเขาพะเนินทุ่ง และนอกจากนี้ยังมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในการค้างแรมไม่เกิน 200 คน ตามประกาศอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวควรที่จะทำการจองผ่าน เว็บไซต์ของอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืชก่อน เพื่อความสะดวกในการท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษากิจกรรมนันทนาการ

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ และจากการสังเกตพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ได้ผลสรุปดังนี้

แหล่งประกอบกิจกรรมนันทนาการ แหล่งประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมี 3 โซน ดังต่อไปนี้

1. บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
2. บริเวณบ้านกว้างแคมป์
3. บริเวณเขาพะเนินทุ่ง

กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมนันทนาการที่นิยมในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ได้แก่

1. กิจกรรมดูผีเสื้อ
2. กิจกรรมส่องนก

3. กิจกรรมชมธรรมชาติ

ส่วนกิจกรรมเส้นทางสำรวจธรรมชาติถูกยกเลิกเนื่องจากการลักลอบทำผิดกฎระเบียบของนักท่องเที่ยวโดยการล่าสัตว์ ทำให้มีการประกาศจากหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในการยกเลิกเส้นทางสำรวจธรรมชาติ เพื่อหาทางป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการใช้พื้นที่เพื่อล่าสัตว์

ตาราง 1 ปัจจัยชี้วัดขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

ปัจจัยชี้วัด	ตัวชี้วัด	มาตรฐานชี้วัด
ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก (PCC)		
1. พื้นที่การใช้ประโยชน์กิจกรรมนันทนาการ	- พื้นที่บริเวณจุดชมทิวทัศน์	- 2 ตร.ม./คน ^{1/}
2. การคมนาคม	- พื้นที่ลานจอดรถ	- ไม่น้อยกว่า 12 ตร.ม./คัน ^{2/}
3. บ้านพักนักท่องเที่ยว/เต็นท์	- จำนวนเตียงของที่พัก - ขนาดพื้นที่ลานกางเต็นท์	- จำนวนเตียงของที่พักในปัจจุบัน - ลานกางเต็นท์ 10 ตร.ม./เต็นท์ 3 คน ^{1/}
4. ห้องอาบน้ำ/ห้องสุขา	- จำนวนห้องอาบน้ำ - จำนวนห้องสุขา - ขนาดพื้นที่ห้องน้ำ/ห้องสุขา	- จำนวนห้องอาบน้ำ/ห้องสุขาในปัจจุบัน - ห้องอาบน้ำรวมกับห้องสุขา ขนาดพื้นที่ ไม่ต่ำกว่า 1.50 ตร.ม./1 ห้อง ^{3/} - ห้องอาบน้ำแยกห้องสุขา ขนาดพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 0.90 ตร.ม./1 ห้อง ^{3/}

ที่มา: 1. การสำรวจภาคสนามของผู้วิจัย.

2. ประกาศกฎกระทรวง ฉบับที่ 41 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522.

3. ประกาศกฎกระทรวง ฉบับที่ 39 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522.

1.1 ด้านกายภาพ

เพื่อให้ทราบขีดความสามารถสูงสุดในการรองรับได้ของพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถเอื้อให้เกิดกิจกรรมนันทนาการตามต้องการได้

1.1.1 ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ โซนที่ 1 บริเวณริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน

อุทยานแห่งชาติได้จัดเตรียมสถานที่กางเต็นท์และอุปกรณ์สำหรับกางเต็นท์ไว้บริการนักท่องเที่ยว โดยการสำรวจที่พักเต็นท์สามารถติดสอบถามรายละเอียดและสำรวจที่พักได้กับทางอุทยานแห่งชาติโดยตรง จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ลานกางเต็นท์ที่อุทยานแห่งชาติจัดเตรียมไว้บริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยวริมอ่างเก็บน้ำแก่งกระจาน (A)

ภาพประกอบ 5 ลานกางเต็นท์ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ โซนที่ 1 ริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน

$$PCC \text{ พื้นที่ลานกางเต็นท์ (คน/วัน)} = \frac{\text{ขนาดของพื้นที่ (ตร.ม.)} \times 3 \text{ คน/เต็นท์}}{\text{ค่ามาตรฐาน 10 ตร.ม./เต็นท์}}$$

จากการศึกษาพื้นที่จริงได้ขนาดพื้นที่เท่ากับ 850 ตารางเมตร เมื่อนำมาคำนวณพบว่าสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวน 255 คน แต่เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม จึงควรใช้พื้นที่ไม่เกินร้อยละ 80 ทำให้พื้นที่ควรรองรับนักท่องเที่ยวที่จำนวน 200 คน/วัน

1.1.2 ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ โซนที่ 2 บริเวณริมอ่างเก็บน้ำแก่งกระจาน

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ลานกางเต็นท์ที่อุทยานแห่งชาติจัดเตรียมไว้บริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยวริมอ่างเก็บน้ำแก่งกระจาน (B)

ภาพประกอบ 6 ลานกางเต็นท์ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ โซนที่ 2 ริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน

$$\text{PCC พื้นที่ลานกางเต็นท์ (คน/วัน)} = \frac{\text{ขนาดของพื้นที่ (ตร.ม.)} \times 3 \text{ คน/เต็นท์}}{\text{ค่ามาตรฐาน 10 ตร.ม./เต็นท์}}$$

จากการศึกษาพื้นที่จริงได้ขนาดพื้นที่เท่ากับ 535 ตารางเมตร เมื่อนำมาคำนวณพบว่าสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวน 160 คน แต่เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม จึงควรใช้พื้นที่ไม่เกินร้อยละ 80 ทำให้พื้นที่ควรรองรับนักท่องเที่ยวที่จำนวน 125 คน/วัน

1.1.3 ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ บ้านกว้างแคมป์

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ลานกางเต็นท์ที่อุทยานแห่งชาติจัดเตรียมไว้บริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยวบ้านกว้างแคมป์

ภาพประกอบ 7 ลานกางเต็นท์บริเวณบ้านกว้างแคมป์

$$\text{PCC พื้นที่ลานกางเต็นท์ (คน/วัน)} = \frac{\text{ขนาดของพื้นที่ (ตร.ม.)} \times 3 \text{ คน/เต็นท์}}{\text{ค่ามาตรฐาน 10 ตร.ม./เต็นท์}}$$

จากการศึกษาพื้นที่จริงได้ขนาดพื้นที่เท่ากับ 1,000 ตารางเมตร เมื่อนำมาคำนวณพบว่าสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวน 300 คน แต่เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม จึงควรใช้พื้นที่ไม่เกินร้อยละ 80 ทำให้พื้นที่ควรรองรับนักท่องเที่ยวที่จำนวน 240 คน/วัน

1.1.4 ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ เขापะเนินทุ่ง

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ลานกางเต็นท์ที่อุทยานแห่งชาติจัดเตรียมไว้บริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเขापะเนินทุ่ง

ภาพประกอบ 8 ลานกางเต็นท์ บริเวณเขापะเนินทุ่ง

$$PCC \text{ พื้นที่ลานกางเต็นท์ (คน/วัน)} = \frac{\text{ขนาดของพื้นที่ (ตร.ม.)} \times 3 \text{ คน/เต็นท์}}{\text{ค่ามาตรฐาน 10 ตร.ม./เต็นท์}}$$

จากการศึกษาพื้นที่จริงได้ขนาดเท่ากับ 835 ตารางเมตร เมื่อนำมาคำนวณพบว่า สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวน 250 คน แต่เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม จึงควรใช้พื้นที่ไม่เกินร้อยละ 80 ทำให้พื้นที่ควรรองรับนักท่องเที่ยวที่จำนวน 200 คน/วัน

สรุป

จากการคำนวณพื้นที่ลานกางเต็นท์ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานทั้ง 4 แห่ง ในเรื่องของการรองรับการทำการกิจกรรมค้างคืนของนักท่องเที่ยว มีดังต่อไปนี้

ตาราง 2 จำนวน (คน) ต่อการใช้พื้นที่ในการประกอบกิจกรรมค้างแรมในเขตอุทยานแห่งชาติ
แก่งกระจาน

จุดกางเต็นท์	จำนวน สูงสุด / คน	ปริมาณที่ยอมรับได้ / คน (ไม่เกินร้อยละ 80)	จำนวนการ ใช้จริง / คน	ผลกระทบ
1. ลานกางเต็นท์ที่ทำการ อุทยานแห่งชาติ โซนที่ 1 ริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่ง กระจาน	255	200	น้อยกว่า 200	ต่ำกว่าปริมาณ ที่ยอมรับได้
2. ลานกางเต็นท์ที่ทำการ อุทยานแห่งชาติ โซนที่ 2 ริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่ง กระจาน	160	125	น้อยกว่า 125	ต่ำกว่าปริมาณ ที่ยอมรับได้
3. ลานกางเต็นท์บริเวณบ้าน กว้างแคมป์	300	240	น้อยกว่า 240	ต่ำกว่าปริมาณ ที่ยอมรับได้
4. ลานกางเต็นท์บริเวณเขา พะเนินทุ่ง	250	200	น้อยกว่า 200	ต่ำกว่าปริมาณ ที่ยอมรับได้

จากตาราง 2 พบว่า ปริมาณการใช้พื้นที่ในการรองรับการทำกิจกรรมนันทนาการในลานกางเต็นท์ทั้ง 4 แห่ง ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานยังอยู่ในปริมาณที่รองรับได้ และไม่เกิดผลกระทบต่อการทำกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยว

1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

การศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ซึ่งประกอบด้วย 3 โซน ผู้วิจัยได้ใช้รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในแต่ละโซน ดังมีรายการดังต่อไปนี้

ตาราง 3 สิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติ โซนที่ 1 และ 2 บริเวณริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงผลหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
1	ป้ายบอกทางเข้าถึง	/		จำนวน 10 ป้าย
2	สิ่งทีบ่งบอกว่าถึงจุดท่องเที่ยว	/		ป้ายสื่อความหมายของจุดท่องเที่ยว
3	ศูนย์ข้อมูลอุทยานฯ	/		จำนวน 1 ศูนย์
4	ห้องสุขาและห้องอาบน้ำ	/		จำนวน 2 หลัง จำนวน 20 ห้อง
5	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	/		ร้านอาหารสวัสดิการอุทยานฯ 1 หลัง
6	ร้านขายของที่ระลึก		/	
7	ลานกางเต็นท์	/		เต็นท์แบบนอน 3 คน/เต็นท์ จำนวน 50 หลัง
8	การกำหนดเส้นทางเดินในบริเวณอุทยานฯ นั้นมีลูกศรชี้ทาง	/		มีเส้นทางและมีลูกศรชี้ทาง
9	เจ้าหน้าที่อุทยาน	/		จำนวน 5 ท่าน
10	การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานฯ และป้ายสื่อความหมาย	/		จำนวน 6 ป้าย
11	การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยวต่างๆ ในอุทยานฯ	/		จำนวน 1 ผัง
12	ลานจอดรถ	/		มากกว่า 30 คัน สำหรับ รถตู้และรถยนต์ส่วนบุคคลได้ และมากกว่า 5 คัน สำหรับรถบัส

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงผลหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
13	มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	/		มีทั้งหมด 3 จุด จำนวนมากกว่า 50 คน
14	การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานฯ	/		ป้ายสื่อความหมาย จำนวน 1 ป้าย
15	การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	/		มีการปรับปรุงข้อมูลเสมอ ดำเนินงานโดยกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช
16	การดูแลทำความสะอาดบริเวณอุทยานฯ	/		พื้นที่ส่วนบริเวณริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน มีเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ตรวจทำความสะอาด ส่วนพื้นที่ลานกางเต็นท์ ดูแลโดยเจ้าหน้าที่อุทยานฯ และนักท่องเที่ยว
17	นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	/		สามารถเดินได้ในบริเวณที่กำหนด โดยมีป้ายสื่อความหมายบอกทาง

จากตาราง 3 การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน บริเวณอ่างเก็บน้ำริมเขื่อนแก่งกระจาน พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 16 รายการ มีการดำเนินการเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยว และไม่มีจำนวน 1 รายการ คือ ร้านขายของที่ระลึก

ภาพป้ายบอกทาง

ภาพทางเข้าอุทยานฯ

ภาพศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ภาพลานจอดรถ

ภาพป้ายติดต่อบ้านพัก

ภาพกฎระเบียบ ข้อบังคับ

ภาพลานกางเต็นท์

ภาพห้องอาบน้ำ – สุขา

ภาพประกอบ 9 สิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณโซนที่ 1 และ 2 ริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน

ตาราง 4 สิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติบริเวณบ้านกว้าง

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงผลหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
1	ป้ายบอกทางเข้าถึง	/		จำนวน 4 ป้าย
2	สิ่งที่บ่งบอกว่าถึงจุดท่องเที่ยว	/		ป้ายสื่อความหมายของจุดท่องเที่ยว
3	ศูนย์ข้อมูลอุทยานฯ	/		จำนวน 1 ศูนย์
4	ห้องสุขาและห้องอาบน้ำ	/		จำนวน 2 หลัง ผู้ชาย 1 หลัง แบ่งเป็น ห้องสุขา 3 ห้อง ห้องอาบน้ำ 3 ห้อง และผู้หญิง 1 หลัง แบ่งเป็นห้องสุขา 3 ห้อง ห้องอาบน้ำ 3 ห้อง
5	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	/		ร้านอาหารสวัสดิการอุทยานฯ 1 หลัง
6	ร้านขายของที่ระลึก		/	
7	ลานกางเต็นท์	/		เต็นท์แบบนอน 3 คน/เต็นท์ จำนวน 60 หลัง
8	การกำหนดเส้นทางเดินในบริเวณ อุทยานฯ นั้นมีลูกศรชี้ทาง	/		มีเส้นทางและมีลูกศรชี้ทาง
9	เจ้าหน้าที่อุทยาน	/		จำนวน 3 ท่าน
10	การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับแหล่ง ท่องเที่ยวในอุทยานฯ และป้ายสื่อ ความหมาย	/		จำนวน 2 ป้าย
11	การมีผังแสดงภาพรวมของจุด ท่องเที่ยวต่างๆ ในอุทยานฯ	/		จำนวน 1 ผัง
12	ลานจอดรถ	/		มากกว่า 15 คัน สำหรับ รถตู้และ รถยนต์ส่วนบุคคลได้ และ 3 คัน สำหรับรถบัส
13	มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	/		มีทั้งหมด 2 จุด จำนวนมากกว่า 40 คน
14	การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่ง ท่องเที่ยวในอุทยานฯ	/		ป้ายสื่อความหมาย จำนวน 1 ป้าย

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงผลหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
15	การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	/		มีการปรับปรุงข้อมูลเสมอ ดำเนินงานโดยกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช
16	การดูแลทำความสะอาดบริเวณอุทยานฯ	/		พื้นที่ส่วนบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ดูแลทำความสะอาด ส่วนพื้นที่ลานกางเต็นท์ ดูแลโดยเจ้าหน้าที่อุทยานฯ และนักท่องเที่ยว
17	นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ตามแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานฯ	/		สามารถเดินได้ในบริเวณที่กำหนด โดยมีป้ายสื่อความหมายบอกทาง

จากตาราง 4 การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน บริเวณบ้านกร่าง พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 16 รายการ มีการดำเนินการเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยว และไม่มีจำนวน 1 รายการ คือ ร้านขายของที่ระลึก

ภาพศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ภาพร้านค้าสวัสดิการ

ภาพเวลาขึ้น - ลง

ภาพกฎระเบียบ ข้อบังคับ

ภาพลานกางเต็นท์

ภาพห้องอาบน้ำ - สุขา

ภาพบ้านพักอุทยาน

ภาพศูนย์เยาวชนบ้านกว้าง

ภาพประกอบ 10 สิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณบ้านกว้าง

ตาราง 5 สิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติบริเวณเขาพะเนินทุ่ง

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงผลหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
1	ป้ายบอกทางเข้าถึง	/		จำนวน 1 ป้าย
2	สิ่งที่เป็นบอกว่าถึงจุดท่องเที่ยว	/		ป้ายสื่อความหมายของจุดท่องเที่ยว
3	ศูนย์ข้อมูลอุทยานฯ	/		จำนวน 1 ศูนย์
4	ห้องสุขาและห้องอาบน้ำ	/		จำนวน 2 หลัง ผู้ชาย 1 หลัง แบ่งเป็น ห้องสุขา 3 ห้อง ห้องอาบน้ำ 3 ห้อง และผู้หญิง 1 หลัง แบ่งเป็นห้องสุขา 3 ห้อง ห้องอาบน้ำ 3 ห้อง
5	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	/		ร้านอาหารสวัสดิการอุทยานฯ 1 หลัง
6	ร้านขายของที่ระลึก		/	
7	ลานกางเต็นท์	/		เต็นท์แบบนอน 3 คน/เต็นท์ จำนวน 50 หลัง
8	การกำหนดเส้นทางเดินในบริเวณ อุทยานฯ นั้นมีลูกศรชี้ทาง	/		มีเส้นทางและมีลูกศรชี้ทาง
9	เจ้าหน้าที่อุทยาน	/		จำนวน 2 ท่าน
10	การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับแหล่ง ท่องเที่ยวในอุทยานฯ และป้ายสื่อ ความหมาย	/		จำนวน 3 ป้าย
11	การมีผังแสดงภาพรวมของจุด ท่องเที่ยวต่างๆ ในอุทยานฯ	/		จำนวน 1 ผัง
12	ลานจอดรถ	/		มากกว่า 15 คัน สำหรับรถยนต์ส่วนบุคคลได้
13	มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	/		มีทั้งหมด 2 จุด จำนวนมากกว่า 70 คน
14	การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่ง ท่องเที่ยวในอุทยานฯ	/		ป้ายสื่อความหมาย จำนวน 1 ป้าย

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงผลหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
15	การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	/		มีการปรับปรุงข้อมูลเสมอ ดำเนินงานโดยกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช
16	การดูแลทำความสะอาดบริเวณอุทยานฯ	/		พื้นที่ส่วนบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ดูแลทำความสะอาด ส่วนพื้นที่ลานกางเต็นท์ ดูแลโดยเจ้าหน้าที่อุทยานฯ และนักท่องเที่ยว
17	นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ตามแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานฯ	/		สามารถเดินได้ในบริเวณที่กำหนด โดยมีป้ายสื่อความหมายบอกทาง

จากตาราง 5 การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน บริเวณบ้านกร่าง พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 16 รายการ มีการดำเนินการเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยว และไม่มีจำนวน 1 รายการ คือ ร้านขายของที่ระลึก

ภาพศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ภาพร้านค้าสวัสดิการ

ภาพป้ายบอกจุดชมวิว

ภาพป้ายบอกทางไปจุดชมวิว

ภาพป้ายบอกแหล่งท่องเที่ยว

ภาพทางขึ้น – ลง สำหรับรถเข็น

ภาพป้ายสื่อความหมาย

ภาพจุดชมวิว กม. ที่ 36

ภาพประกอบ 11 สิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณเขาพะเนินทุ่ง

สรุปผลการศึกษาพื้นที่ด้านนันทนาการในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

จากการศึกษาพื้นที่ด้านนันทนาการในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในด้านกายภาพ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการทำกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยว โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามในการศึกษาผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวในการใช้พื้นที่ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการที่เป็นที่นิยมในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

ตาราง 6 สรุปกิจกรรมนันทนาการและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม

กิจกรรม	จำนวนที่เหมาะสม	หมายเหตุ
กิจกรรมเส้นทางขึ้นเขาพะเนินทุ่ง	ไม่เกินจำนวน 10 คน / คับ	อนุญาตให้ขึ้นเฉพาะรถกระบะเท่านั้นเพื่อความปลอดภัย
กิจกรรมดูผีเสื้อ	จำนวนไม่เกิน 15 คน	นักท่องเที่ยว 15 คน / เจ้าหน้าที่ 1 คน
กิจกรรมส่องนก	จำนวนไม่เกิน 15 คน	นักท่องเที่ยว 15 คน / เจ้าหน้าที่ 1 คน

ผู้วิจัยจึงได้สรุปจำนวนที่เหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการเพื่อใช้สร้างแบบสอบถามในการศึกษาด้านต่างๆ ทั้ง 3 ด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ได้แก่

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ เพื่อศึกษานักท่องเที่ยวที่เข้าไปประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานว่ามีความรู้ ความเข้าใจ อยู่ในระดับใด
 2. ด้านความปลอดภัย เพื่อศึกษาความปลอดภัยในการประกอบกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยว
 3. ด้านความพึงพอใจ เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเดินทางไปท่องเที่ยวและประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
- โดยจากข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวและประกอบกิจกรรมนันทนาการที่จะศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อทำการเปรียบเทียบในด้านต่างๆ ดังนี้

1. กลุ่มขนาดเล็ก จำนวนไม่เกิน 10 คน
2. กลุ่มขนาดกลาง จำนวน 11 – 20 คน
3. กลุ่มขนาดใหญ่ จำนวน 20 คนขึ้นไป

ผลการออกแบบพัฒนาแบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ

การหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านความปลอดภัย และด้านความพึงพอใจ โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยหรือไม่ แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) โดยกำหนดเกณฑ์การเลือกข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม ผลปรากฏ ดังตาราง

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IC) ด้านความรู้ ความเข้าใจ

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IC	แปลผล
	1	2	3	4	5			
1	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2	1	0	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
3	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
4	1	1	1	0	1	4	0.80	ใช้ได้
5	1	-1	1	1	1	3	0.60	ใช้ได้
6	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
7	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
8	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
9	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
10	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

จากตาราง 7 พบว่า ความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถามด้านความรู้ ความเข้าใจ จำนวน 10 ข้อ โดยนำมาคำนวณหาค่า IC (Index of Congruency) กำหนดเกณฑ์การเลือกข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป มีเกณฑ์สอดคล้องตั้งแต่ 0.60 – 1.00 จำนวน 10 ผู้วิจัยจึงนำข้อที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าว นำมาสร้างแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูลต่อไป

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
คุณภาพเครื่องมือ (IC) ด้านปลอดภัย

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IC	แปลผล
	1	2	3	4	5			
1	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3	1	1	1	0	0	3	0.60	ใช้ได้
4	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
5	1	1	1	-1	1	3	0.60	ใช้ได้
6	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
7	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
8	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
9	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
10	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

จากตาราง 8 พบว่า ความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถามด้านปลอดภัย จำนวน 10 ข้อ โดยนำมาคำนวณหาค่า IC (Index of Congruency) กำหนดเกณฑ์การเลือกข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป มีเกณฑ์สอดคล้องตั้งแต่ 0.60 – 1.00 จำนวน 10 ผู้วิจัยจึงนำข้อที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าว นำมาสร้างแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูลต่อไป

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
คุณภาพเครื่องมือ (IC) ด้านความพึงพอใจ

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IC	แปลผล
	1	2	3	4	5			
1	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
4	1	0	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
5	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
6	1	1	1	0	1	4	0.80	ใช้ได้
7	1	1	1	0	1	4	0.80	ใช้ได้
8	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
9	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
10	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
11	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

จากตาราง 9 พบว่า ความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถามด้านความพึงพอใจ จำนวน 11 ข้อ โดยนำมาคำนวณหาค่า IC (Index of Congruency) กำหนดเกณฑ์การเลือกข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป มีเกณฑ์สอดคล้องตั้งแต่ 0.80 – 1.00 จำนวน 11 ผู้วิจัยจึงนำข้อที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าว นำมาสร้างแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูลต่อไป

สรุปจากการหาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการ สำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านความปลอดภัย และด้านความพึงพอใจ ผู้วิจัยจึงนำมาสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลของนักท่องเที่ยวในการเข้าไปใช้บริการของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ผลการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ แก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ผลจากแบบสอบถามพื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ
แก่งกระจาน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีจำนวนทั้งสิ้น 400
คน ซึ่งได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2558 ถึงเดือนเมษายน 2559 ผู้วิจัย
นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ และจำนวน
- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ
- ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัย
- ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
- ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนด
สัญลักษณ์ต่างๆ ในการแปลความหมายดังนี้

- n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
- $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
- S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- F แทน ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ในการแจกแจงความถี่แบบเอฟ (F-distribution)
- P แทน ความน่าจะเป็นหรือโอกาส (Probability)
- * แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ จำนวน สถานภาพ และรายได้ โดยแจกแจงเป็นค่าร้อยละในรูปตารางประกอบความเรียง

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ จำนวน สถานภาพ และรายได้ (n = 400)

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	167	41.75
หญิง	233	58.25
รวม	400	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	54	13.50
21 – 30 ปี	235	58.75
31 – 40 ปี	85	21.25
40 ปีขึ้นไป	26	6.50
รวม	400	100.00
จำนวน		
1 – 10 คน	265	66.25
11 – 20 คน	38	9.50
20 คนขึ้นไป	97	24.25
รวม	400	100.00

จากตาราง 10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวเพศชายจำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 และเพศหญิง จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 58.25

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 อายุ 21 – 30 ปี จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 58.75 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.25 และอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวจำนวน 1 – 10 คน จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 66.25 จำนวนที่เดินทางไปท่องเที่ยว 11 – 20 คน จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 และจำนวนที่เดินทางไปท่องเที่ยว 20 คนขึ้นไป จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.25

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติโดยรวม (n = 400)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
1. ท่านทราบว่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ	3.78	0.81	มาก
2. ท่านทราบกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าใช้บริการ</u> อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.67	0.90	มาก
3. ท่านมีการเตรียมตัว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยัง อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.98	0.78	มาก
4. การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ	4.34	0.62	มาก
5. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าพักค้าง</u> คืน ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.78	0.89	มาก
6. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.61	0.80	มาก
7. ท่านรู้จักสถานที่ต่างๆ ภายในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.51	0.91	มาก
8. การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว	4.22	0.66	มาก
9. ท่านสามารถ ถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ให้ผู้อื่นทราบได้	3.90	0.84	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
10. ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจาก ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.03	0.73	มาก
รวม	3.88	0.54	มาก

จากตาราง 11 แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.54) หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความรู้ ความเข้าใจในการเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.66) และท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ เพศชาย (n = 167)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
1. ท่านทราบว่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีการ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายใน อุทยานฯ	3.86	0.81	มาก
2. ท่านทราบกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าใช้บริการ</u> อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.70	0.98	มาก
3. ท่านมีการเตรียมตัว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยัง อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.00	0.79	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
4. การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ	4.31	0.63	มาก
5. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการเข้าพัก ค้างคืน ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.78	0.93	มาก
6. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการประกอบ กิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.64	0.81	มาก
7. ท่านรู้จักสถานที่ต่างๆ ภายในอุทยานแห่งชาติแก่ง กระจาน	3.42	0.94	ปานกลาง
8. การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริม ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว	4.07	0.68	มาก
9. ท่านสามารถ ถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ให้ผู้อื่นทราบได้	3.89	0.93	มาก
10. ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจาก ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.93	0.75	มาก
รวม	3.86	0.58	มาก

จากตาราง 12 แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ เพศชาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.58) หมายถึง นักท่องเที่ยวเพศชายมีความรู้ ความเข้าใจในการเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เพศชาย พบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.68) และท่านมีการเตรียมตัว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ เพศหญิง (n = 233)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
1. ท่านทราบว่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ	3.72	0.81	มาก
2. ท่านทราบกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าใช้บริการ</u> อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.64	0.83	มาก
3. ท่านมีการเตรียมตัว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยัง อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.97	0.77	มาก
4. การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ	4.36	0.61	มาก
5. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าพักค้าง</u> คืน ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.77	0.86	มาก
6. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.59	0.79	มาก
7. ท่านรู้จักสถานที่ต่างๆ ภายในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.58	0.88	มาก
8. การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว	4.32	0.63	มาก
9. ท่านสามารถ ถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ให้ผู้อื่นทราบได้	3.91	0.78	มาก
10. ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.09	0.71	มาก
รวม	3.89	0.51	มาก

จากตาราง 13 แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ เพศหญิง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.51) หมายถึง นักท่องเที่ยวเพศหญิงมีความรู้ ความเข้าใจในการเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่กระงานในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เพศหญิง พบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.63) และท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่กระงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุต่ำกว่า 20 ปี (n = 54)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
1. ท่านทราบว่าอุทยานแห่งชาติแก่กระงาน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ	4.02	0.88	มาก
2. ท่านทราบกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าใช้บริการ</u> อุทยานแห่งชาติแก่กระงาน	3.87	0.99	มาก
3. ท่านมีการเตรียมตัว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยัง อุทยานแห่งชาติแก่กระงาน	3.91	0.78	มาก
4. การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ	4.39	0.63	มาก
5. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าพัก</u> ค้างคืน ในอุทยานแห่งชาติแก่กระงาน	3.96	0.82	มาก
6. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการประกอบกิจกรรม นันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่กระงาน	3.69	0.77	มาก
7. ท่านรู้จักสถานที่ต่างๆ ภายในอุทยานแห่งชาติแก่กระงาน	3.65	1.03	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
8. การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริม ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว	4.13	0.73	มาก
9. ท่านสามารถ ถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติแก่กระเจาน ให้ผู้อื่นทราบได้	3.89	0.90	มาก
10. ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจาก ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่กระเจาน	4.00	0.75	มาก
รวม	3.95	0.58	มาก

จากตาราง 14 แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุต่ำกว่า 20 ปี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.58) หมายถึง นักท่องเที่ยวอายุต่ำกว่า 20 ปี มีความรู้ ความเข้าใจในการเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่กระเจานในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.73) และท่านทราบว่าอุทยานแห่งชาติแก่กระเจาน มีการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.88) ตามลำดับ

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุ 21 – 30 ปี (n = 235)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
1. ท่านทราบว่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ	3.94	0.71	มาก
2. ท่านทราบกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าใช้บริการ</u> อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.78	0.86	มาก
3. ท่านมีการเตรียมตัว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.08	0.75	มาก
4. การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ	4.36	0.60	มาก
5. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าพักค้าง</u> คืน ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.88	0.89	มาก
6. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.74	0.75	มาก
7. ท่านรู้จักสถานที่ต่างๆ ภายในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.63	0.85	มาก
8. การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว	4.24	0.66	มาก
9. ท่านสามารถ ถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ให้ผู้อื่นทราบได้	4.00	0.82	มาก
10. ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.00	.073	มาก
รวม	3.96	0.52	มาก

จากตาราง 15 แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุ 21 – 30 ปี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.52) หมายถึง นักท่องเที่ยวอายุ 21 – 30 ปี มีความรู้ ความเข้าใจในการเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.60) รองลงมา คือ การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.66) และท่านมีการเตรียมตัว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุ 31 – 40 ปี (n = 85)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
1. ท่านทราบว่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ	3.46	0.65	ปานกลาง
2. ท่านทราบกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าใช้บริการ</u> อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.38	0.82	ปานกลาง
3. ท่านมีการเตรียมตัว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.80	0.74	มาก
4. การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ	4.26	0.62	มาก
5. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าพักค้าง</u> คืน ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.44	0.84	ปานกลาง
6. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.32	0.82	ปานกลาง
7. ท่านรู้จักสถานที่ต่างๆ ภายในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.15	0.87	ปานกลาง

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
8. การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริม ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว	4.17	0.69	มาก
9. ท่านสามารถ ถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติแก่กระเจาน ให้ผู้อื่นทราบได้	3.58	0.78	มาก
10. ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจาก ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่กระเจาน	4.03	0.73	มาก
รวม	3.66	0.47	มาก

จากตาราง 16 แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุ 31 – 40 ปี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.47) หมายถึง นักท่องเที่ยวอายุ 31 – 40 ปี มีความรู้ ความเข้าใจในการเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่กระเจานในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.69) และท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่กระเจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุ 40 ปีขึ้นไป (n = 26)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
1. ท่านทราบว่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ	2.89	1.07	ปานกลาง
2. ท่านทราบกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าใช้บริการ</u> อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.15	0.88	ปานกลาง
3. ท่านมีการเตรียมตัว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยัง อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.85	1.04	มาก
4. การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ	4.31	0.74	มาก
5. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าพัก</u> ค้างคืน ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.58	0.95	มาก
6. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.23	0.82	ปานกลาง
7. ท่านรู้จักสถานที่ต่างๆ ภายในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.35	0.98	ปานกลาง
8. การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว	4.35	0.49	มาก
9. ท่านสามารถ ถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ให้ผู้อื่นทราบได้	4.08	0.84	มาก
10. ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.27	0.66	มาก
รวม	3.70	0.59	มาก

จากตาราง 17 แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุ 40 ปี ขึ้นไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.59) หมายถึง นักท่องเที่ยวอายุ 40 ปีขึ้นไป มีความรู้ ความเข้าใจในการเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็น การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.49) รองลงมา คือ การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.74) และท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากท่องเที่ยวในอุทยาน แห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.66) ตามลำดับ

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติ จำนวน 1 – 10 คน (n = 265)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
1. ท่านทราบว่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีการ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายใน อุทยานฯ	3.66	0.78	มาก
2. ท่านทราบกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าใช้บริการ</u> อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.49	0.86	ปานกลาง
3. ท่านมีการเตรียมตัว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยัง อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.00	0.79	มาก
4. การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ	4.33	0.60	มาก
5. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าพัก</u> ค้างคืน ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.65	0.91	มาก
6. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการประกอบ กิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.50	0.83	มาก
7. ท่านรู้จักสถานที่ต่างๆ ภายในอุทยานแห่งชาติแก่ง กระจาน	3.36	0.88	ปานกลาง

ตาราง 18 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
8. การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริม ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว	4.22	0.71	มาก
9. ท่านสามารถ ถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติแก่กระแจน ให้ผู้อื่นทราบได้	3.81	0.82	มาก
10. ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจาก ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่กระแจน	3.96	0.75	มาก
รวม	3.80	0.55	มาก

จากตาราง 18 แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จำนวนกลุ่ม
นักท่องเที่ยว 1 – 10 คน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.55) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่
เดินทางมาท่องเที่ยวจำนวน 1 – 10 คน มีความรู้ ความเข้าใจในการเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยาน
แห่งชาติแก่กระแจนในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือเป็นการ
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.60) รองลงมา คือ การท่องเที่ยว
ในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว อยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.71) และท่านมีการเตรียมตัว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่
กระแจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จำนวน 11 – 20 คน (n = 38)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
1. ท่านทราบว่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ	3.95	0.90	มาก
2. ท่านทราบกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าใช้บริการ</u> อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.13	0.81	มาก
3. ท่านมีการเตรียมตัว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.79	0.74	มาก
4. การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ	4.24	0.59	มาก
5. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการ <u>เข้าพักค้าง</u> คืน ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.03	0.82	มาก
6. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.82	0.69	มาก
7. ท่านรู้จักสถานที่ต่างๆ ภายในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.95	0.96	มาก
8. การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว	4.24	0.49	มาก
9. ท่านสามารถ ถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ให้ผู้อื่นทราบได้	4.08	0.78	มาก
10. ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.16	0.68	มาก
รวม	4.04	0.53	มาก

จากตาราง 19 แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จำนวนกลุ่มนักท่องเที่ยว 11 – 20 คน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.53) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจำนวน 11 – 20 คน มีความรู้ ความเข้าใจในการเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.59) และการท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.49) รองลงมา คือ ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.68) และท่านทราบกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการเข้าใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จำนวน 20 คนขึ้นไป (n = 97)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
1. ท่านทราบว่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ	4.03	0.80	มาก
2. ท่านทราบกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการเข้าใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.97	0.90	มาก
3. ท่านมีการเตรียมตัว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.02	0.78	มาก
4. การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ	4.41	0.66	มาก
5. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการเข้าพักค้างคืน ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.02	0.80	มาก
6. ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	3.83	0.69	มาก

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
7. ท่านรู้จักสถานที่ต่างๆ ภายในอุทยานแห่งชาติแก่ง กระเจาน	3.76	0.86	มาก
8. การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริม ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว	4.21	0.59	มาก
9. ท่านสามารถ ถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระเจาน ให้ผู้อื่นทราบได้	4.07	0.88	มาก
10. ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจาก ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระเจาน	4.17	0.69	มาก
รวม	4.05	0.55	มาก

จากตาราง 20 แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จำนวนกลุ่ม
นักท่องเที่ยว 20 คนขึ้นไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.55) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่
เดินทางมาท่องเที่ยวจำนวน 20 คนขึ้นไป มีความรู้ ความเข้าใจในการเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยาน
แห่งชาติแก่งกระเจานในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือเป็นการ
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.66) รองลงมา คือ การท่องเที่ยว
ในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว อยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.59) และท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากท่องเที่ยวในอุทยาน
แห่งชาติแก่งกระเจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับด้านความปลอดภัย

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน
อุทยานแห่งชาติโดยรวม (n = 400)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความปลอดภัย
1. ท่านมีการศึกษาข้อปฏิบัติต่างๆ ก่อนเดินทางมายัง อุทยานแห่งชาติฯ	3.73	0.91	มาก
2. ท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยว ยังอุทยานแห่งชาติฯ	4.00	0.73	มาก
3. ท่านมีความมั่นใจต่อการรักษาความปลอดภัยของ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติฯ	3.88	0.70	มาก
4. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่มีเพียงพอต่อการดูแลรักษาความ ปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	3.73	0.79	มาก
5. ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถ ช่วยลดอุบัติเหตุลงได้	4.10	0.73	มาก
6. มีการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการ ช่วยเหลือตัวเองหากเกิดเหตุฉุกเฉิน	3.80	0.83	มาก
7. หากเกิดอุบัติเหตุท่านสามารถติดต่อประสานงานกับ เจ้าหน้าที่ได้อย่างสะดวก	3.70	0.83	มาก
8. ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยาน แห่งชาติแก่กระเจาน	4.16	0.70	มาก
9. ท่านคิดว่ากิจกรรมนันทนาการต่างๆ ในอุทยาน แห่งชาติแก่กระเจาน มีความปลอดภัย	3.92	0.66	มาก
10. อุทยานมีการตรวจหลักฐานในการนำรถยนต์ส่วนบุคคล เข้าในบริเวณอุทยานแห่งชาติ	3.94	0.76	มาก
รวม	3.90	0.52	มาก

จากตาราง 21 แสดงว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.52) หมายถึง การเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีความปลอดภัยในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ คือ ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.70) รองลงมา คือ ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุลงได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.73) และท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ เพศชาย (n = 167)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความปลอดภัย
1. ท่านมีการศึกษาข้อปฏิบัติต่างๆ ก่อนเดินทางมายังอุทยานแห่งชาติฯ	3.71	0.90	มาก
2. ท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติฯ	3.98	0.76	มาก
3. ท่านมีความมั่นใจต่อการรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติฯ	3.87	0.68	มาก
4. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่มีเพียงพอต่อการดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	3.79	0.81	มาก
5. ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุลงได้	4.13	0.71	มาก
6. มีการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการช่วยเหลือตัวเองหากเกิดเหตุฉุกเฉิน	3.92	0.85	มาก
7. หากเกิดอุบัติเหตุท่านสามารถติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ได้อย่างสะดวก	3.73	0.80	มาก
8. ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.07	0.75	มาก

ตาราง 22 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ ปลอดภัย
9. ท่านคิดว่ากิจกรรมนันทนาการต่างๆ ในอุทยาน แห่งชาติแก่งกระจาน มีความปลอดภัย	3.95	0.72	มาก
10. อุทยานมีการตรวจหลักฐานในการนำรถยนต์ส่วนบุคคล เข้าในบริเวณอุทยานแห่งชาติ	3.87	0.80	มาก
รวม	3.90	0.54	มาก

จากตาราง 22 แสดงว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ เพศชาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.54) หมายถึง การเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีความปลอดภัยในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ คือ ท่านท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุลงได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.71) รองลงมา คือ ท่านปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.75) และท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน
อุทยานแห่งชาติ เพศหญิง (n = 233)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ ปลอดภัย
1. ท่านมีการศึกษาข้อปฏิบัติต่างๆ ก่อนเดินทางมายัง อุทยานแห่งชาติฯ	3.75	0.92	มาก
2. ท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยว ยังอุทยานแห่งชาติฯ	4.02	0.71	มาก
3. ท่านมีความมั่นใจต่อการรักษาความปลอดภัยของ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติฯ	3.90	0.72	มาก
4. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่มีเพียงพอต่อการดูแลรักษาความ ปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	3.69	0.78	มาก
5. ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถ ช่วยลดอุบัติเหตุลงได้	4.07	0.74	มาก
6. มีการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการ ช่วยเหลือตัวเองหากเกิดเหตุฉุกเฉิน	3.70	0.80	มาก
7. หากเกิดอุบัติเหตุท่านสามารถติดต่อประสานงานกับ เจ้าหน้าที่ได้อย่างสะดวก	3.68	0.86	มาก
8. ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยาน แห่งชาติแก่กระเจาน	4.23	0.65	มาก
9. ท่านคิดว่ากิจกรรมนันทนาการต่างๆ ในอุทยาน แห่งชาติแก่กระเจาน มีความปลอดภัย	3.90	0.62	มาก
10. อุทยานมีการตรวจหลักฐานในการนำรถยนต์ส่วนบุคคล เข้าในบริเวณอุทยานแห่งชาติ	3.99	0.73	มาก
รวม	3.89	0.49	มาก

จากตาราง 23 แสดงว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ เพศหญิง อยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.49) หมายถึง การเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่กระเจานมี
ความปลอดภัยในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ คือ ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.65) รองลงมา คือ ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุลงได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.74) และท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุต่ำกว่า 20 ปี (n = 54)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความปลอดภัย
1. ท่านมีการศึกษาข้อปฏิบัติต่างๆ ก่อนเดินทางมายังอุทยานแห่งชาติฯ	4.00	0.87	มาก
2. ท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติฯ	4.07	0.87	มาก
3. ท่านมีความมั่นใจต่อการรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติฯ	3.98	0.57	มาก
4. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่มีเพียงพอต่อการดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	3.94	0.71	มาก
5. ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุลงได้	4.30	0.82	มาก
6. มีการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการช่วยเหลือตัวเองหากเกิดเหตุฉุกเฉิน	4.00	0.67	มาก
7. หากเกิดอุบัติเหตุท่านสามารถติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ได้อย่างสะดวก	4.09	0.76	มาก
8. ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.17	0.64	มาก
9. ท่านคิดว่ากิจกรรมนันทนาการต่างๆ ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีความปลอดภัย	4.06	0.66	มาก

ตาราง 24 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ ปลอดภัย
10. อุทยานมีการตรวจหลักฐานในการนำรถยนต์ส่วนบุคคลเข้าในบริเวณอุทยานแห่งชาติ	4.09	0.62	มาก
รวม	4.07	0.46	มาก

จากตาราง 24 แสดงว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุต่ำกว่า 20 ปี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.46) หมายถึง การเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่กระงานมีความปลอดภัยในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ คือ ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.82) รองลงมา คือ ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่กระงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.64) และหากเกิดอุบัติเหตุท่านสามารถติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ได้อย่างสะดวกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.76) และอุทยานมีการตรวจหลักฐานในการนำรถยนต์ส่วนบุคคลเข้าในบริเวณอุทยานแห่งชาติ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุ 21 – 30 ปี (n = 235)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ ปลอดภัย
1. ท่านมีการศึกษาข้อปฏิบัติต่างๆ ก่อนเดินทางมายังอุทยานแห่งชาติฯ	3.86	0.84	มาก
2. ท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติฯ	4.03	0.72	มาก
3. ท่านมีความมั่นใจต่อการรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติฯ	3.97	0.71	มาก

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ ปลอดภัย
4. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่มีเพียงพอต่อการดูแลรักษา ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	3.81	0.78	มาก
5. ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุลงได้	4.06	0.70	มาก
6. มีการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการ ช่วยเหลือตัวเองหากเกิดเหตุฉุกเฉิน	3.84	0.83	มาก
7. หากเกิดอุบัติเหตุท่านสามารถติดต่อประสานงานกับ เจ้าหน้าที่ได้อย่างสะดวก	3.75	0.80	มาก
8. ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยาน แห่งชาติแก่งกระจาน	4.15	0.73	มาก
9. ท่านคิดว่ากิจกรรมนันทนาการต่างๆ ในอุทยาน แห่งชาติแก่งกระจาน มีความปลอดภัย	3.98	0.66	มาก
10. อุทยานมีการตรวจหลักฐานในการนำรถยนต์ส่วนบุคคล เข้าในบริเวณอุทยานแห่งชาติ	3.92	0.77	มาก
รวม	3.94	0.52	มาก

จากตาราง 25 แสดงว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุ 21 – 30 ปี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.52) หมายถึง การเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีความปลอดภัยในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ คือ ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.73) รองลงมา คือ ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุลงได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.70) และท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน
อุทยานแห่งชาติ อายุ 31 – 40 ปี (n = 85)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความปลอดภัย
1. ท่านมีการศึกษาข้อปฏิบัติต่างๆ ก่อนเดินทางมายัง อุทยานแห่งชาติฯ	3.46	0.85	ปานกลาง
2. ท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยว ยังอุทยานแห่งชาติฯ	3.92	0.58	มาก
3. ท่านมีความมั่นใจต่อการรักษาความปลอดภัยของ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติฯ	3.71	0.72	มาก
4. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่มีเพียงพอต่อการดูแลรักษาความ ปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	3.58	0.81	มาก
5. ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถ ช่วยลดอุบัติเหตุลงได้	4.02	0.76	มาก
6. มีการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการ ช่วยเหลือตัวเองหากเกิดเหตุฉุกเฉิน	3.66	0.76	มาก
7. หากเกิดอุบัติเหตุท่านสามารถติดต่อประสานงานกับ เจ้าหน้าที่ได้อย่างสะดวก	3.48	0.78	ปานกลาง
8. ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยาน แห่งชาติแก่กระเจาน	4.17	0.67	มาก
9. ท่านคิดว่ากิจกรรมนันทนาการต่างๆ ในอุทยาน แห่งชาติแก่กระเจาน มีความปลอดภัย	3.73	0.68	มาก
10. อุทยานมีการตรวจหลักฐานในการนำรถยนต์ส่วนบุคคล เข้าในบริเวณอุทยานแห่งชาติ	3.89	0.82	มาก
รวม	3.76	0.49	มาก

จากตาราง 26 แสดงว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุ 31 – 40 ปี
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.49) หมายถึง การเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่
กระเจานมีความปลอดภัยในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ คือ ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.67) รองลงมา คือ ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุลงได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.76) และท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุ 40 ปีขึ้นไป (n = 26)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความปลอดภัย
1. ท่านมีการศึกษาข้อปฏิบัติต่างๆ ก่อนเดินทางมายังอุทยานแห่งชาติฯ	2.92	1.16	ปานกลาง
2. ท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติฯ	3.96	1.00	มาก
3. ท่านมีความมั่นใจต่อการรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติฯ	3.54	0.65	มาก
4. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่มีเพียงพอต่อการดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	3.04	0.53	ปานกลาง
5. ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุลงได้	4.19	0.63	มาก
6. มีการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการช่วยเหลือตัวเองหากเกิดเหตุฉุกเฉิน	3.39	1.10	ปานกลาง
7. หากเกิดอุบัติเหตุท่านสามารถติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ได้อย่างสะดวก	3.12	0.99	ปานกลาง
8. ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.31	0.62	มาก
9. ท่านคิดว่ากิจกรรมนันทนาการต่างๆ ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีความปลอดภัย	3.73	0.53	มาก

ตาราง 27 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ ปลอดภัย
10. อุทยานมีการตรวจหลักฐานในการนำรถยนต์ส่วนบุคคลเข้าในบริเวณอุทยานแห่งชาติ	3.92	0.74	มาก
รวม	3.61	0.50	มาก

จากตาราง 27 แสดงว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ อายุ 40 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.50) หมายถึง การเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่ ภาระงานมีความปลอดภัยในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ คือ ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่ภาระงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุลงได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.63) และท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยัง อุทยานแห่งชาติฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 1.00) ตามลำดับ

ตาราง 28 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติ จำนวน 1 – 10 คน (n = 265)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ ปลอดภัย
1. ท่านมีการศึกษาข้อปฏิบัติต่างๆ ก่อนเดินทางมายัง อุทยานแห่งชาติฯ	3.65	0.90	มาก
2. ท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยว ยังอุทยานแห่งชาติฯ	3.90	1.01	มาก
3. ท่านมีความมั่นใจต่อการรักษาความปลอดภัยของ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติฯ	3.83	0.72	มาก
4. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่มีเพียงพอต่อการดูแลรักษาความ ปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	3.68	0.76	มาก

ตาราง 28 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ ปลอดภัย
5. ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถ ช่วยลดอุบัติเหตุลงได้	4.05	0.71	มาก
6. มีการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการ ช่วยเหลือตัวเองหากเกิดเหตุฉุกเฉิน	3.72	0.85	มาก
7. หากเกิดอุบัติเหตุท่านสามารถติดต่อประสานงานกับ เจ้าหน้าที่ได้อย่างสะดวก	3.56	0.82	มาก
8. ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยาน แห่งชาติแก่งกระจาน	4.11	0.75	มาก
9. ท่านคิดว่ากิจกรรมนันทนาการต่างๆ ในอุทยาน แห่งชาติแก่งกระจาน มีความปลอดภัย	3.84	0.69	มาก
10. อุทยานมีการตรวจหลักฐานในการนำรถยนต์ส่วนบุคคล เข้าในบริเวณอุทยานแห่งชาติ	3.88	0.79	มาก
รวม	3.83	0.51	มาก

จากตาราง 28 แสดงว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จำนวน 1 – 10 คน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.51) หมายถึง การเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีความปลอดภัยในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ คือ ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.75) รองลงมา คือ ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุลงได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.71) และท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 1.01) ตามลำดับ

ตาราง 29 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวใน
อุทยานแห่งชาติ จำนวน 11 – 20 คน ($n = 38$)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ ปลอดภัย
1. ท่านมีการศึกษาข้อปฏิบัติต่างๆ ก่อนเดินทางมายัง อุทยานแห่งชาติฯ	3.90	1.01	มาก
2. ท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมา ท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติฯ	4.00	0.77	มาก
3. ท่านมีความมั่นใจต่อการรักษาความปลอดภัยของ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติฯ	4.11	0.61	มาก
4. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่มีเพียงพอต่อการดูแลรักษาความ ปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	3.76	0.82	มาก
5. ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถ ช่วยลดอุบัติเหตุลงได้	4.13	0.78	มาก
6. มีการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการ ช่วยเหลือตัวเองหากเกิดเหตุฉุกเฉิน	4.08	0.71	มาก
7. หากเกิดอุบัติเหตุท่านสามารถติดต่อประสานงานกับ เจ้าหน้าที่ได้อย่างสะดวก	4.21	0.78	มาก
8. ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยาน แห่งชาติแก่กระงาน	4.32	0.53	มาก
9. ท่านคิดว่ากิจกรรมนันทนาการต่างๆ ในอุทยาน แห่งชาติแก่กระงาน มีความปลอดภัย	4.03	0.64	มาก
10. อุทยานมีการตรวจหลักฐานในการนำรถยนต์ส่วนบุคคล เข้าในบริเวณอุทยานแห่งชาติ	4.29	0.61	มาก
รวม	4.08	0.49	มาก

จากตาราง 29 แสดงว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จำนวน 11 – 20 คน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.49) หมายถึง การเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่กระงานมีความปลอดภัยในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ คือ ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.53) รองลงมา คือ อุทยานมีการตรวจหลักฐานในการนำรถยนต์ส่วนบุคคลเข้าในบริเวณอุทยานแห่งชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.61) และหากเกิดอุบัติเหตุท่านสามารถติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ได้อย่างสะดวก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

ตาราง 30 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จำนวน 20 คนขึ้นไป (n = 97)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความปลอดภัย
1. ท่านมีการศึกษาข้อปฏิบัติต่างๆ ก่อนเดินทางมายังอุทยานแห่งชาติฯ	4.03	0.80	มาก
2. ท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติฯ	3.97	0.90	มาก
3. ท่านมีความมั่นใจต่อการรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติฯ	4.02	0.78	มาก
4. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่มีเพียงพอต่อการดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	4.41	0.66	มาก
5. ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุลงได้	4.02	0.80	มาก
6. มีการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการช่วยเหลือตัวเองหากเกิดเหตุฉุกเฉิน	3.83	0.69	มาก
7. หากเกิดอุบัติเหตุท่านสามารถติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ได้อย่างสะดวก	3.76	0.86	มาก
8. ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	4.21	0.59	มาก
9. ท่านคิดว่ากิจกรรมนันทนาการต่างๆ ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีความปลอดภัย	4.07	0.88	มาก

ตาราง 30 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ ปลอดภัย
10. อุทยานมีการตรวจหลักฐานในการนำรถยนต์ส่วนบุคคลเข้าในบริเวณอุทยานแห่งชาติ	4.17	0.69	มาก
รวม	4.05	0.55	มาก

จากตาราง 30 แสดงว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จำนวน 20 คน ขึ้นไปอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.55) หมายถึง การเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่กระงานมีความปลอดภัยในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ คือ ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่มีเพียงพอต่อการดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.66) รองลงมา คือ ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่กระงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.59) และอุทยานมีการตรวจหลักฐานในการนำรถยนต์ส่วนบุคคลเข้าในบริเวณอุทยานแห่งชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่กระงาน

ตาราง 31 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่กระงานโดยรวม (n = 400)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตร	4.13	0.61	มาก
2. เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี	4.06	0.61	มาก
3. สถานที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ	4.34	0.66	มาก
4. ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ	4.27	0.64	มาก

ตาราง 31 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
5. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความโดดเด่น น่าสนใจ	3.98	0.70	มาก
6. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความหลากหลายให้เลือก	3.92	0.72	มาก
7. อุทยานมีการทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งต่างๆ เป็นอย่างดี	3.97	0.72	มาก
8. ความคุ้มค่าของราคาบัตรในการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ	3.86	0.73	มาก
9. ความคุ้มค่าของราคาอาหารและเครื่องดื่มในอุทยานแห่งชาติ	4.00	0.71	มาก
10. สภาพแวดล้อมของบ้านพักและลานกางเต็นท์	3.81	0.79	มาก
11. ความสะดวกของเส้นทางในการศึกษาธรรมชาติ	3.88	0.72	มาก
รวม	4.02	0.48	มาก

จากตาราง 31 แสดงว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.48) หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ คือ สถานที่ที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.66) รองลงมา คือ ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.64) และเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.61) ตามลำดับ

ตาราง 32 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการใช้บริการ
อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เพศชาย (n = 167)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตร	4.07	0.64	มาก
2. เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี	4.08	0.62	มาก
3. สถานที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของ ธรรมชาติ	4.30	0.68	มาก
4. ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยัง อุทยานแห่งชาติ	4.18	0.64	มาก
5. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความ โดดเด่น น่าสนใจ	4.02	0.69	มาก
6. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความ หลากหลายให้เลือก	3.92	0.75	มาก
7. อุทยานมีการทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งต่างๆ เป็นอย่างดี	3.96	0.73	มาก
8. ความคุ้มค่าของราคาบัตรในการใช้บริการอุทยาน แห่งชาติ	3.89	0.74	มาก
9. ความคุ้มค่าของราคาอาหารและเครื่องดื่มในอุทยาน แห่งชาติ	4.03	0.72	มาก
10. สภาพแวดล้อมของบ้านพักและลานกางเต็นท์	3.81	0.79	มาก
11. ความสะดวกของเส้นทางในการศึกษาธรรมชาติ	3.87	0.73	มาก
รวม	4.01	0.50	มาก

จากตาราง 32 แสดงว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.50) หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยาน
แห่งชาติในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ คือ สถานที่ที่มี
ความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.68) รองลงมา

คือ ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.64) และเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ

ตาราง 33 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการใช้บริการ
อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เพศหญิง (n = 233)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตร	4.17	0.58	มาก
2. เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี	4.03	0.60	มาก
3. สถานที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของ ธรรมชาติ	4.36	0.65	มาก
4. ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยัง อุทยานแห่งชาติ	4.34	0.64	มาก
5. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความ เด่น น่าสนใจ	3.94	0.70	มาก
6. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความ หลากหลายให้เลือก	3.92	0.69	มาก
7. อุทยานมีการทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งต่างๆ เป็น อย่างดี	3.97	0.72	มาก
8. ความคุ้มค่าของราคาบัตรในการใช้บริการอุทยาน แห่งชาติ	3.84	0.73	มาก
9. ความคุ้มค่าของราคาอาหารและเครื่องดื่มในอุทยาน แห่งชาติ	3.97	0.70	มาก
10. สภาพแวดล้อมของบ้านพักและลานกางเต็นท์	3.81	0.79	มาก
11. ความสะดวกของเส้นทางในการศึกษาธรรมชาติ	3.89	0.71	มาก
รวม	4.02	0.47	มาก

จากตาราง 33 แสดงว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.47) หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ คือ สถานที่ที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.64) และเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ตาราง 34 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความความพึงพอใจต่อการบริการอุทยานแห่งชาติแก่กระเจาน อายุต่ำกว่า 20 ปี (n = 54)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตร	4.32	0.58	มาก
2. เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี	4.15	0.60	มาก
3. สถานที่ที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ	4.54	0.57	มากที่สุด
4. ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ	4.26	0.62	มาก
5. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความโดดเด่น น่าสนใจ	3.94	0.56	มาก
6. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความหลากหลายให้เลือก	3.89	0.69	มาก
7. อุทยานมีการทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งต่างๆ เป็นอย่างดี	4.07	0.69	มาก
8. ความคุ้มค่าของราคาบัตรในการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ	4.06	0.74	มาก
9. ความคุ้มค่าของราคาอาหารและเครื่องดื่มในอุทยานแห่งชาติ	4.26	0.59	มาก

ตาราง 34 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
10. สภาพแวดล้อมของบ้านพักและลานทางเดิน	3.98	0.81	มาก
11. ความสะดวกของเส้นทางในการศึกษาธรรมชาติ	3.94	0.71	มาก
รวม	4.13	0.44	มาก

จากตาราง 34 แสดงว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.44) หมายถึงนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ คือ สถานที่ที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.58) และท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.62) และความคุ้มค่าของราคาอาหารและเครื่องดื่มในอุทยานแห่งชาติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

ตาราง 35 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความความพึงพอใจต่อการให้บริการอุทยานแห่งชาติแก่กระเจาน อายุ 21 – 30 ปี (n = 235)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตร	4.17	0.60	มาก
2. เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี	4.08	0.62	มาก
3. สถานที่ที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ	4.31	0.69	มาก
4. ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ	4.30	0.66	มาก

ตาราง 35 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
5. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความโดดเด่น น่าสนใจ	4.01	0.70	มาก
6. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความหลากหลายให้เลือก	4.03	0.68	มาก
7. อุทยานมีการทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งต่างๆ เป็นอย่างดี	4.02	0.74	มาก
8. ความคุ้มค่าของราคาบัตรในการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ	3.87	0.72	มาก
9. ความคุ้มค่าของราคาอาหารและเครื่องดื่มในอุทยานแห่งชาติ	4.05	0.70	มาก
10. สภาพแวดล้อมของบ้านพักและลานกางเต็นท์	3.89	0.81	มาก
11. ความสะดวกของเส้นทางในการศึกษาธรรมชาติ	3.89	0.74	มาก
รวม	4.05	0.49	มาก

จากตาราง 35 แสดงว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.49) หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ คือ สถานที่ที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.69) รองลงมา คือ ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.66) และเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.60) ตามลำดับ

ตาราง 36 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการใช้บริการ
อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อายุ 31 – 40 ปี (n = 85)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตร	3.95	0.60	มาก
2. เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี	3.99	0.63	มาก
3. สถานที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของ ธรรมชาติ	4.34	0.65	มาก
4. ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยัง อุทยานแห่งชาติ	4.28	0.63	มาก
5. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความ โดดเด่น น่าสนใจ	3.97	0.71	มาก
6. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความ หลากหลายให้เลือก	3.75	0.75	มาก
7. อุทยานมีการทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งต่างๆ เป็นอย่างดี	3.82	0.68	มาก
8. ความคุ้มค่าของราคาบัตรในการใช้บริการอุทยาน แห่งชาติ	3.75	0.74	มาก
9. ความคุ้มค่าของราคาอาหารและเครื่องดื่มในอุทยาน แห่งชาติ	3.85	0.65	มาก
10. สภาพแวดล้อมของบ้านพักและลานกางเต็นท์	3.65	0.63	มาก
11. ความสะดวกของเส้นทางในการศึกษาธรรมชาติ	3.85	0.68	มาก
รวม	3.93	0.46	มาก

จากตาราง 36 แสดงว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.46) หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยาน
แห่งชาติในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ คือ สถานที่ที่มี
ความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.65) รองลงมา

คือ ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.63) และเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.63) ตามลำดับ

ตาราง 37 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อายุ 40 ปีขึ้นไป (n = 26)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตร	3.96	0.60	มาก
2. เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี	3.89	0.52	มาก
3. สถานที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของ ธรรมชาติ	4.15	0.61	มาก
4. ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยัง อุทยานแห่งชาติ	4.04	0.53	มาก
5. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความ โดดเด่น น่าสนใจ	3.77	0.82	มาก
6. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความ หลากหลายให้เลือก	3.54	0.76	มาก
7. อุทยานมีการทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งต่างๆ เป็นอย่างดี	3.73	0.72	มาก
8. ความคุ้มค่าของราคาบัตรในการใช้บริการอุทยาน แห่งชาติ	3.69	0.79	มาก
9. ความคุ้มค่าของราคาอาหารและเครื่องดื่มในอุทยาน แห่งชาติ	3.42	0.90	ปานกลาง
10. สภาพแวดล้อมของบ้านพักและลานกางเต็นท์	3.27	0.67	ปานกลาง
11. ความสะดวกของเส้นทางในการศึกษาธรรมชาติ	3.81	0.69	มาก
รวม	3.75	0.50	มาก

จากตาราง 37 แสดงว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.50) หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ คือ สถานที่ที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.53) และเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.60) ตามลำดับ

ตาราง 38 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความความพึงพอใจต่อการบริการอุทยานแห่งชาติแก่กระเจาน จำนวน 1 – 10 คน (n = 265)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตร	4.04	0.60	มาก
2. เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี	3.99	0.60	มาก
3. สถานที่ที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ	4.25	0.69	มาก
4. ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ	4.24	0.66	มาก
5. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความโดดเด่น น่าสนใจ	3.95	0.73	มาก
6. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความหลากหลายให้เลือก	3.83	0.71	มาก
7. อุทยานมีการทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งต่างๆ เป็นอย่างดี	3.91	0.72	มาก
8. ความคุ้มค่าของราคาบัตรในการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ	3.80	0.68	มาก
9. ความคุ้มค่าของราคาอาหารและเครื่องดื่มในอุทยานแห่งชาติ	3.94	0.69	มาก

ตาราง 38 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
10. สภาพแวดล้อมของบ้านพักและลานทางเดิน	3.73	0.78	มาก
11. ความสะดวกของเส้นทางในการศึกษาธรรมชาติ	3.80	0.72	มาก
รวม	3.95	0.48	มาก

จากตาราง 38 แสดงว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.48) หมายถึงนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ คือ สถานที่ที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.69) รองลงมาคือ ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.66) และเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.60) ตามลำดับ

ตาราง 39 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่กระงาน จำนวน 11 – 20 คน (n = 38)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตร	4.45	0.60	มาก
2. เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี	4.18	0.61	มาก
3. สถานที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ	4.63	0.59	มากที่สุด
4. ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ	4.29	0.57	มาก
5. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความโดดเด่น น่าสนใจ	3.97	0.59	มาก

ตาราง 39 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
6. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความหลากหลายให้เลือก	4.13	0.70	มาก
7. อุทยานมีการทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งต่างๆ เป็นอย่างดี	4.11	0.65	มาก
8. ความคุ้มค่าของราคาบัตรในการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ	4.24	0.68	มาก
9. ความคุ้มค่าของราคาอาหารและเครื่องดื่มในอุทยานแห่งชาติ	4.24	0.71	มาก
10. สภาพแวดล้อมของบ้านพักและลานกางเต็นท์	4.08	0.67	มาก
11. ความสะดวกของเส้นทางในการศึกษาธรรมชาติ	4.18	0.61	มาก
รวม	4.23	0.43	มาก

จากตาราง 39 แสดงว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.43) หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ คือ สถานที่ที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.59) รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.60) และท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ และเป็นมิตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

ตาราง 40 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการใช้บริการ
อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จำนวน 20 คนขึ้นไป ($n = 97$)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตร	4.25	0.58	มาก
2. เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี	4.20	0.62	มาก
3. สถานที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของ ธรรมชาติ	4.44	0.58	มาก
4. ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยัง อุทยานแห่งชาติ	4.36	0.63	มาก
5. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความ โดดเด่น น่าสนใจ	4.05	0.65	มาก
6. กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความ หลากหลายให้เลือก	4.06	0.68	มาก
7. อุทยานมีการทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งต่างๆ เป็นอย่างดี	4.05	0.74	มาก
8. ความคุ้มค่าของราคาบัตรในการใช้บริการอุทยาน แห่งชาติ	3.87	0.84	มาก
9. ความคุ้มค่าของราคาอาหารและเครื่องดื่มในอุทยาน แห่งชาติ	4.06	0.75	มาก
10. สภาพแวดล้อมของบ้านพักและลานกางเต็นท์	3.94	0.83	มาก
11. ความสะดวกของเส้นทางในการศึกษาธรรมชาติ	3.99	0.70	มาก
รวม	4.12	0.48	มาก

จากตาราง 40 แสดงว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.48) หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยาน
แห่งชาติในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ คือ สถานที่ที่
มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.58) รองลงมา

คือ ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.63) และเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ตาราง 41 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้าไปใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยรวม จำแนกตามจำนวน (n = 400)

รายการ	จำนวน	n	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ด้านความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติ	1 – 10 คน	265	3.80	0.52	9.038	.000*
	11 – 20 คน	38	4.04	0.53		
	20 คนขึ้นไป	97	4.05	0.55		
รวม		400	3.88	0.54		
ด้านความปลอดภัยในอุทยานแห่งชาติ	1 – 10 คน	265	3.83	0.51	7.380	.001*
	11 – 20 คน	38	4.08	0.49		
	20 คนขึ้นไป	97	4.01	0.51		
รวม		400	3.89	0.52		
ด้านความพึงพอใจต่อการใช้บริการ อุทยานแห่งชาติ	1 – 10 คน	265	3.95	0.48	8.227	.000*
	11 – 20 คน	38	4.23	0.43		
	20 คนขึ้นไป	97	4.12	0.48		
รวม		400	4.02	0.48		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 37 นักท่องเที่ยวที่เข้าไปใช้บริการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ที่มีจำนวนกลุ่มต่างกันได้รับประสบการณ์ในการเข้าไปใช้บริการในอุทยานฯ ในด้านต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยใช้วิธีของ LSD

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการใช้น้ำในบริเวณอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ในช่วงฤดูร้อน เพราะว่ามีปริมาณในจำนวนน้อยและมีกลิ่นของดินผสมอยู่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เตรียมพร้อมในการใช้บริการของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานต่อไป

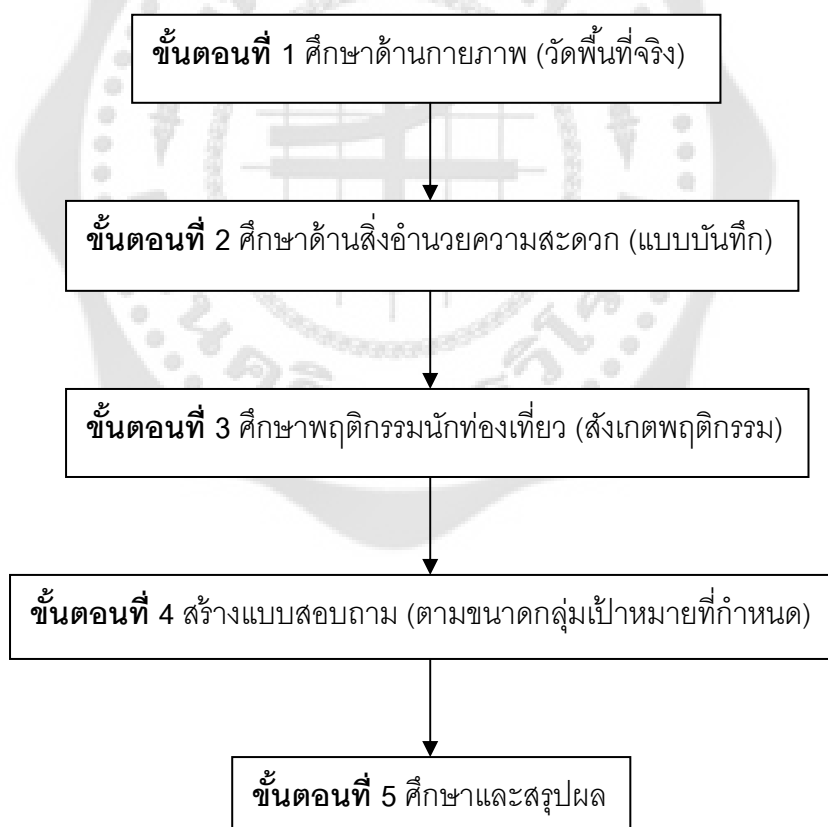
บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “การคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ” ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่เป็นพื้นที่ทางบกที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และเป็นแหล่งประกอบกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา โดยทำการศึกษาข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ นักท่องเที่ยว นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ดังนี้

แนวทางการสร้างแบบสอบถามการคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ

ภาพประกอบ 12 แนวทางการสร้างเครื่องมือ

จากภาพประกอบข้างต้น ในเรื่องของแนวทางการสร้างเครื่องมือเพื่อทำการศึกษาวิจัยนั้น มีรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาด้านกายภาพ โดยการวัดพื้นที่จริงในแหล่งประกอบกิจกรรมนันทนาการ ในอุทยานแห่งชาติ เพื่อหาจำนวนนักท่องเที่ยวที่พื้นที่นั้นๆ รองรับได้

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสิ่งอำนวยความสะดวก ในอุทยานแห่งชาติว่ามีเพียงพอต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการได้อย่างเพียงพอหรือไม่ เพื่อหาจำนวนที่เพียงพอต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการในแหล่งพื้นที่นั้นๆ

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติ เพื่อดูกิจกรรมนันทนาการที่นิยม ความปลอดภัย การทำผิดกฎระเบียบ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 มาสร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของอุทยานแห่งชาตินั้นๆ และตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการประกอบการท่องเที่ยว ที่มีขนาดต่างกัน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มขนาดเล็ก (น้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด) กลุ่มขนาดกลาง (ตามเกณฑ์ที่กำหนด) และกลุ่มขนาดใหญ่ (เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด) เพื่อหาจำนวนเหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาตินั้นๆ

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลจากการศึกษาว่ามีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ และตามวัตถุประสงค์ที่อุทยานแห่งชาตินั้นๆ กำหนดไว้หรือไม่

การศึกษาแบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ

ในการศึกษาแบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ตามแนวคิดเรื่องขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ 2) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเที่ยงตรง และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จำนวน 400 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างดังนี้ กลุ่มที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยว ไม่เกิน 10 คน กลุ่มที่ 2 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยว จำนวน 11 – 20 คน และกลุ่มที่ 3 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยว จำนวน 20 คนขึ้นไป นำผลที่ได้จากการทดสอบใช้แบบสอบถามมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ในการเข้าไปประกอบกิจกรรมนันทนาการในด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านความปลอดภัย และด้านความพึงพอใจ ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

การทดลองใช้ ปรากฏว่าแบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ทั้งหมด 31 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α – Coefficient) ของ ครอนบัค (Cronbach. 1970: 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

การศึกษาพื้นที่ด้านนันทนาการในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ในการศึกษาพื้นที่ด้านนันทนาการในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการวิจัยเอกสาร (Document Research) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ทั้งการสัมภาษณ์ (Interviews) และการสังเกต (Observation) จากการศึกษาค้นคว้าได้ดังต่อไปนี้

ทรัพยากรทางธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า ธรรมชาติมีความสวยงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เหมาะสำหรับการท่องเที่ยว เมื่อเปรียบเทียบกับอุทยานแห่งชาติอื่นๆ พบว่า อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีความโดดเด่นในเรื่องของแหล่งธรรมชาติได้ดิบจนได้รับการเสนอเพื่อขอขึ้นเป็นมรดกโลกในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแห่งที่ 2 ของประเทศไทย ต่อจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ (ดงพญาเย็น) ซึ่งประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ และแหล่งท่องเที่ยวภูเขา

ทรัพยากรทางกิจกรรม ผลการสัมภาษณ์พบว่า กิจกรรมนันทนาการที่มีความโดดเด่นในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน คือ กิจกรรมดูผีเสื้อ กิจกรรมส่องนก และกิจกรรมชมทะเลหมอก ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งชมผีเสื้อขนาดใหญ่มีผีเสื้อมากกว่า 250 ชนิด และชนิดที่พบบ่อย เช่น ผีเสื้อหางติ่งสะพานเขียว เป็นต้น นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งส่องนกหายาก คือ นกกะลิงเขียดหางหนาม ที่พบที่เดียวในประเทศไทย และยังมีจุดชมทะเลหมอกได้ทั้งปี ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ทรัพยากรทางสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการศึกษาพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เช่น ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ร้านค้าสวัสดิการ อาหาร – เครื่องดื่ม ที่พัก ลานจอดรถ สุขา มีเพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ขาดเพียงสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านร้านขายของที่ระลึกเพียงอย่างเดียว

นอกจากนั้นการศึกษาด้านปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการ ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านกายภาพ

การรองรับนักท่องเที่ยวในการกางเต็นท์ค้างแรม สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ดังต่อไปนี้

1.1 ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ โซนที่ 1 บริเวณริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน นวนไม่เกิน 200 คนต่อวัน

1.2 ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ โซนที่ 2 บริเวณริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน นวนไม่เกิน 125 คนต่อวัน

1.3 ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ บ้านกร่างแคมป์ จำนวนไม่เกิน 240 คนต่อวัน

1.4 ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ เขาวะเนินทุ่ง จำนวนไม่เกิน 200 คนต่อวัน

การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ทั้ง 5 ตอน สรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเพศชายจำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 และเพศหญิงจำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 58.25

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 อายุ 21 – 30 ปี จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 58.75 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.25 และอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ที่เดินทางจำนวน 1 – 10 คน จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 66.25 เดินทางจำนวน 11 – 20 คน จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 และเดินทางจำนวน 20 คนขึ้นไป จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.25

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ

ความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวมีความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. นักท่องเที่ยวทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงมีความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ

3. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวทุกช่วงอายุ มีความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวทุกช่วงอายุมีความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ยกเว้นนักท่องเที่ยวอายุ 40 ปีขึ้นไป มีความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว

ตอนที่ 3 ความปลอดภัย

1. นักท่องเที่ยวคิดว่าการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีความปลอดภัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. นักท่องเที่ยวทั้งเพศชายและเพศหญิง คิดว่าการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เพศชายคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุลงได้ ส่วนเพศหญิงคิดว่าท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
3. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวทุกช่วงอายุ คิดว่าการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวทุกช่วงอายุท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ยกเว้นนักท่องเที่ยวต่ำกว่า 20 ปี คิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุลงได้

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

1. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. นักท่องเที่ยวทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ
3. นักท่องเที่ยวทุกช่วงอายุ มีความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

นักท่องเที่ยวก่อนคิดว่าการควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการใช้น้ำในบริเวณอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในช่วงฤดูร้อน เพราะว่ามีปริมาณในจำนวนน้อยและมีกลิ่นของดินผสมอยู่ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้เตรียมพร้อมในการใช้บริการของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานต่อไป

การศึกษาเปรียบเทียบทั้ง 3 กลุ่มที่เข้าไปใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

นักท่องเที่ยวทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 จำนวน 1 – 10 คน กลุ่มที่ 2 จำนวน 11 – 20 คน และกลุ่มที่ 3 จำนวน 20 คนขึ้นไป ได้รับประสบการณ์ในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านความปลอดภัย และด้านความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิธีคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติครั้งนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายผลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ 2) ขั้นตอนการนำเครื่องมือไปทดลองทั้ง 5 ด้าน และเปรียบเทียบกลุ่มขนาดต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยประกอบไปด้วยประเด็นดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างเครื่องมือ

การพัฒนาแบบทดสอบ

จากผลการศึกษาข้อมูลทางด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก และการประกอบกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยวอย่างปลอดภัย ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ เป็นแบบสอบถามมี 5 ระดับ จำนวน 31 ข้อ แบ่งเป็นด้านความรู้ ความเข้าใจ 10 ข้อ ด้านความปลอดภัย 10 ข้อ และด้านความพึงพอใจ 11 ข้อ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อหาความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับมาตรฐานและตัวชี้วัด (Index of Item-Objective Congruence: IC) จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ต้องการวัดโดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบตามวิธีของ โรวินลลี และแฮมเบิลตัน มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 จำนวน 31 ข้อ ที่ผ่านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับที่ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2540) กล่าวว่า ค่า IC ที่คำนวณได้ต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จึงจะถือว่าวัดได้สอดคล้อง ดังนั้นแสดงว่าแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นเป็นแบบสอบถามที่ดี มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการจะวัดทุกข้อเพราะมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา แสงประเสริฐสุข (2554) ได้สร้างแบบสอบอิงเกณฑ์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระหลักการใช้ภาษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยสร้างแบบทดสอบ จำนวน 9 ฉบับๆ ละ 15 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ตั้งแต่ 0.80 – 1.00 สรุปได้ว่าแบบทดสอบที่มีคุณภาพ

เพราะมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสูงอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด จึงสามารถนำแบบทดสอบฉบับนี้ไปวัดความสามารถของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้จริง

แบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α – Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach, 1970: 161) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 ถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงสอดคล้องกับคำกล่าวของบลูม ที่ว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทั่วไปควรมีค่าความเชื่อมั่นอย่างน้อย 0.80 (Bloom, 1971: 167) สอดคล้องกับ ศิริชัย กาญจนวาสี (2544: 71) กล่าวว่าค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้สูงเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับความสำคัญของการตัดสินใจที่จะมีขึ้นและโอกาสติดตามเรื่องที่ตัดสินใจไปแล้วอีก เช่น การสอบแข่งขันเพื่อศึกษาต่อ การสอบประมวลความรู้เพื่อสำเร็จการศึกษา แบบทดสอบที่ใช้ต้องมีความเชื่อมั่นสูงเป็นพิเศษ ถ้าการตัดสินใจไม่มีความสำคัญมากนักและมีโอกาสติดตามตรวจสอบเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าของสิ่งๆ นั้นในโอกาสต่อไปได้อีก ความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นไม่ร้ายแรงนักจึงพออนุมัติแบบทดสอบที่มีความเชื่อมั่นต่ำลงมาได้ แต่อย่างน้อยที่สุดควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 สอดคล้องกับงานวิจัยของชลิกา ศรีภักดีสวัสดิ์ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสร้างแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีรูปแบบของข้อสอบเลือกตอบตามอัตราส่วนของจำนวนข้อสอบต่างกัน ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบชนิดเลือกตัวตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 4 ฉบับ ฉบับละ 30 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า แบบทดสอบทั้ง 4 ฉบับมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.75 – 0.85 ถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูง สรุปได้ว่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับสูงสามารถใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยได้

การทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพตามวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ด้าน

1. ด้านกายภาพ

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการในเขตอุทยานแห่งชาติในการกางเต็นท์ค้างแรมในบริเวณต่างๆ ได้แก่ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ โซนที่ 1 และโซนที่ 2 บริเวณริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน ที่ทำการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน บริเวณบ้านกว้าง และที่ทำการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน บริเวณเขาพะเนินทุ่ง ที่ได้จัดไว้ให้ตามการคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านกายภาพโดยมีการจองผ่านเว็บไซต์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และสามารถโทรติดต่อยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้โดยตรงตามปริมาณการใช้พื้นที่เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบและเกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของพัชรินทร์ หรรพารม (2554: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกทางการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติตาเดหมอก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีมากเกินขีดการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวในทางลบ ทางด้านการท่องเที่ยวเองก็ได้รับความเสียหายเป็นมูลค่าที่ประเมินได้ยาก โดยธรรมชาติของมนุษย์แล้วเมื่อแหล่งท่องเที่ยวเกิดความเสื่อมโทรมหมดความสวยงาม ก็ไม่อยากจะเดินทางไปท่องเที่ยวอีก และจะแสวงหาที่ใหม่ต่อไป

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาใช้บริการ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ลานจอดรถ และห้องอาบน้ำ – สุขา เป็นต้น ขาดเพียงแต่ร้านขายของที่ระลึก ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญในรองรับการทำกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและยังมีส่วนในการตัดสินใจในได้เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวและเลือกที่จะใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ ภักชนม์ รัชตะหิรัญ (2558: 70) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกของโฮมสเตย์ที่มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวไทยที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า ผลของปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกของโฮมสเตย์ที่มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวไทยที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยรวม นักท่องเที่ยวไทยมีความต้องการอยู่ในค่าเฉลี่ยระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักท่องเที่ยวไทยมีความต้องการมากที่สุดในด้านที่พักแรม รองลงมาคือ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านคมนาคม ด้านความปลอดภัย และด้านอาหาร เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว

3. ด้านความรู้ ความเข้าใจ

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในการประกอบกิจกรรมนันทนาการส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก เพราะว่าการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดสนใจนั้นสามารถทำได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น โดยสามารถหาข้อมูลได้ตามแหล่งโซเชียลเน็ตเวิร์คต่างๆ ด้วยตนเอง ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูล และมีความรู้ ความเข้าใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของทศพล เดชะ (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว การรับรู้ต่อการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 120 คน ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต ในเรื่องของการเดินทาง ที่พัก กิจกรรมต่างๆ เช่น เที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ วัด พระราชวัง พิพิธภัณฑ์ โดยส่วนใหญ่เดินทางมาเป็นคู่ และต้องการเดินทางกลับมาอีก นักท่องเที่ยวมีระดับต่อการรับรู้ต่อการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก

4. ด้านความปลอดภัย

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในการประกอบกิจกรรม นันทนาการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านความปลอดภัยในการบริการของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่าอุทยานแห่งชาติมีการประกาศกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ชัดเจนสามารถศึกษาหาข้อมูลล่วงหน้าได้ก่อนที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมากท่องเที่ยว และยังมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการรักษาความปลอดภัยและให้ข้อมูลโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงมีการติดป้ายต่างๆ แจ้งเตือนในจุดอันตราย และยังมีการประกาศปิดอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน บริเวณเขาพะเนินทุ่ง ในช่วงหน้าฝน ตั้งแต่เดือน สิงหาคม – ตุลาคม ของทุกปี เพื่อป้องกันการเดินทางที่อันตรายจากเส้นทางขึ้นเขาพะเนินทุ่ง และเป็นการพักผ่อนคืนสภาพของแหล่งธรรมชาติให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กวิน วงศ์ลีดี (2555: 45) ได้ศึกษาปัจจัยการตลาดและปัจจัยด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตลาดนัดสวนจตุจักร พบว่า ด้านความพึงพอใจด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในตลาดนัดจตุจักรมีรายละเอียดดังนี้ อันดับแรกคือ ความปลอดภัยจากคนในพื้นที่ อันดับสอง คือ ความปลอดภัยด้านน้ำดื่ม อันดับสามคือ ความปลอดภัยระหว่างที่ซื้อของในตลาดนัดจตุจักร อันดับสี่คือ ความปลอดภัยจากอาชญากรรม อันดับห้าคือ ความปลอดภัยด้านอาหาร เนื่องจาก ตลาดนัดจตุจักร มีความปลอดภัยจากคนในพื้นที่ ที่แสดงถึงความเป็นมิตรของคนไทยโดยทั่วไป ทำให้ได้คะแนนความพึงพอใจสูง แต่ความปลอดภัยในด้านอื่นๆ ยังไม่อยู่ในมาตรฐานที่สูงนัก ในขณะที่เดียวกันความปลอดภัย ด้านอาหารได้คะแนนความพึงพอใจน้อย ที่ เนื่องจากความไม่สะอาด มักเป็นอาหารที่ราคาถูก เน้นความสะดวก รวดเร็ว แต่ไม่มีการควบคุมรักษาความสะอาดอย่างเพียงพอ ซึ่งการสร้างเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัยเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญเป็นลำดับต้นๆ ของการเลือกเดินทางมาท่องเที่ยว และก็จะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

5. ด้านความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในการประกอบกิจกรรม นันทนาการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่า อุทยานแห่งชาติมีความโดดเด่น สวยงาม และยังมีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติเป็นอย่างมาก นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเองก็ยังมีเอกลักษณ์เฉพาะแหล่งท่องเที่ยวต่างจากอุทยานแห่งชาติอื่นๆ และมีกิจกรรม นันทนาการในการรองรับการทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยวหลากหลายประเภท สามารถทำกิจกรรม นันทนาการได้ทั้งครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงกลม บุญทวีทรัพย์ (2555: 144) พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในส่วนของสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจและประทับใจ และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตย โดยประทับใจมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ เจ้าหน้าที่

ให้บริการด้วยความเป็นมิตร / มีความเป็นกันเอง รองลงมาคือ การได้พักผ่อนในบรรยากาศที่ดี อากาศที่สดชื่น และเจ้าหน้าที่สามารถให้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับอุทยานได้ ตามลำดับ

6. การศึกษาเปรียบเทียบทั้ง 3 กลุ่มที่เข้าไปใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในการประกอบกิจกรรมนันทนาการที่มีกลุ่มขนาดต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านความปลอดภัย และด้านความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า จำนวนการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่งผลต่อประสบการณ์ที่ได้รับในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการใช้บริการที่พัก ร้านอาหาร ห้องอาบน้ำ – สุขา และเจ้าหน้าที่คอยให้บริการ จะต้องมีความสัมพันธ์กับจำนวนของนักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวมีจำนวนมากเกินที่เจ้าหน้าที่ดูแลได้ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่เพียงพอก็จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ในการท่องเที่ยวในทางลบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บันลือศักดิ์ วงษ์ภักดี (2552: 99) ได้ทำการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวง พบว่า ทศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว ประเมินจากระดับความรุนแรงเปรียบเทียบเป็นอัตราส่วนร้อยละของจำนวนนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเกินกว่าที่จะรองรับได้ ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับน้อย แต่หากนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยกว่าที่แหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้ นักท่องเที่ยวเองก็จะได้รับประสบการณ์ที่ดี เป็นไปในทิศทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรภรณ์ หรพพร้อม (2554: 5) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พบว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ของกิจกรรมที่เป็นกำหนดที่นำมาเปรียบเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปใช้ประโยชน์ เทียบชนน้ำตกประกอบกิจกรรมต่างๆ ในช่วงฤดูการท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับค่าขีดความสามารถในการรองรับได้แต่ละปัจจัย สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานในด้านขีดความสามารถในการรองรับได้วัดได้ด้วยปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่สามารถอยู่ได้ในทุกเวลาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหนึ่งๆ ในปริมาณที่จะทำให้สภาพแวดล้อมถูกทำลายน้อยที่สุด และยังคงรักษาสภาพการท่องเที่ยวที่ดีไว้มากที่สุด โดยนักท่องเที่ยวมีความพอใจและได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องพัฒนาวิธีคำนวณปริมาณการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ผู้วิจัยมีข้อเสนอว่า

1. ควรมีการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานให้มากขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาค้างคืน ควรมีการส่งเสริมรูปแบบ

กิจกรรมนันทนาการในจุดต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ประกอบกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลาย เช่น นำเสนอโปรแกรมสำหรับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เป็นต้น

2. เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมนันทนาการที่ส่งเสริมต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติมากยิ่งขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการตระหนักรู้ในการเป็นส่วนหนึ่งที่อนุรักษ์ธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืนต่อการท่องเที่ยวต่อไป

3. เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมนันทนาการที่เกิดขึ้นในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

4. แบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ถ้าต้องการนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในอุทยานแห่งชาติอื่นๆ ที่แตกต่างจากเดิมควรหาเกณฑ์ข้อกำหนดใหม่ สำหรับการหาผลจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบริเวณอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และบริเวณโดยรอบที่เป็นการประกอบกิจกรรมนันทนาการทางน้ำ เพื่อส่งเสริมรูปแบบของกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลาย และส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการกิจกรรมนันทนาการที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. ควรศึกษารูปแบบหรือโปรแกรมนันทนาการของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

4. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาและหาคุณภาพของแบบสอบถามทางรูปแบบอื่นๆ เช่น การสร้างแบบสอบถามถูก – ผิด การจับคู่ และทดสอบความรู้จัก่อน – หลัง เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2550). ประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เรื่องการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปในอุทยานแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: กรมอุทยานแห่งชาติ.
- _____. (2552). การดำเนินงานโครงการศึกษาและติดตามขีดความสามารถ ในการรองรับด้าน นันทนาการ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2547-2552. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัย ทรัพยากรในอุทยาน แห่งชาติ ส่วนศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติ สำนักอุทยานแห่งชาติ.
- _____. (2556). เรื่องนำรู้เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2556, จาก www.dnp.go.th/npa/Html/Tour/Eco_Tour.html
- _____. (2556). พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ 2504. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2556, จาก www.dnp.go.th/npa/Html/Law.html
- _____. (2557). สถิตินักท่องเที่ยวและยานพาหนะในเขตอุทยานแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2557, จาก http://www.dnp.go.th/nprd/develop/stat_tourist.php
- กวิณ วงศ์ลีดี. (2555). ปัจจัยด้านการตลาดและปัจจัยด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติที่ตลาดนัดสวนจตุจักร. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา. ถ่ายเอกสาร.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: กอง อนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- คณะวนศาสตร์. (2548). โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คณิต เขียววิชัย. (2531). การจัดกิจกรรมนันทนาการชุมชนในเขตภาคตะวันตกของประเทศไทย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จรินทร์ ธานีรัตน์. (2528). นันทนาการชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จันทนาภรณ์ อัมพลจันทร์. (2544). การประยุกต์แนวคิดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการกรณีศึกษา อุทยาน แห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (อุทยานและนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2535). ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของเกาะตะรุเตา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จินตนา แสงประเสริฐสุข. (2554). การสร้างแบบทดสอบอิงเกณฑ์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสาระหลักการใช้ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ชลิกา ศรีภักดีสวัสดิ์. (2553). การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีรูปแบบของข้อสอบเลือกตอบตามอัตราส่วนของจำนวนข้อสอบต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ฐิทิพ ยาวพัฒน์. (2543). นันทนาการ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ดรรชนี เอมพันธุ์; และคนอื่นๆ. (2547). คู่มือจำแนกเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยหลักช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum, ROS). กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ดวงกมล บุญทวีทรัพย์. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การจัดการท่องเที่ยว). กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ถ่ายเอกสาร.
- ทศพล เดชะ. (2553). ผลสัมฤทธิ์การท่องเที่ยว การรับรู้ต่อการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวต่างชาติในเขตอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร. (2542). สรุปผลการสัมมนาการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- นภาพรณ ฐานะกาญจน์. (2545, เมษายน-กรกฎาคม). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ...ทางเลือกของการอนุรักษ์หรือแค่กระแสสังคม. เส้นทางสีเขียว. 9(6-13).
- นิพล เชื้อเมืองพาน. (2542). แนวทางการจัดแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษา: วนอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- บรรจง คนวรรณ. (2531). กิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย. การจัดการเรียนการสอนกิจกรรมนันทนาการในโรงเรียนประถมศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- บรรลือศักดิ์ วงษ์ภักดี. (2552). *ขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวง*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- บริษัท เอเชีย แล็บ แอนด์ คอนซัลแตนท์. (2549). *โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเอราวัณ*. กรุงเทพฯ: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- ประพนธ์ศิริ สุเสาร์จ. (2541). *นันทนาการสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประมุข เจียมสฤติ. (2547). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอุทยานแห่งชาติปางสีดา จังหวัดสระแก้ว*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรภรณ์ หรพ้อม. (2554). *ทำการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ของอุทยานแห่งชาติตาดหมอก*. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- พีระพงศ์ บุญศิริ. (2536). *นันทนาการเบื้องต้น*. เชียงใหม่: สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- ภัทรชนม์ รัชตะหิรัญ. (2558). *ปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกของโฮมสเตย์ที่มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวไทยที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย*. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การโรงแรมและการท่องเที่ยว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม. ถ่ายเอกสาร.
- ภราเดช พยัฆวิเชียร. (2543). *“ถามอย่างคิด(หลาย)อย่าง”*. โครงการหนังสือสารคดีสัญจรในวาระ 40 ปี อนุสาร อ.ส.ท. กรุงเทพฯ: ภัครวรรค. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2545). *การจัดการท่องเที่ยว หน่วยที่ 9-15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2546). *การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2540). *สถิติทางการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการวัดผลและการวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรวิทย์ สุวรรณภักดี. (2547). *ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาตินันทาทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วิภา ศิริระทุ. (2551). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์. สารนิพนธ์ วท.ม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2529, ตุลาคม). ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม. *จุลสารการท่องเที่ยว*. 4: 31-38.
- ศรีประภา ชัยวรวัฒน์. (2545). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริชัย กาณจนวาสี. (2554). การประเมินการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุริยาสาส์
- ศูนย์วิจัยป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2538). *โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ: กรณีภาคใต้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กองบริการที่ปรึกษา ศูนย์บริการวิชาการ (วท.).
- (2537). การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวและการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่เกาะช้างและชายฝั่งทะเล จังหวัดตราด เสนอการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กองบริการที่ปรึกษา ศูนย์บริการวิชาการ.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2542). *นันทนาการชุมชนและโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2544). *นันทนาการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2545). *เอกสารสรุปประกอบการเรียนการสอนรายวิชา ทอส 513 กลยุทธ์การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สมาคมพัฒนาสังคม. (2541). *โครงการจัดทำแผนปฏิบัติการ ทบทวนขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวหมู่เกาะพีพี*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2547). *รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สาลี ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา. (2540). *ปรัชญานันทนาการ*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานอุทยานแห่งชาติ. (2552). *การดำเนินโครงการศึกษาและติดตามชี้วัดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2547-52*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัยทรัพยากรในอุทยานแห่งชาติ ส่วนการศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติ สำนักอุทยานแห่งชาติ.
- สิรินภา ทองคำฟู. (2551). *ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งนันทนาการของอุทยานแห่งชาติดอยหลวง อุทยานแห่งชาติขุนแจ และอุทยานแห่งชาติลำน้ำกก*. ปริญญา นิพนธ์ วท.ม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เอนก หงษ์ทองคำ. (2542). *วิชานันทนาการกับสังคม*. กรุงเทพฯ: คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Boo, Elizabeth. (1991). *Making Ecotourism Sustainable: Recommendations for Planning, Development and Management, In Nature Tourism; Managing for the Environment*. Washington D.C.: Island Press
- Bloom, B.S. (1971). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. New York: McGraw-Hill.
- Buttler George D. (1959). *Introduction to Community recreation*. New York: McGraw- Hill Book.
- Clark, R.; & Stankey, G. (1979). *The recreation opportunity spectrum: a framework for planning, management and research, General Technical Report, Pacific North-West Forest and Range Experiment Station, US Department of Agriculture*: Seattle.
- Cronbach, Lee J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. 3rd Ed. New York: Harper & Raw.
- Daniel, A.; & Williams. (2011). *Recreation carrying capacity estimations to support beach management at Praia de Faro, Portugal* Original Research Article Applied Geography, Pages 1075-1081
- Gulez.; & Demirel. (2004, Autum/Winter). An Evaluation Method for the Determination of Forest Recreation Potential: A Case Study. *Countryside Recreation*. (12):26-34.

- Hawkins; & Robert. (1997). Estimating the carrying capacity of coral reef for scuba diving. In: Proceedings of the Eighth International Coral Reefs Symposium. *Smithsonian Tropical Research Institute, Balboa, Panama*. 2: 1923-1926.
- Krejcie, Robert V.; & Morgan Daryle, M. (1970, March). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational Psychological Measurement*. 30(3): 607 – 610.
- Pyne.; et al. (2004). *Recreation in Dog river - Matawin forest*. Ontario, Canada.
- Rovinelli, R.J.; & Hambleton, R.K. (1977). *Dutch Journal of Educational Research*. 2: 49-60.
- Stankey, G.H.; et al. (1985). *The limits of acceptable change (LAC) system for wilderness planning*. United States Forest Service general technical report INT-176. United States Department of Agriculture: Ogden, UT.
- Stankey, G.H. (1991). *Conservation, recreation and tourism: the good, the bad and the ugly*. In *Proceedings of the 1990 congress on coastal and marine tourism - a symposium and workshop on balancing conservation and economic development*. (eds M.L Miller and J. Auyan National Coastal Resources Research and Development Institute: Newport, OR.
- Thampi, Josh. (2005). *Ecotourism in Kerala, India: Lessons from the Eco-Development Project in Periyar Tiger Reserve*. Kerala, India.
- WECD. (1978). *Our Common Future*. Oxford, UK: Oxford University Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
แบบสอบถามการใช้พื้นที่ด้านนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยว
ในเขตอุทยานแห่งชาติ

แบบตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Check List) ประกอบด้วยหัวข้อในการตรวจสอบดังต่อไปนี้

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงผลหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
1	ป้ายบอกทางเข้าถึง			
2	สิ่งที่เป็นบ่อกว่าถึงจุดท่องเที่ยว			
3	ศูนย์ข้อมูลอุทยานฯ			
4	ห้องสุขาและห้องอาบน้ำ			
5	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม			
6	ร้านขายของที่ระลึก			
7	ลานกางเต็นท์			
8	การกำหนดเส้นทางเดินในบริเวณอุทยานฯ นั้นมีลูกศรชี้ทาง			
9	เจ้าหน้าที่อุทยาน			
10	การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวใน อุทยานฯ และป้ายสื่อความหมาย			
11	การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยวต่างๆ ในอุทยานฯ			
12	ลานจอดรถ			
13	มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก			
14	การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวใน อุทยานฯ			
15	การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ			
16	การดูแลทำความสะอาดบริเวณอุทยานฯ			
17	นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ได้มาก เท่าที่ต้องการ			

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
การใช้พื้นดินนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ

เกี่ยวกับแบบสอบถาม

มีทั้งหมด 5 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านความรู้

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านความปลอดภัย

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านการประกอบกิจกรรมนันทนาการ

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ

แบบสอบถาม

จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาวีถิคำนวณปริมาณการใช้พื้นดินนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งข้อมูลในการศึกษานี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงอุทยานแห่งชาติให้ดียิ่งขึ้น โดยหวังว่าท่านจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ข้อมูลเพื่อจะนำไปสู่ผลการประเมินที่สมบูรณ์ จึงขอความกรุณาจากท่าน ช่วยในการตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริงที่เป็นอยู่ ขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

นายอดิศักดิ์ มัตเตช

นิสิตปริญญาเอก สาขาการจัดการกีฬา นันทนาการ

และการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ)

คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 20 ปี

☐ 21 – 30 ปี

☐ 31 – 40 ปี

☐ 40 ปีขึ้นไป

3. จำนวน (คนที่ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวด้วย)

☐ 1 – 5 คน

☐ 6 – 10 คน

☐ 11 – 15 คน

☐ 16 – 20 คน

☐ 20 คนขึ้นไป

ตอนที่ 2

แบบสอบถามด้านความรู้ ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี

มาก หมายถึง ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น

ปานกลาง หมายถึง ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นอยู่บ้าง

น้อย หมายถึง ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ท่านไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นเลย

ข้อ ที่	รายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ท่านทราบว่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ					
2.	ท่านทราบกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการเข้าใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน					
3.	ท่านมีการเตรียมตัว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน					
4.	การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ					
5.	ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการเข้าพักค้างคืน ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน					
6.	ท่านทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน					
7.	ท่านรู้จักสถานที่ต่างๆ ภายในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน					

ข้อ ที่	รายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8.	การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและครอบครัว					
9.	ท่านสามารถ ถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ให้ผู้อื่นทราบได้					
10.	ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน					

ตอนที่ 3

แบบสอบถามด้านความปลอดภัย

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นท่านมากที่สุด
 มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นท่านมาก
 ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นท่านปานกลาง
 น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นท่านน้อย
 น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นท่านน้อยที่สุด

ข้อ ที่	รายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ท่านมีการศึกษาข้อปฏิบัติต่างๆ ก่อนเดินทางมายังอุทยานแห่งชาติฯ					
2.	ท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติฯ					
3.	ท่านมีความมั่นใจต่อการรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติฯ					
4.	ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่มีเพียงพอต่อการดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว					
5.	ท่านคิดว่าการติดป้ายเตือนในจุดที่อันตราย สามารถช่วยลดอุบัติเหตุได้					
6.	มีการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการช่วยเหลือตัวเองหากเกิดเหตุฉุกเฉิน					
7.	หากเกิดอุบัติเหตุท่านสามารถติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ได้อย่างสะดวก					

ข้อ ที่	รายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8.	ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของอุทยานแห่งชาติ แก่งกระจาน					
9.	ท่านคิดว่ากิจกรรมนันทนาการต่างๆ ในอุทยานแห่งชาติแก่ง กระจาน มีความปลอดภัย					
10.	อุทยานมีการตรวจหลักฐานในการนำรถยนต์ส่วนบุคคลเข้า ในบริเวณอุทยานแห่งชาติ					

ตอนที่ 4

แบบสอบถามด้านความพึงพอใจต่อการใช้บริการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ท่านมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก
 มาก หมายถึง ท่านมีความพึงพอใจมาก
 ปานกลาง หมายถึง ท่านมีความพึงพอใจปานกลาง
 น้อย หมายถึง ท่านมีความพึงพอใจน้อย
 น้อยที่สุด หมายถึง ท่านมีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ข้อ ที่	รายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ และเป็นมิตร					
2.	เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี					
3.	สถานที่มีความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ					
4.	ท่านได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติ					
5.	กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความโดดเด่น น่าสนใจ					
6.	กิจกรรมนันทนาการภายในอุทยานแห่งชาติมีความหลากหลายให้เลือก					
7.	อุทยานมีการทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งต่างๆ เป็นอย่างดี					
8.	ความคุ้มค่าของราคาบัตรในการใช้บริการอุทยานแห่งชาติ					
9.	ความคุ้มค่าของราคาอาหารและเครื่องดื่มในอุทยานแห่งชาติ					
10.	สภาพแวดล้อมของบ้านพักและลานกางเต็นท์					
11.	ความสะดวกของเส้นทางในการศึกษาธรรมชาติ					

ตอนที่ 5
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

[illegible]

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ นางกนกวดี พึ่งโพธิ์ทอง
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หัวหน้าภาควิชาสันตนาการ
สังกัด ภาควิชาสันตนาการ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ชื่อ นายชัยโรจน์ สายพันธุ์
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สังกัด ภาควิชาสันตนาการ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ชื่อ ดร.วิพงษ์ชัย ร้องขันแก้ว
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์, รองคณบดีฝ่ายบริหาร วางแผน
และประกันคุณภาพการศึกษา
สังกัด ภาควิชาสันตนาการ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ชื่อ นายกมล นวลใย
ตำแหน่ง หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
สังกัด กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
5. ชื่อ นายจุฬารัตน์ เสนาช่วย
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า
สังกัด กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายอดิศักดิ์ มัตเตช
วันเดือนปีเกิด	24 สิงหาคม 2525
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	427 หมู่บ้านสินธร ซอย 19 ถนนแฮปปี้แลนด์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
ตำแหน่งหน้าที่การทำงานปัจจุบัน	อาจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ภาควิชาสันทนากการ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2549	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชานันทนาการ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2552	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วท.ม.) สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2559	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว วิชาเอกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ